

PARİS KONSERVATUVARI ARP SINIFI
VE
GABRIEL FAURÉ'NİN
IMPROMPTU OP.86 NO.6 ESERİNİN ANALİZİ
Yüksek Lisans
Gözde Ece YAVAŞ
Eskişehir, 2018

**PARİS KONSERVATUVARI ARP SINIFI
VE
GABRIEL FAURÉ’NİN
IMPROMPTU OP.86 NO.6 ESERİNİN ANALİZİ**

Gözde Ece YAVAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müzik Anasanat Dalı

Danışman: Doç. Lilian Maria TONELLA TÜZÜN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Mayıs 2018

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Gözde Ece YAVAŞ'ın "Paris Konservatuvarı Arp Sınıfı ve Gabriel Faure'nin Impromptu Op.86 No.6 Eserinin Analizi" başlıklı tezi 14 Mayıs 2018 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Müzik Anasanat Dalı Piyano Sanat Dalı Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Lilian Maria TONELLA TÜZÜN

Üye : Prof. Serla BALKARLI

Üye : Doç. Cem ÖNERTÜRK

İmza

.....

.....

.....

Prof. Dr. Münevver ÇAKI
Anadolu Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ÖZET

PARİS KONSERVATUVARI ARP SINIFI VE GABRIEL FAURÉ’NİN

IMPROMPTU Op.86 No.6 ESERİNİN ANALİZİ

Gözde Ece YAVAŞ

Müzik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Mayıs, 2018

Danışman: Doç. Lilian Maria TONELLA TÜZÜN

Paris Konservatuvarı kurulduğu günden bu yana Avrupa’nın önde gelen sanat merkezlerinden biri olmuş ve birçok sanatçıyı müzik dünyasına kazandırmıştır. Günümüz arp camiasında birçok arp sanatçısı ve pedagogun yetiştiği Paris Konservatuvarı arp sınıfı, diğer konservatuvar ve arp ekollerine örnek olmuş bir kurumdur. Bu çalışmada 19. yüzyıl Fransız arp ekolünün oluşumuna değinilerek, arp repertuvarının değerli eserlerinden Fauré’nin Impromptu Op.86’nın form incelemesine yer verilmiştir.

Çalışmada; müdürlük görevini sürdürdüğü yıllarda Paris Konservatuvarına getirdiği yeniliklerle empresyonist akımını okula taşımayı başarmış, çağdaş müziğin kapısını aralamış Gabriel Fauré’nin hayatına, 1904 yılındaki Paris Konservatuvarı *concour*’larında çalınmak üzere bestelediği solo arp için Impromptu Op.86’nın örneklendirilmiş analizine ve 1913’te piyano için yeniden düzenlenen Impromptu Op.86 bis ile farklılıklarına yer verilmiştir. Gabriel Fauré’nin müziğe olan lirik yaklaşımı ve teknik hâkimiyetinin, arp enstrümanının yumuşak tınısının birleşmesiyle Impromptu Op.86 müzikal değerini hâlâ korumaktadır.

Anahtar Sözcükler: Paris Konservatuvarı, Paris Konservatuvarı Arp Bölümü, Concour Geleneği, Gabriel Fauré, Impromptu Op.86.

ABSTRACT

THE HARP DEPARTMENT OF PARIS CONSERVATORY AND ANALYSIS OF GABRIEL FAURÉ'S IMPROMPTU OP.86 NO.6

Gözde Ece YAVAŞ

Department of Music

Anadolu University, Graduate School of Fine Arts, May, 2018

Supervisor: Assoc. Prof. Lilian Maria TONELLA TÜZÜN

Since its establishment, the Paris Conservatory has not only trained the best artists of Europe but also brought these artist in the art world. The Harp Division of Paris Conservatory, where many harpists and pedagogues have been trained, is an exemplary institution to other conservatory and harp schools. Drawing on the emergence of the French Harp School in the 19th Century, this thesis investigates the following subjects: the form analysis of one of his renown pieces called Impromptu Op. 86.

In this study; the life of Gabriel Fauré, who had brought impressionism and contemporary music to the Paris Conservatory in the years he had served as director, the analysis of Fauré's Impromptu Op.86 for the solo harp which composed for the concour of the Paris Conservatoire in 1904 and the differences between Impromptu Op.86 bis, which was adapted to the piano was presented. Through the combination of Gabriel Fauré's musical, lyrical approach and technical dominance and the pleasant tone of the harp instrument, the Impromptu Op.86 still retains its musical value.

Keywords: Paris Conservatory, Paris Conservatory Harp Department, Tradition of Concour, Gabriel Fauré, Impromptu Op.86.

Önsöz

Usta çırak ilişkisi ile ilerleyen müzik eğitimi, farkında olmadan bir soy ağacı oluşumuna sebep olur. Bu anlamda arp eğitimime öğrencisi olarak başladığım Ceren Necipoğlu'nun ve ardından çalışma fırsatı bulduğum Şirin Pancaroğlu ve Florence Sitruk'un sayesinde Fransız müzik okulunun soy ağacında bir yer edinmiş oldum. Ceren Necipoğlu Türkiye'de ve Şirin Pancaroğlu İsviçre'de aldığı temel eğitimlerden sonra Indiana Üniversitesi Jacobs Müzik Okulunda Susan McDonald ile yüksek lisans düzeyinde çalışmışlardır. Florence Sitruk da Paris Konservatuvarında Marielle Nordmann ile lisans eğitimini tamamladıktan sonra (ki Nordmann'ın Fransız ekolünün meşhur arp sanatçılarından Lily Laskine'in öğrencisi olması bu soy ağacında yeni bir yer edinmeye de sebep olmuştur) Necipoğlu ve Pancaroğlu gibi Bloomington'da Susan McDonald ile çalışmıştır. Susan McDonald, ünlü arp sanatçısı ve pedagog Henriette Renié'nin yaşayan ünlü öğrencilerinden biridir. Henriette Renié, günümüz Fransız arp ekolünün en büyük mimarlarından Alphonse Hasselmans'ın varisi olarak seçtiği değerli bir arp icracısıdır.

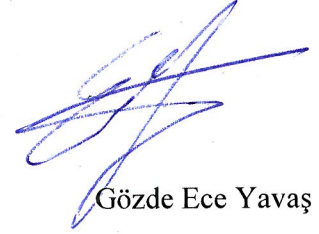
Tezin ikinci bölümü Gabriel Fauré'nin Impromptu Op.86 eserine ayrılmıştır. Fransız müzik okulunun meşhur *concour* geleneği için bestelenmiş olan bu eser, 1904 Paris Konservatuvarı arp *concour*'larında zorunlu eser olarak sunulmuştur. Eseri bu çalışma altında incelenecek derecede ilgi çekici kılan unsur, Impromptu Op.86'nın günümüzde birçok yarışmada hâlâ zorunlu eser olarak yer alması, sanatçının virtüözlüğünü ve teknik birikimini göstermesini sağlayacak zorlu pasajların bulunması nedeniyledir. Bu çalışma ile Fransız arp ekolünü yakından tanımak, bu anlamda Türkçe kaynak oluşumunu desteklemek ve Gabriel Fauré'nin Impromptu Op.86 eserini inceleyecek meslektaşlarıma açıklayıcı bir metin oluşturmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmayı gerçekleştirirken, araştırmanın başından sonuna dek, tecrübe ve birikimleriyle her zaman yanımda olan sevgili danışmanım Doç. Lilian Maria Tonella Tüzün'e, kaynak arayışında beni doğru adreslere yönlendiren Haute École de Musique de Genève'deki arp hocam Florence Sitruk'a, hiçbir zaman desteklerini üzerimden esirgemeyen ve her koşulda yanımda olan sevgili annem Münnever Yavaş ve sevgili babam Metin Yavaş'a ve çalışmanın yazım ve imla kontrollerinde yardımlarını esirgemeyen sevgili teyzem Doç.Dr. Asiye Meriç'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

14/05/2018

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Gözde Ece Yavaş

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
GÖRSELLER DİZİNİ	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PARİS KONSERVATUVARI VE ARP SINIFI

1. PARİS KONSERVATUVARI.....	3
1.1. Arp Sınıfı (1884 – 1963)	6
1.1.1. François Joseph Naderman (1781 – 1835)	8
1.1.2. Antonie Prumier (1794 – 1868)	10
1.1.3. Théodore Labarre (1805 – 1870)	11
1.1.4. Ange-Conrad-Antonie Prumier (1820 – 1884)	12
1.1.5. Alphonse Hasselmans (1845 – 1912)	12
1.1.6. Henriette Renié (1875 – 1956)	16
1.1.7. Marcel Tournier (1879 – 1951)	20
1.1.8. Carlos Salzedo (1885 – 1961)	22

1.1.9. Micheline Kahn (1889 – 1987)	25
1.1.10. Marcel Grandjany (1891 – 1975)	26
1.1.11. Lily Laskine (1893 – 1988)	28
1.1.12. Pierre Jamet (1893 – 1991)	30
1.2. Concour Geleneği	32

İKİNCİ BÖLÜM

GABRIEL FAURÉ VE IMPROMPTU No.6 Op.86

2. GABRIEL FAURÉ (1845 – 1924).....	36
2.1. Impromptu ve Tarihsel Gelişimi	44
2.2. Gabriel Fauré’nin Impromptu No.6 Op. 86 Eseri	45
2.2.1. Op.86 ve Op.86 bis Impromptu’nun farkları	49
2.2.2. Impromptu Op.86’nın analizi	53
SONUÇ	62
KAYNAKÇA.....	63
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1. Paris Konservatuvarı Müdürleri	5
Tablo 1.2. Paris Konservatuvarı Arp Sınıfı Öğretmenleri.....	7
Tablo 2.1. Impromptu Op.86 form ve tonalite taslak özeti	60

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1.1.	Tek Hareketli Arp Mekanizması 9
Şekil 1.2.	Çift Hareketli Arp Mekanizması 9
Şekil 2.1.	Impromptu Op.86 öl. 1 – 9..... 50
Şekil 2.2.	Impromptu Op.86 bis öl. 1 – 9 50
Şekil 2.3.	Impromptu Op.86 öl. 32 – 33..... 50
Şekil 2.4.	Impromptu Op.86 bis öl. 32 – 33 51
Şekil 2.5.	Impromptu Op.86 öl. 86 – 94..... 51
Şekil 2.6.	Impromptu Op.86 bis öl. 87 – 95 52
Şekil 2.7.	Impromptu Op.86 bis öl. 53 – 54 52
Şekil 2.8.	Impromptu Op.86 öl. 182 – 185..... 53
Şekil 2.9.	Impromptu Op.86 bis öl. 182 – 185 53
Şekil 2.10.	Impromptu Op.86 öl. 95 – 103..... 54
Şekil 2.11.	Impromptu Op.86 öl. 9 – 13..... 54
Şekil 2.12.	Impromptu Op.86 öl. 159 – 167 55
Şekil 2.13.	Impromptu Op.86 öl. 13 – 25..... 56
Şekil 2.14.	Impromptu Op.86 öl. 33 – 37 57
Şekil 2.15.	Impromptu Op.86 öl. 49 – 53..... 57
Şekil 2.16.	Impromptu Op.86 öl. 63 – 70..... 57
Şekil 2.17.	Impromptu Op.86 öl. 40 – 44 58
Şekil 2.18.	Impromptu Op.86 öl. 125 – 128 58
Şekil 2.19.	Impromptu Op.86 öl. 174 – 180..... 58
Şekil 2.20.	Impromptu Op.86 öl. 186 – 189..... 59

Şekil 2.21.	Impromptu Op.86 öl. 202 – 207	59
--------------------	-------------------------------------	----

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 1.1. Alphonse Hasselmas	15
Görsel 1.2. 1. Uluslararası Cenevre Müzik Festivali afişi	34
Görsel 2.1. Marie Frémiet ve Gabriel Fauré	40

GİRİŞ

19. yüzyıl Fransız müziği birçok anlamda müziğin değişime uğradığı bir dönemdir. Fransa – Prusya savaşının ardından hezimete uğrayan Fransa’da savaşın doğurduğu sorunlar müziğin evrimleşmesine engel olamamış, Romantizm etkisinde yeni akımlar doğmaya başlamıştır. Bu geçiş döneminin en önemli bestecileri arasında sayılan Gabriel Fauré, lirik ve naif tarzda, özellikle piyano için eserler üretmiştir. Paris Konservatuvarının her sene sonu düzenlediği *concour*’lar için daha önce çello, keman ve piyano için deşifre parçası besteleyen Gabriel Fauré, 1904 yılındaki yarışmada solo arp için yayımlanmamış bir deşifre parçası bir de zorunlu eser olarak Impromptu Op.86’yı bestelemiştir.

Dönemin arp sınıfı öğretmeni Alphonse Hasselmans’a ithaf edilen eserde Hasselmans’ın müzikal etkileri rahatlıkla gözlenmekte; ton arayışı, müzikal yaklaşım gibi birçok açıdan icracıyı sınavan ve çalınması incelik isteyen bir eserdir. Bir yarışma için bestelenmiş olmasının etkisiyle yüz yılı aşkın bir sürede arp repertuarındaki yerini hâlâ korumaktadır. Öyle ki eserin arp icracısından virüözüte beklentisinin bu kadar yüksek oluşu, eseri bir arp sanatçısının bestelemiş olduğu kanısını ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışma ile Paris Konservatuvarı arp sınıfının oluşumunu irdelemek, bu alanda Türkçe bir kaynak oluşturmak, Paris Konservatuvarının önemli bir yarışması olan *concour*’ların işleyiş sistemine tanıklık etmek ve seçkin arp yarışmaları, seçmeler ve sınavların zorunlu eser repertuarında sık sık karşımıza çıkan Gabriel Fauré’nin Impromptu Op.86 eserini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma sırasında öncelikle arp sınıfı eğitmenleri arasında tarihsel olarak bir sıralama gerçekleştirilmiştir. Ardından her bir arp sanatçısı araştırılmış ve biyografileri oluşturulmuştur. “*Concour* geleneği” başlığı altında, Paris Konservatuvarı Hector Berlioz medya kütüphanesi kaynakları yanı sıra bu konuyu ele alan röpotaj ve araştırmalardan yararlanılmıştır. Paris Konservatuvarı arşiv taraması sonucu, arp sınıfının 1825’te kurulmasından 1930’a kadar olan dönemde *concour*’lar için bestelenmiş ya da *concour*’larda kullanılmış eserler Ek-1’de tablo olarak listelenmiş ve sunulmuştur. Buna ek olarak, 1825’ten 1912’ye kadar olan *Premier Prix* ödülü sahipleri Ek-1’deki zorunlu eserler listesine eklenmiştir.

Gabriel Fauré için yapılan kaynak araştırması sırasında Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi, Cenevre Müzik Konservatuvarı Kütüphanesinden (*Bibliothèque du Conservatoire de Musique de Genève*) ve çevrimiçi kaynaklardan yararlanılmıştır.

İki bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde, Paris Konservatuvarının kuruluşuna ve arp sınıfının 1825 yılındaki oluşumundan 1963 yılına dek süren görkemli dönemine değinilmektedir. Buna ek olarak, Paris Konservatuvarının geleneği haline gelmiş dönem sonu *Premier Prix* ödülleri verilen *concour*'lara da yer verilmiştir. İkinci bölümde Gabriel Fauré'nin yaşamı ve ürettiği önemli eserler anlatılmış, ardından Impromptu Op.86'nın form, armonik ve melodik analizi üzerinde durulmuştur. Bu çalışma sırasında Fauré'nin 1904'te Durand müzik yayımevi tarafından basılan solo arp için Impromptu Op.86 ve 1913'te yine Durand yayımevinden çıkan piyano için yeniden düzenlenen Impromptu Op.86 bis notasyonları kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PARİS KONSERVATUVARI VE ARP SINIFI

1. PARİS KONSERVATUVARI

Kurulduğundan bu yana Avrupa'nın en önemli sanat merkezi olmaya devam eden Paris Müzik Konservatuarı (*Conservatoire de Musique à Paris*), 3 Ağustos 1795'te Kraliyet Şan Okulu (*École Royale de Chant*) ve Ulusal Müzik Enstitüsünün (*Institut National de Musique*) bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bernard Sarrette'nin (1765 Bordeaux – 1858 Paris) liderliğinde okul, 22 Ekim 1796'da üç yüz elli öğrenci ile eğitim vermeye başlamıştır (Hepycel, 2009, s. 5). 1806'da Konservatuvarın adı değişmiş ve Müzik ve Hitabet Konservatuarı (*Conservatoire de Musique et de Déclamation*) olmuştur. 1801'de kütüphane kurulmuş ve daha önceleri heykeltıraş ve ressamlar için organize edilen ve kazanan öğrencilere İtalya'da eğitim alma şansı veren *Grand Prix de Rome* sanat bursu 1803'te kompozisyon alanında verilmeye başlanmıştır.

Sarrette'nin 1814'te emekliye ayrılmasının ardından 1816'da okul restorasyona girmiş ve bu süre zarfında kapalı kalmıştır. Restorasyon sonrasında sıkıntılı geçen birkaç senenin ardından 1822'de Paris Konservatuarı (*Conservatoire de Paris*) adı altında tekrar eğitim vermeye başlamış ve müdürlük görevini Maria Luigi Carlo Zenobio Salvatore Cherubini (1760 Florence – 1842 Paris) yapmaya başlamıştır. 1842 yılına dek müdürlük görevini sürdüren Cherubini, okulun eğitim kalitesini yükseltmek adına birçok girişimde bulunmuştur. Şan eğitimini güçlendirmenin yanı sıra 1822'de şan eğitimi için eşlik ve kadınlar için piyano sınıflarını, 1825'te arp sınıfını, 1827'de erkekler için piyano ve kontrbas sınıflarını ve 1833'te trompet ve korno sınıflarını açmıştır.

Luigi Cherubini, 1806'da François Habeneck'in (1781 Mézières – 1849 Paris) kurduğu, sonrasında konservatuvarın tadilat sebebiyle kapanmasının ardından dağılan öğrenci orkestrasını 1823'te tekrar aktif hale getirmiş ve orkestra Habeneck yönetiminde halk konserleri vermeye başlamıştır (http – 1).

1842 – 1871 yılları arasında müdürlük yapan Daniel François Esprit Auber (1782 Caen – 1871 Paris) Cherubini'in yolundan gitmiş ve özellikle şan ve dans bölümlerinde eğitimi geliştirerek, sınıfları önde gelen sanatçılara emanet etmiştir. 20 Kasım 1864'te, Louis Clapisson'un (1808 Naples – 1866 Paris) enstrüman koleksiyonunu da barındıran ünlü enstrüman müzesi açılmıştır.

Auber'in ardından önce Charles Louis Antonie Ambroise Thomas (1811 Metz – 1896 Paris) ve sonrasında Clement François Théodore Dubois (1837 Rosnay – 1924 Paris) müdür olmuştur. Ambroise Thomas konservatuvarın gelişimi için 1871'de müzik tarihi sınıfını ve 1894'te viyola sınıfını açmıştır. Yine Thomas'ın döneminde 1884'te arp sınıfının başına Alphonse Hasselmans (1845 Liege – 1912 Paris) getirilmiştir.

1905'te Gabriel Urbain Fauré (1845 Pamiers – 1924 Paris) müdürlük görevini üstlenmiş ve 15 yıl boyunca bu görevi sürdürmüştür. Fauré, müdürlük süresince müzik hayatının gelecek liderlerini hazırlamış, *lied*¹ şarkı formunun repertuvarını genişletmede katkıda bulunmuş, oda müziği alanına teşviklerde bulunmuş, armoni ve kompozisyon öğrencilerine zorunlu müzik tarihi dersi sağlamıştır. Eğitim kadrosunda da değişiklikler yapan Fauré, viyola sınıfının başına Maurice Vieux (1884 Savy-Berlette – 1951 Paris), violonsel sınıfına Maurice Maréchal (1892 Dijon – 1964 Paris), flüt sınıfının başına Paul Taffanel (1884 Bordeaux – 1908 Paris), org sınıfına Charles Tournemire (1870 Bordeaux – 1939 Arcachon) ve Marcel Dupré (1886 Rouen – 1971 Meudon), piyano sınıflarının başına da Alfred Cortot (1877 Nyon – 1962 Laussane) ve Marguerite Long'u (1874 Nimes – 1966 Paris) getirmiştir. Ayrıca *concour*'ların jüriliğine, müzik tarihinin önemli isimleri ve empresyonist akımının öncüleri olan Claude Debussy (1862 Saint-Germain-en-Laye – 1918 Paris), Maurice Ravel (1875 Ciboure – 1937 Paris), Paul Dukas (1865 Paris – 1935 Paris), André Messager (1853 Montluçon – 1929 Paris) gibi kurum dışından müzisyenleri davet etmiştir.

Fauré'nin ardından 1920'de Henri Rabaud (1873 Paris- 1949 Paris) müdürlük görevini üstlenmiştir. O da genç kızlar için dans sınıfı açmış ve kompozisyon bölümüne Paul Dukas'ı getirmiştir. Rabaud'un ardından 1941 – 1954 yılları arasında Claude Delvincourt (1888 Paris – 1954 Orbetello) görevi üstlenmiştir. Alman işgali sırasında zor bir dönemden geçerken öğrencilerin zorunlu hizmet için okuldan alınmasını önlemek adına 1943'te askeri bir orkestra kurmuş ve savaş sonrasında da orkestra çalışmalarına devam etmiştir. Delvincourt yöneticiliği altında Saksafon, Temel Müzik Tarihi, Vurmalı Çalgılar, Pedagoji, Genel kültür ve Estetik, Dans (çocuklar için), oda müziği, Müzik

¹ Lied: (Alm.) Şarkı, ezgi anlamına gelir. Kısa bir şiir üzerine bestelenmiş, genellikle de piyano eşlikli eserdir. 1400'lerde bazı Alman şarkılarına "Lied" adı verildiği görülse de gerçek anlamda 17.yy'da halk şarkısı ve İtalyan ariasının birleşmesinden meydana gelmiş ve 18. yy'da bir form (ABA) olarak klasik müzikte kendini göstermiştir. Haydn'dan başlayarak Schubert, Mendelssohn, Schumann, Liszt, Wagner ve Brahms gibi besteciler bu formda sayısız eser vermişlerdir. İ. Aktüze, (2003). *Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. (3. Baskı 2010). İstanbul: Pan Yayıncılık. S.346.

Tarihi Semineri ve Klavsen sınıfları açılmıştır. Lily Laskine (1893 Paris – 1988 Paris) ve Pierre Jamet (1893 Orléans – 1991 Gargillesse) 1948’de Delvincourt’un yönetimi sırasında arp sınıfının başına geçmiştir. 1946’da müzik ve tiyatro bölümleri ayrılmış ve konservatuvar, günümüzde hala kullanılan Paris Ulusal Yüksek Müzik Konservatuvarı (*Conservatoire national supérieur de musique de Paris*) adını almıştır.

Ardından sırasıyla Marcel Dupré (1886 Rouen – 1971 Meudon), Raymond Loucher (1899-1979), Raymond Gallois-Montbrun (1918 Ho Chi Minh – 1994 Paris) müdürlük görevini üstlenmiştir (Bkz. Tablo 1.1). 1984 – 1986 yılları arasında müdürlük yapan Marc Bleuse (1937 Niort), Müzik Şehri (*Cité de la musique*) projesi altında günümüzde hala aktif olarak kullanılan konservatuvar binası için dönemin Cumhurbaşkanı François Mitterrand’ın (1916 Jarnac – 1996 Paris) onayıyla konservatuvar yapımını başlatmıştır. Bina 7 Aralık 1990 tarihinde Alain Louvier’in (1945 Paris) döneminde açılmıştır. Konservatuvardaki eğitim seviyesi her geçen sene daha da artmış ve erken müzik, koreografi çalışmaları, caz ve doğaçlama müzik, yeni teknolojiler, Gregoryen koro şefliği, rönesans, 20. yüzyıl müziği besteciliği, müzikal kültür, etnomüzikoloji bölümleri açılmıştır.

Tablo 1.1. *Paris Konservatuvarı Müdürleri*

	Paris Konservatuvarı Müdürleri	Görev Süreleri
1	Bernard Sarrette (1765 Bordeaux – 1858 Paris)	1795 – 1814
2	Luigi Cherubini (1760 Florence – 1842 Paris)	1822 – 1842
3	Daniel Aubert (1782 Caen – 1871 Paris)	1842 – 1871
4	Ambroise Thomas (1811 Metz – 1896 Paris)	1871 – 1896
5	Théodore Dubois (1837 Rosnay – 1924 Paris)	1896 – 1905
6	Gabriel Fauré (1845 Pamiers – 1924 Paris)	1905 – 1920
7	Henri Rabaud (1873 Paris- 1949 Paris)	1921 – 1941
8	Claude Delvincourt (1888 Paris – 1954 Orbetello)	1941 – 1954
9	Marcel Dupré (1886 Rouen – 1971 Meudon)	1954 – 1956
10	Raymond Loucher (1899-1979)	1956 – 1962
11	Raymond Gallois-Montbrun (1918 Ho Chi Minh – 1994 Paris)	1962 – 1983
12	Marc Bleuse (1937 Niort)	1984 – 1986
13	Alain Louvier (1945 Paris)	1986 – 1991
14	Xavier Darasse (1934 Toulouse – 1992 Toulouse)	1991 – 1992

Tablo 1.1. (Devam) *Paris Konservatuvarı Müdürleri*

15	Marc-Olivier Dupin (1954 Paris)	1993 – 2000
16	Alain Poirier (1954 Gannat)	2000 – 2009
17	Pascal Dumay (1956 Neuilly-sur-Seine)	2009 – 2010
18	Bruno Mantovani (1974 Châtillon)	2010 –

Alain Louvier'in müdürlük döneminde yükseköğrenim çalışmaları kapsamında Bologna Deklarasyonun başlattığı şemaya uygun üç aşamalı eğitim sistemi (Lisans-Yüksek Lisans-Doktora) projesi onaylanmıştır. Louvier'in ardından Xavier Darasse (1934 Toulouse – 1992 Toulouse), Marc-Olivier Dupin (1954 Paris), Alain Poirier (1954 Gannat), Pascal Dumay (1956 Neuilly-sur-Seine) müdürlük görevini üstlenmiş ve 2010 yılından bu yana bu görevi Bruno Mantovani (1974 Châtillon) sürdürmektedir (http – 2).

1.1. Arp Sınıfı (1825-1963)

Arp, özel salonlar yerine, konser salonlarında yer aldıkça profesyonel arp icracısı sayısı da artmıştır. 1825 yılında, konservatuvarın kuruluşundan tam 30 sene sonra arp icracısı ve besteci François Joseph Naderman (1781 Paris – 1835 Paris) önderliğinde arp sınıfı açılmıştır. Fransız Devrimi'nin ardından Paris bölgesinde ünü artan arp enstürmanı, İngiltere'ye ve Almanya'ya yayılırken Fransız stilini Avrupa'ya tanıtmıştır. Böylece Avrupalı müzik severler, arp öğrenmek için bireysel dersler almak yerine Paris Konservatuvarına gelmeye başlamıştır (Zingel, 1976, s.5). Bu tarihten itibaren arp sınıfı hocadan öğrenciye geçecek şekilde bir soy ağacı oluşturur. Naderman'ın ardından öğrencilerinden Antonie Prumier (1794 – 1868) 1835'te eğitim kadrosuna katılmış ve Naderman'ın gidişiyle sınıfı resmi olarak devralmıştır. Sonrasında sırasıyla Théodore prumier (1805 Paris – 1870 Paris) ve Prumier'nin oğlu Ange-Conrad-Antonie Prumier (1820 – 1884 Paris) arp sınıfına eğitim vermiştir. 1884'te Ange-Conrad-Antonie Prumier'nin ölümünün ardından arp sınıfının seviyesini daha da yükseltecek Alphonse Hasselmans görevi devralmış ve 1912'ye dek görevini sürdürmüştür. Hasselmans'dan sonra beklenen isim Hasselmans'ın da desteklediği öğrencisi Henriette Renié (1875 Paris – 1956 Paris) iken görev Hasselmans'ın bir diğer öğrencisi Marcel Tournier'e (1879 Paris – 1951 Paris) verilmiştir.

Marcel Tournier bestelediği sayısız arp eserinin etkisiyle de Hasselmans'dan sonra en çok ün yapmış arp sanatçısı sayılmaktadır (Grimes, 1986, s.12 – 14). Marcel

Tournier'in 1948'de emekliye ayrılmasının ardından Hasselmans'ın iki başarılı öğrencisi Lily Laskine (1893 Paris – 1988 Paris) ve Pierre Jamet (1893 Orléans – 1991 Gargilesse) bu görevi devralmıştır. Lily Laskine 1948 – 1958 yılları ve Pierre Jamet 1948 – 1963 yılları arasında Paris konservatuvarı arp sınıfına önderlik etmiştir. Laskine ve Jamet'nin ardından Tournier'in iki öğrencisi sırasıyla Jacqueline Borot (doğum ve ölüm tarihi bilinmiyor) ve Gérard Devos (1927 Lille – ölüm tarihi bilinmiyor) bu görevi sürdürmüştür. Marcel Tournier'in eşi Renée Lénars-Tournier'den Pléyel kromatik arp üzerine eğitim almış ve 1931'de kromatik arp ile ve 1934'te pedal arp çalgısıyla *concour*'larda birincilik ödülleri kazanmış olan Jacqueline Borot, 1958 – 1984 yılları arasında Lily Laskine'den devraldığı arp sınıfıyla çalışmıştır. 1947 yılında düzenlenen *concour*'da birincilik ödülünü kazanan ve aynı zamanda 1986 – 1987 yılları arasında *Ecole Normale de Musique de Paris*'de eğitim veren Gérard Devos ([http – 3](http://www.gerarddevos.com/)), Pierre Jamet'nin sınıfını devralarak bu görevi Borot ile sürdürmüştür. Daha sonra Jacqueline Borot'nun 1984 yılında emekliye ayrılmasıyla yerine Pierre Jamet'nin kızı ve öğrencisi, aynı zamanda Marcel Tournier'nin de öğrencisi olan Marie-Claire Jamet (1933 Reims) geçmiştir (Rensch, 1989, s.197 – 201). Gérard Devos ve Marie-Claire Jamet, birlikte arp bölümünde öğretmenlik yapmış ve ikilinin ardından, Geneviève Letang-Gintzburger ve Isabelle Moretti-François (1964 Lyon) bu görevi üstlenmiş olup hâlâ sürdürmektedirler (Bkz. Tablo 1.2.).

Tablo 1.2. Paris Konservatuvarı Arp Sınıfı Öğretmenleri.

	Paris Konservatuvarı Arp Sınıfı Öğretmenleri	Görev Süreleri
1	François Joseph Naderman	1825 – 1835
2	Antonie Prumier	1835 – 1867
3	Théodore Labarre	1867 – 1870
4	Ange-Conrad-Antonie Prumier	1870 – 1884
5	Alphonse Hasselmans	1884 – 1912
6	Marcel Tournier	1912 – 1948
7	Lily Laskine	1948 – 1958
8	Pierre Jamet	1948 – 1963
9	Jacqueline Borot	1958 – 1984

Tablo 1.2. (Devam) *Paris Konservatuvarı Arp Sınıfı Öğretmenleri.*

10	G�rard Devos	1963 – Bilinmiyor
11	Marie-Claire Jamet	1984 – 1995
12	Genevi�ve Letang	1995 –
13	Isabelle Moretti	1995 –

Şüphesiz ki, Paris arp sınıfının en parlak dönemi Alphonse Hasselmans'ın sınıfı devralmasıyla başlamıştır.  ğrencilerinin her biri, tarihe adını altın harflerle yazdıran efsane arp sanatçılarından oluşmaktadır. Buna ek olarak birçoğunun arp sanat ılığının yanı sıra bestecilik yönü olması, bugün hala en çok tercih edilen arp ekolünün oluşmasında katkı sağlamıştır. Yazdıkları metotlar ve eserler dünyanın her bölgesinde arp eğitiminde kullanılmaktadır.

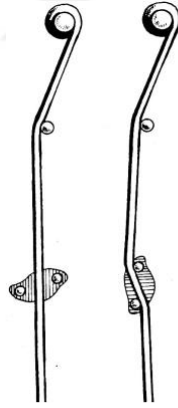
Paris Konservatuvarı arp eğitiminde Mertenot'un ve Labarre'ın metotları, Bochsa'nın birçok etüdü, Naderman'ın *Ecole de la harpe*'tan etütleri, yine Laberre'nin *Caprices*'i, Dizi'nin *48  tudes* kitabı, Zabel, Berans (Vitzhum'un uyarlaması), Schuecker ve Posse'un etütleri ve metotları kullanılmıştır.

1.1.1. François Joseph Naderman (1781 – 1835)

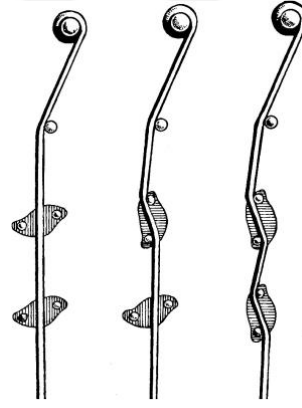
1781'de Paris'de dünyaya gelen Jean-François-Joseph Naderman, meşhur müzisyen Naderman ailesinin üyesidir. Naderman isminin  n , 1735'te Eski İsviçre Konfederasyonun² Fribourg bölgesinde dünyaya gelen ve daha sonra Fransa'ya göç eden yayımcı ve çalgı yapımcısı abisi Jean-Henri'den (1734 Fribourg – 1799 Paris) gelmektedir. Babası ve ağabeyi ünlü arp yapımcılarıdır. Ağabeyi Jean-Henri 1777'de Fransa'da yayımcı lisansı almıştır. Fakat asıl   hreti, Fransa Kraliçesi ve Avusturya ar id  esi Marie Antoinette (1755 Viyana – 1793 Paris) için, besteci ve arp icracısı Jean-Baptiste Krumpholtz (1742 Prag – 1790 Paris) ile birlikte ürettikleri arp  algısından sonra gelmiş, aynı zamanda yayımcılık içinde de başarıyı yakalamıştır.

² Eski İsviçre Konfederasyonu; 14. Yüzyılda kanton denen küçük bağımsız devletlerin oluşturduğu en eski İsviçre Konfederasyonu. 1291'de kurulmuş 1798'de yıkılmıştır. Başkenti Zürih'tir ([http](http://www.schweiz.ch) – 4).

Naderman arp algısı, 18. yüzyılda Bavyera³ yapımı ve genel kanı olarak Jacob Hochbrucker'e (1673 Mindelheim – 1783 Donauwrth) atfedilen, pedal arp çalgısının başlangıcından sonra geliştirilen tek hareketli (*single-action*)⁴ (Bkz. şekil 1.1.) bir türe aitti. Ses kalitesindeki derinliği ve güzellikleriyle anılan Naderman arplarının gelişimine ışık tutan diğer bir isim ise Philippe-Jacques Meyer'dir (1737 Strasbourg – 1819 London). Meyer, arp algısı modernize etmek üzere çalışmalarda bulunmuş ve başta beş pedallı olarak üretilen pedal arp çalgısına daha sonra iki pedal daha eklenmesine n ayak olmuştur. François-Joseph ilk olarak tek hareketli arp enstrümanında, babasının meslektaşı Krumpholtz ile çalışmış ve Paris'de yakaladığı başarıdan sonra Avrupa turuna çıkarak konser kariyerine başlamıştır. Zamanın en ünlü arp sanatçısı pozisyonu, çift hareketli (*double-action*) (Bkz. şekil 1.2.) rard arp algısının⁵ ve onun destekçisi olan Nicolas-Charles Bochsa'nın (1789 Montmdy – 1856 Sidney) ortaya çıkışına kadar François-Joseph'e aitti. Birçok kaynak Naderman ve rard arplarını birlikte konu almaktadır. Tarihsel paydaşlıkları yanı sıra Naderman ailesinin, Sbastien rard'ın (1772 Strazburg – 1831 Paris) arp çalgısına getirdiği yenilikleri benimsemeyişleri acı bir şekilde ortadadır.

şekil 1.1. Tek Hareketli Arp Mekanizması
(Rensch, 1989, s.181)

şekil 2.2. Çift Hareketli Arp Mekanizması
(Rensch, 1989, s.182)

³ Bavyera, Almanya'nın güneydoğusunda yer alan, yüzölçümü bakımından Almanya'nın en büyük eyaletidir. Başkenti Münih'tir. J. Minahan, (2000). *One Europe, Many Nations. A Historical Dictionary of European National Groups*. Londra: Greenwood Press.

⁴ Tek hareketli arplarda (*Single-action harps*) pedallar (ilk tasarlanan arplarda sadece do, re, fa, sol ve si notaları olmak üzere beş adet pedal varken zamanla yedi pedala kadar ıkmuştur) iki kademedен oluşmaktadır. Tele tek noktadan yapılan baskı ile ses yarım ses tizleştirilir ve kromatik bir dizi elde edilirdi (http – 5).

⁵ 1820 yılında patenti alınan rard arp enstrümanı ya da çift hareketli arplar (*Double-action harps*) günümüzde de kullanımı devam eden pedallı konser arplarındaki mekanizmaya sahiptirler. Tele iki farklı noktadan basınç uygulanabilir, bu sayede ses tam perdeye kadar tiz veya pesleştirilebilir. rard arp algısı çift hareketli olmasından dolayı tek hareketli arp çalgısının tüm virtüözite gereksinimlerini karşılamakla kalmayıp tek hareketli arp repertuarını da desteklemiş ve armonik olarak daha hoş bir hava yakalamıştır (http – 6).

Napolyon'un tahtı kaybedişinin ardından tahta geçen XVIII. Louis, 1815'te François-Joseph'i kraliyet şapeli ve saray bestecisi görevine getirmiştir. Bu dönemde arp için bestelediği eserler sayesinde 1825'te Paris Konservatuvarının arp sınıfını kurduğunda ünü iyice yayılmıştır. Ünü yayıldıkça sevenleri kadar, onu müzikal açıdan gerici olarak bulanlar da olmuş, arp sanatçısı ve yazar olan Therese Emilie Henriette aus dem Winckel (1779 Weißenfels – 1867 Dresden) “Naderman'ın eğitim metotlarını eski moda” olarak nitelendirmiştir (Govea, 1995, s.208).

Kariyerinin başlarında bile birçok eleştirmen tarafından virtüöz olarak nitelendirilse de icracılığındaki tarzı doğru bulunmuyordu. Tabi bu yakıştırmanın sebebi, onun teknik açıdan çalınması daha rahat olan çift hareketli arp yerine tek hareketli Naderman arplarını tercih etmesi olabilir. Bununla beraber eserleri için de aynı yakıştırma yapılmıştır. Eserleri, virtüözlüğü sergilemek açısından artistik fakat müziğin derinliğinden yoksun olarak nitelendirilmiştir. Buna rağmen eserleri teknik açıdan hala değerli bulunmakta ve arp eğitimi literatüründe yerini korumaktadır. Eserleri arasında; caprice'ler, sonat ve etütler, fantasia'lar, varyasyonlar ve düetler bulunmaktadır.

Jean-François Le Sueur'un (1760 Drucat – 1837 Paris) *Ossianu Les Bardes* adlı opera eserine dayanan iki süit de dâhil olmak üzere François-Adrien Boieldieu (1775 Rouen – 1834 Varennes-Jarcy) ve Le Sueur'un birçok eserinin müzik düzenlemelerini yapmıştır. 22 Mart 1810'da Paris Salle de l'Odéon salonunda Jan Ladislav Dussek'e (1760 Čáslav – 1812 Saint-Germain-en-Laye) adadığı keman ve çello ile arp için üç sonatının ilk seslendirilişi gerçekleşmiştir (<http> – 7).

Fransız arp okulunun liderliğini üstlenen Naderman'ın eserleri tek hareketli arp çalgısının kısıtlı imkânlarına rağmen arp müziğine büyük katkılarda bulunmuş, öğrencileri ve meslektaşları tarafından otorite olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Zingel, 1976, s.9).

1.1.2. Antonie Prumier (1794 – 1868)

İlk arp eğitimini annesinden alan ve sonra çalışmalarına Naderman ile devam eden Antonie Prumier, 1835'te Paris Konservatuvarı'nda arp hocalığına başlamıştır. Aynı zamanda İtalyan Tiyatrosu'nun (*Théâtre Italien*) Komik Opera Orkestrası'nda (*Opéra-Comique orchestra*) solo arp görevini sürdüren Prumier, 1840'ta oğlu ve arp öğrencisi

olan Ange-Conrad-Antonie Prumier'nin⁶ (1820 Paris – 1884 Paris) kariyerinde yer açmak adına bu görevinden ayrılmış ve yerine oğlu Agne-Conrad-Antonie geçmiştir. Aynı yıl, Naderman, Konservatuvardaki görevinden ayrılmış ve nihayet okulda çift hareketli arp, tek hareketli arp çalgısının yerini almıştır. Aynı zamanda arp metodu da yazmış olan Antonie Prumier, 1867'ye kadar Paris Konservatuarındaki görevini sürdürmüştür (Rensch, 1989, s.198). Arp müziğinin dünya çapında tanınmasını amaçlamış, bu ülkü adına virtüözik eserler bestelemiştir (Zingel, 1976, s.45).

1.1.3. Théodore Labarre (1805 – 1870)

Arp icracısı ve besteci olan Théodore François Joseph Labarre 5 Mart 1805'te Paris'de doğmuş ve ilk arp çalışmalarına arp yapımcısı ve metot yazarı Jacques-Georges Cousineau (1760 Paris – 1836 Paris) ile başlamıştır. Sonrasında eğitimine Nicolas-Charles Bochsa ve Paris Konservatuarının arp bölümünün kurucusu olan François Joseph Naderman ile devam etmiştir. François-Adrien Boieldieu (1775 Rouen – 1834 Varennes-Jarcy) ile kompozisyon, Victor-Charles-Paul Dourlen (1780 Dunkerque – 1864 Paris) ile armoni, André-Frédéric Eler⁷ (1764 Alsace – 1821 Paris) ve François-Joseph Fétis (1784 Mons – 1871 Bruxelles) ile kontrpuan çalışmıştır. 1823'te Paris Konservatuarında eğitimine devam ederken “Pyramus et Thisbé” adlı kantatıyla *Prix de Rome*'da ikincilik ödülü kazanmış ve bu sayede yeteneği ünlenmeye başlamıştır. Bundan kısa süre sonra 1825'te İngiltere, İsviçre ve İtalya'da turneye çıkarak arp kariyerinde ilerlemeye başlamıştır (http – 8).

1831'de konser ve turnelerle geçen yoğun bir dönemin ardından tekrar besteciliğe yönelmiş, bu sefer bale, opera gibi sahne müzikleri bestelemiştir. Senfonik eserleri yanı sıra arp için eserler bestelemeye devam etmiş ve bu sırada çalışmaları büyük bir popülerlik kazanmıştır. Tüm bu şöhrete rağmen eserleri arp için uygun bulunmak bir yana “piyanistik” olarak yorumlanmıştır. Besteleri arasında solo arp için *fantaise*'ler ve etütlerin yanı sıra *Méthode complète* adlı metodu bulunmaktadır (Zingel, 1976, s.31).

⁶ Antonie Prumier ve oğlu Ange-Conrad-Antonie Prumier, her ikisi de arp çalarken serçe parmaklarını kullanmalarıyla ünlüdür. Rensch, R. (1989). *Harp and Harpist*. Bloomington: Indiana University Press. s.163.

⁷1795 – 1797 yılları arasında Paris Konservatuarı'nın ilk kütüphanecisi oldu, daha sonra 1816'da kontrpuan profesörü olarak atanmadan önce kuruluştaki çeşitli görevlerde bulundu. Fétis F. J., (1866). *Müzisyenlerin Evrensel Biyografisi*. Cilt 3. Paris: Firmin-Didot, s.125.

Labarre ile ilgili ilginç bilgilerden biri de Fransa'nın son hükümdarı III. Napolyon -Charles Louis Napoléon Bonaparte- (1808 Paris – 1873 Chislehurst) ile süt kardeşi oluşudur. Bu sayede çocuklukları beraber geçmiş ve ilerleyen yıllarda bu dostluk Labarre'yi Napolyon'un özel bandosunun şefliğine yükseltmiştir. 1847'de Komik Opera (*Opéra Comique*) şefliği için teklif gelmiş ve bu görevi iki yıl boyunca sürdürmüştür. Sonrasında Louis Napoléon'un özel orkestrasını yönetmeye başlamıştır. Antonie Prumier'nin ardından 1867'de herkesin imrendiği Paris Konservatuvarının arp eğitmenliği görevini üstlenmiş ve 1870'de ölümüne dek bu görevi sürdürmüştür. Öğrencileri arasında Joseph-Léon Gatayes (1805 Paris – 1877 Paris) ve Félix Godefroid (1818 Namur – 1897 Villers-sur-Mer) gibi ünlü arp sanatçıları bulunmaktadır. Ayrıca son yıllarından *Paris Illustré* gazetesi için müzik eleştirmenliği yapmıştır (Govea, 1995, s.152)

1.1.4. Ange-Conrad-Antonie Prumier (1820 – 1884)

1820'de Paris'de dünyaya gelen Ange Conrad Antonie Prumier, ilk arp çalışmalarına Paris Konservatuvarında babası Antonie Prumier ile başlamıştır. 1840 yılında babasından boşalan Komik Opera Orkestrası'ndaki (*Opéra-Comique orchestra*) solo arp görevini üstlenmiştir. Operanın yanı sıra Padeloup Orkestrası ve Konservatuvar Orkestrasıyla konserler vermiştir. 1836 yılındaki *concour*'da ikincilik ve 1838'dekinde birincilik ödülü bulunan Prumier, 1838'den 1851 yılına kadar konservatuvarın arp sınıfında eşlikçi olarak çalışmıştır. 1870 yılında resmi olarak Théodore Labarre'ın sınıfını devralmış ve arp sınıfının başına geçmiştir. Ange Conrad Antonie Prumier solo arp için bestelediği eserlerin yanı sıra “*Études Spéciales pour la Harpe*” adı altında etütler, arp ve korno için nocturne'ler ve ayrıca askeri marşlar bestelemiştir (http – 9). Ne yazık ki baba – oğul Prumier ailesinin yıldızı arp dünyasında fazla parlamamış, günümüze ışık tutan arp sanatçıları arasına isimlerini yazdıramamışlardır. Bu sebeple hayat hikâyeleri diğer arp icracıları kadar detaylandırılmamıştır.

1.1.5. Alphonse Hasselmans (1845 – 1912)

Hasselmans, öğrencileri Henriette Renié, Marcel Tournier, Carlos Salzedo, Marcel Grandjany, Lily Laskine ve Pierre Jamet ile birlikte Fransız Okulu veya Fransız Metodu olarak adlandırılan ekolü bir mimar gibi inşaa etmiştir. Bu ekol öyle güçlü

temellere dayanmaktadır ki günümüzde hala en çok kullanılan metotların başında yer almaktadır.

Alphonse Jean Hasselmans, 1845'te Belçika'nın Liege şehrinde dünyaya gelmiş ve müzikle iç içe büyümüştür. Arp eğitimi için Strasbourg Konservatuvarında Xavier Désargus'nün (1768 Amiens – 1832 Paris) sınıfına başlamıştır. Sonrasında Elias Parish Alvars'in⁸ (1808 Teignmouth – 1849 Viyana) öğrencisi Gottlieb Krüger (1825 Stuttgart – 1895 Stuttgart) ile çalışmak üzere Almanya, Stuttgart'a gitmiştir. Eğitiminin ardından Fransa'ya yerleşmiştir. O dönemde son derece milliyetçi bir yaklaşımla farklı toplumlardan sanatçıları eğitmen kadrosuna katmaya karşı koyan Paris Konservatuvarı yönetimi, 1 Mayıs 1884'te Ange Conrad Antonie Prumier'nin ölümünün ardından, Belçikalı olmasına rağmen başarılarından dolayı, Hasselmans'ı arp sınıfının başına getirmiştir. 1903 yılında Fransız vatandaşlığına geçmiş ve 1905'te Onur Nişanı'na (*the Legion of Honour*) layık görülmüştür.

Hasselmans, öğrencileri tarafından karakteristik olarak sert, acımasız, soğuk, inatçı ve etkileyici olarak anılırdı. 1970 yılında bazı öğrencileriyle yapılan röportajlarda Hasselmans'ın disiplinli bir profesör olduğu gözlenmektedir. Her hafta düzenli olarak her öğrencisiyle devam zorunluluğu olan üç arp dersi yapan Hasselmans, bu derslere gelirken öğrencilerinden ezberlenmiş iki etüt ve tamamı olmasa da en azından birkaç sayfa solo eser hazırlamalarını istemektedir. Büyük ustadan çekinen öğrencileri, asla hazırlanmadan derse gidemediklerinden bahsetmişlerdir. Hasselmans'ın güzel ve yumuşak bir ses üretmek için el pozisyonuna çok dikkat ettiğini, düz bir başparmak, diğer parmakların aşağı baktığı ve parmakların etli kısmının telleri kavradığı yuvarlak (artikülasyon için avuç içinde bir oyuk oluşturan) bir el pozisyonu benimsediğini söylemişlerdir (Swanson, 1984, s.10 – 15).

Hasselmans'ın zorlu karakteristik yapısı ve sert disipliniyle başa çıkamayan birçok öğrenci Paris Konservatuvarındaki eğitimlerini sürdürememiş ve okuldan ayrılarak eğitimlerine Henriette Renié ile devam etmişlerdir. Muhtemelen bu sebeple ona

⁸ Elias Parish Alvars 1832'de iki kez Osmanlı Sarayına gelmiş ve Sultan II. Mahmut için konserler vermiştir. Bu seyahatlerinin etkisiyle de Bir Arpçının Doğu gezisi (*Voyage d'un harpist en Orient*) süitinden Boğaz hatırası (*Souvenir of Bosphore*) ve Sultan'ın geçit marşı (*Sultan's Parade March*) bölümlerini bestelemiştir ([http](http://) – 10).

sadık bir dost olarak yaklaşan Renié'ye duvar örmüş ve bu durumdan haberdar olduktan sonra ona öğrenci önermemiş veya yönlendirmemiş, kendince bir set çekmiştir.

Hasselman'ın oğlu Louis (1878 Paris – 1957 San Juan) ve kızı Marguerite (1876 Paris – 1947 Paris) ile çocukluk yıllarından beri süre gelen arkadaşlıklarında özellikle Marguerite ile yakın dostluk kurmuşlardır (Govea, 1995, s.121-123).

1904'teki *concour*'da Fauré'nin Impromptu eseriyle birincilik ödülü kazanan Micheline Kahn (1889 Paris – 1987 Paris) anılarında Hasselmans'ın orkestra eşliği ile son çıktığı konserde Charles-Marie Widor'un (1844 Lyon – 1937 Paris) *Choral et Variations* eseri ile Gabriel Pierné'nin (1863 Metz – 1937 Ploujean) *Concerstück* eserini seslendirdiğini belirtmiştir (Swanson, 1984, s.10 – 15).

1911 – 1912 akademik yılında Hasselmans fiziksel olarak çöküntüye uğramış ve ilerleyen zamanlarda sol tarafında kısmi felç yaşamıştır. Bu durumda teknik açıdan layıkıyla öğretmenliğini sürdüremeyeceğini kabul ederek sınıfını sonradan barış sağladığı Henriette Renié'ye devretmek istemiştir. Renié'nin bir konserinden sonra bu dileğini onunla paylaşmış, fakat Renié bu teklifi kabul etmemiştir. Sağlık durumunun kötüye gittiğini, bu şartlar altında öğretmenliğe devam edemeyeceğini, sınıfını Renié'nin devralması konusunda onu ikna etmiş, ardından dönemin okul müdür Gabriel Fauré'ye durumu açıklamıştır. Fakat ne yazık ki Fauré, siyasi sebepleri öne sürerek bu görevi Hasselmans'ın diğer bir öğrencisi Marcel Tournier'e teklif etmiştir. Bu olayın yaşandığı 19 Mayıs 1912 akşamı Hasselmans hayatını kaybetmiştir.

Hasselmans, arp için oda müziği ya da sonat bestelemese de, kendi parmak numaralarıyla, François-Joseph Dizi'nin (1780 Namur – 1840 Paris) *48 études* ve çalgı yapımcısı Sébastien Érard'a (1752 Strasbourg – 1831 Paris) adadığı Théodore Labarre'ın *Grand étude pour la harpe composée de huit caprices* op.30 gibi bazı önemli eserleri tekrar düzenlemiştir. Ayrıca 1840'ların ünlü piyano eserleri arasına giren Stephen Heller'ın (1813 Peşte – 1888 Paris) *Six études* eseri gibi birçok piyano eserini de arp çalgısına uyarlamıştır. Hasselmans, yayımladığı bu eserleri öğrencilerine adanmıştır; Heller'in *étude* 'lerinden op.35, no.1 eserini 1886'da Paris Konservatuvarı *concour*'un da birincilik ödülü alan Spencer-Orven'e, op.16, no.15 eserini sonradan Brüksel Kraliyet

Konservatuvarında profesör olan Samuel Meerloo'ya⁹, *op.46, no.12*'yi Henriette Porter'a, *op.46, no. 18*'i 1884'teki *concour*'da birinci olan Provincial-Celmar'a, *op.47, no.16*'yı Edith Healy'ye ve *op.45, no.2*'yi 1887'deki *concour*'da birinci olan Henriette Renié'ye ithaf etmiştir. Ayrıca solo arp için birçok eser ve etüt bestelemiştir. Hasselmans'ın bestelediği 54 eser arasında en bilinenler; *Gitana op.21, La Source op.44, Trois Préludes op.51–3*'dür (<http> – 11).

Eserlerinde görülen en karakteristik özellik; ritim, tını ve melodide ufak değişiklikler yaratarak müziği yinelemesidir. Hasselamans'ın eserlerindeki incelikleri fark edip dinleyiciye sunmak için, icracının duyarlı ve dikkatli bir yaklaşım sergilemesi kaçınılmazdır (Zingel, 1976, s.42) .

Hasselmans'ın metotları birçok kimse için zorlayıcı bulunmaktadır. Bunun sebebi Hasselmans'ın fiziksel yapısı olabilir. Uzun, cüsseli vücudu ve büyük elleriyle arp çalgısını bir oyuncakla oynarmışçasına çalıyor oluşu, yazdığı metotlara da yansımış ve diğer arp sanatçıları tarafından zorlu bulunması olası bir ihtimaldir (Bkz. Görsel 1.1.).

Görsel 1.1. Alphonse Hasselmans

⁹ Bir müzik dergisi olan *Figaro* eleştirisine göre, Meerloo, 1886'ta Konservatuvarın gelenekselleşmiş *concour*'unda ikincilik ödülünü Henriette Renié ile paylaşmıştır. 1887'de jürinin "sıradan rekabette belki de birincilik ödülü kazanacak kadar iyi" olarak nitelendirdiği bir performans sergilemiştir fakat aynı yıl Henriette Renié Charles Oberthür'ün arp ve orkestra için bestelediği konçertosuyla açık ara birincilik ödülüne layık görülmüştür. F.D. Varennes, (Kış 1984). *Henriette Renié: Harpe vivante*. Çev: Sally Maxwell. *The American Harp Journal*, 9 (4), 5

1906 yılında Hasselmans'ın bir diğer öğrencisi olan ve 1894'de düzenlenen *concour*'da birincilik ödülü kazanmış Raphael Martenot (1875 – 1916), Hasselmans'ın tekniklerine uyarak düzenlediği Bochsa'nın *Célèbres études*'ünü (ünlü etütler) yayımlamıştır.

1.1.6. Henriette Renié (1875 – 1956)

Bestelediği eserleri ve yazdığı metotlarla arp literatürüne ışık tutan Henriette Renié, dindar bir Roma Katoliği ve erkekler dünyasında yetenekli ve zeki bir kadındır. İnancı ve dış etkenler yüzünden sıkıntılar yaşasa da azimli, bitmeyen enerjisiyle daima kendini geliştirmiş ve ilerletmiştir. Onun olağanüstü var olma duygusu ve gücü, sarsılmaz inancından gelmektedir. Hayatta başına gelen iyi ve kötü durumlar için değişmeyen bir hayat felsefesi vardır; “Ne fark eder! (*Qu,importe!*)”. Derin dindarlığı, tanrıyla ilişkisine dayanmaktadır.

Paris’de Gabrielle Mouchet Renié (1847 – 1923 Paris) ve Jean-Emile Renié (1835 Paris – 1910 Paris) çiftinin kızı olarak 18 Eylül 1875 tarihinde dünyaya gelmiştir. Babası, bir sanat bursu olan *Prix de Rome* yarışmacılarından biri olabilecek kadar yetenekli olmasına rağmen, mimar olan dedesinin yolundan gitmeye karar vermiş ve mimarlık eğitimi almıştır. Yine de sanatçı olmaya hep bir özlem duymuştur. Yaptığı resimler, bir ressam olarak yetkin olmasına rağmen akıl hocası Rousseau’nun yanlış yönlendirmesi sonucu koleksiyoncular tarafından toplanmış ve diğer ülkelere satılmıştır. Mimarlık yerine bir ressam olmayı seçmesi sonucu, ailesi finansal desteklerini kesmiş ve Jean-Emile’e sırtlarını dönmüştür.

Buna rağmen Jean-Emile büyüyen bir ailenin sorumluluğuyla, daha güvenilir bir gelir elde etmek için sadece bir ressam olarak değil, aynı zamanda yetenekli bir aktör-şarkıcı olarak da çalışmıştır. Yumuşak bas sesiyle yaptığı anlaşmalar *soireés* adı verilen gecelerden Paris Operasına kadar uzanmaktadır. Hayranlarından ve patronlarından birisi de besteci Gioacchino Rossini’dir (Montesquiou, 1998, s.5) .

Henriette Renié, Gabrielle ve Jean-Emile çiftinin dört oğlundan sonra doğan kızlarıdır. Bebekken bile aşırı hassastır. Bu bariz inceliklere rağmen hem görme hem işitme konusunda zayıf yanları olan kardeşi François'nın dışında, büyük kardeşlerinden üçünden kaba bir muamele görmüştür. Genç yaştaki Henriette ve François, dünyaya karşı

koruyucu bir ittifak oluşturmıştır; 1951 sonbaharında François'nın ölümüne kadar Henriette tarafından sevgiyle devam etmiştir bu ittifak.

Henriette Renié'nin, ismini aldığı ve aynı evde yaşadıkları anneanesi Henriette Adèle Mouchet (1818 – 1899) piyano çalmaktadır ve Henriette'e öğretmiştir. Erken yaşta anneannesinin dört el düetlerine katılmaya başlamıştır. 8 yaşına dek ana enstrüman olarak piyanoyla devam etmiştir.

Beş yaşındayken, Nice'te düzenlenen bir etkinlikte sonradan hocası olacak Alphonse Hasselmans'ın konseri sırasında ilk kez arp sesi duyan Henriette, birkaç yıl sonra İsviçre Radyosunda yapılan bir röportajda bu buluşmayı şöyle anlatmaktadır.

Benim arp ile ilk tanışmam, babamın şarkı söylediği bir konser sırasında Nice'de oldu. Alphonse Hasselmans'ı duyduğumda, çocuk halimle ne hissettiğimi bilmiyorum, fakat sanki bir şimşek çakmış gibi oldu ve babama “O benim arp hocam olacak” dedim. Ben çok küçüktüm ve Hasselmans 187 cm boyundaydı. Kararımdan memnun bir şekilde, hafifçe yanağıma dokunarak “Büyüdüğünüzde göreceğiz, hanımefendi” dedi.

Geçen üç yılın ardından, Henriette Renié sekiz yaşına geldiğinde, Hasselmans'la çalışmalarına başlamıştır. Boyu pedallar için hala yeterli değildir, fakat o kadar hızlı ilerlemektedir ki, bu problemi ortan kaldırmak için yetenekli babası, pedalları boyuna uyacak şekle çeviren bir düzenek tasarlamıştır. Hasselmans zorlu bir öğretmendir fakat Renié'ye öğrencilerinin en iyisi olduğunu söylemiş, daha çok gelişmek için ihtiyacı olan gereksinimlerini ona öğretmiş ve diğer öğrencilerine örnek göstermeye başlamıştır. Hasselmans, Renié'ye nazik ve sevecen bir şekilde yaklaşmış, Renié de onun inancını ve güvenini sarsmamak için canla başla çalışmıştır (Govea, 1995, s.231).

Paris Ulusal Yüksek Müzik Konservatuvarı (*Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris*) ve Renié'lerin yaşadığı Passy banliyösünün arasındaki mesafe, dönemin ulaşımı göz önüne alındığında seyahat etmek için çok uzaktır. Bu yüzden konservatuvarla evlerinin tam ortasında, Érard atölyesinde dersler düzenlenmiş ve Renié'nin gelişimi bu şekilde desteklenmiştir. Pek çok dâhi gibi, Henriette'nin de yaşıt arkadaşı çok azdır. Arp çalgısına olan tutkusu, ona harcadığı zaman ve emek yanında piyano eğitimine devam etmesi, bir çocuk için çok fazla disiplin gerektirmektedir. Bu nedenle evde annesiyle gerçekleşen çoğu zaman sıkıcı eğitimin yansıması olarak, büyüyüp genç bir kız olduğunda, arp hocasının kızı Marguerite Hasselmans gibi eski dostlarıyla olmak onun için daha rahat olmuştur (Govea, 1995, s.231).

Henriette on yaşına geldiğinde Paris Konservatuvarının düzenli öğrencisi olmuş ve arp derslerine ilave olarak şan eğitimi, armoni gibi müzisyenliğin getirdiği diğer alanlarla ciddi bir çalışma içine girmiş ve bu sırada Théodore Dubois, Ambroise Thomas ve Jules Massenet (1842 Montaud – 1912 Paris) gibi ünlü bestecilerden kompozisyon dersleri almıştır. 1885 yılında geçirdiği rahatsızlıklardan dolayı üç ay eğitimine devam edememiş buna rağmen, her yıl düzenlenen *concour*'da çalmış ve Samuel Merloo ile ödülü paylaşarak ikinci olmuştur. *Premier Prix* ödülünü almaya hak kazanamamış, çünkü jüri üyesi ve okul müdürü Ambroise Thomas, on yaşında mezun olup, kendi başına kalmaması gerektiğini düşünmüştür. Ancak 1887'de 12 yaşında Charles Oberthür'ün (1819 Münih – 1895 London) Arp ve Orkestra için bestelediği geleneksel yapıdaki konçertosuyla *Premier Prix* ödülü kazanmıştır. Henriette Renié'nin başarısını anlamak için katıldığı *concour* 'lardaki rakiplerine bakmak yeterlidir. 1887'deki *concour* 'da ikinci olan Samuel Meerloo'nun iki ay sonra Brüksel Konservatuarında arp profesörü olarak atanması, Renié'nin genç yaşta rakipleri arasında yerini belirlemiştir.

Renié, kariyer rehberliği ya da danışmanlığı veya iş diploması olmadan, erkek dünyası ve mesleğinde, büyük değişikliklere uğramış ve henüz kanıtlanamamış bir enstrüman çalarak tek başına ayakta durmaktaydı. Buna rağmen çalışmaları göz ardı edilmemiş ve yıldızı, *Le Figaro* müzik eleştirmeninin yazdığı “Onun geleceğini tahmin etmek zor değil, o zaten cazibesini ve halkı büyülediğini çok iyi bilen bir sanatçıdır” (Govea, 1995, s.231) eleştirisiyle daha da parlamıştır.

Konservatuvarın en saygın ödülü olan *Premier Prix* ödülünü kazanan öğrencinin artık enstrüman derslerine ihtiyacı olmadığı ve meslek hayatı için hazır olduğu düşünülmüştü. Bunun sonucu olarak on iki yaşında pedallı arp üzerine kariyer oluşturmak amacıyla güç gösterilerinin oynandığı müzisyen dünyasına itilmiştir.

15 yaşında Paris'de ilk konserini veren Renié, küçük yaşta profesyonel bir sanat hayatı sürdürmeye başlamıştır. Şef Camille Chevillard (1859 Paris – 1923 Chatou) ile verdikleri konserler sayesinde hem bestecilik yönünü ortaya koymuş, hem de orkestra içinde arp enstrümanının yer almasının yanısıra, solo çalgı olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Zingel, 1976, s.79). 21 yaşında şiddetli bir mide rahatsızlığı geçirerek bedeni zayıf düşmüş, bu sebeple konserlerinden birini iptal etmek zorunda kalmıştır. Fakat 1901 yılında Chevillard yeni bir konser organize etmiş ve konser dizisi başarılı bir şekilde tamamlamıştır (Govea, 1995, s.233).

Renié, Pierné'nin *Conserstück*'ü, Dubois'in *Fantaisie*'si, Widor'un *Choral et Variations*'ı, Grandjany'nin *La Jeune Tarentine* ve Debussy'nin *Les Dances sacrées et profanes*'ı gibi önemli eserlerin dünya prömiyerini yapmıştır. Ayrıca Debussy'nin pedalsız ve çapraz telli “kromatik arp” için bestelediği *Les Dances sacrées et profanes* eserini Micheline Kahn için pedallı arp çalgısına uyarlamıştır. Arp için uyarladığı diğer eserler arasında yine Debussy'ye ait *En bateau*, Liszt'in *Un Sospiro*, Bach'ın *Pièce en sol* ve Albeniz'in *Automne et Printemps* eserleri bulunmaktadır.

Transkripsiyonlarının yanı sıra besteleriyle de öne çıkan Renié, arp ve orkestra için Do minor konçerto ve ayrıca *Élégie* ve *Danse caprice* adında iki senfonik eser bestelemiş ve Camille Chevillard'a adamıştır. Renié'nin Amerikan yazar ve şair Edgar Allan Poe'nun (1809 Boston – 1849 Baltimore) *Cœur révélateur* adlı kısa öyküsü üzerine bestelediği *Ballade fantastique* ve şair Leconte de Lisle'in (1818 Saint-Paul – 1894 Voisins-le-Bretonneux) *Les Elfes* şiiri üzerine bestelediği solo arp eserleri, literatürde önemli yer edinmiştir.

Renié'nin derin dini duyguları, ona hayatında maddi ve mesleki anlamda zorluklar çıkartsa da, o bu duygularını *Contemplation* adlı kısa parçasında basit bir temayla müziğe dökmüştür. Renié'nin arp için bestelediği diğer eserlerin arasında 1911'de bestelediği ve Uluslararası Cenevre Yarışmasında zorunlu eser olan *Danse des lutins* akrobatik yapısıyla 1926 yılında Renié'ye “*Prix du disque*” ödülünü getirmiştir.

Hocası Alphonse Hasselmans'ın tavsiyesi ile Paris Konservatuvarındaki sınıfını Renié'nin devralması beklenirken, politik ve dini sebeplerden dolayı, dönemin konservatuvar müdürü Fauré, görevi Marcel Tournier'e teklif etmiş ve bu durum Renié ve Hasselmans'ı hayal kırıklığına uğratmıştır. Aynı gün 19 Mayıs 1912'de Hasselmans hayatını kaybetmiş, Hasselmans'ın sınıfını başka bir öğrencisi olan Marcel Tournier almıştır. Tournier'in emekliliğinden sonra yönetim Renié'ye teklif götürse de, o kabul etmemiştir.

Kuşkusuz Renié'nin günümüzde hala etkili oluşunun önemli bir sebebi de, yazdığı iki ciltlik arp metotlarıdır. Tüm dünyada kabul gören metotlar II. Dünya Savaşı sırasında Alphonse Émile Leduc'un (1878 – 1951) ısrarları üzerine yazılmıştır. Metotlar, müzisyeni en zor pasajlara hazırlayacak şekilde tasarlanmış ve en ufak detayları bile geliştirecek incelikli egzersizler içermektedir.

Renié, enstrüman yapımcısı ve mucidi Gustave Lyon'un (1857 Paris – 1936 Paris) pedallı diatonik arp çalgısına rakip olarak görülen kromatik arp icadında rol oynamıştır.

Bir aile dostu olan ve bir çalgı yapım şirketi olan *La Maison Pléyel*'in yöneticisi olan Gustave Lyon'un evinde çalmak için hazırlanırken, Henriette bağırır:

-Şeytanın enstrümanı! Keşke bu pedallar olmasaydı!

-Ben sana pedalsız arp yapacağım.

1897'de *La Maison Pléyel*'in kromatik arp enstrümanının tanıtım çabaları, *La Maison Érard*'ı alarma geçirdi ve o yaz Brüksel Sergisi'nde Érard arpları için bir stant organize etti (Montesquiou, 1998, s. 22)

Henriette Renié'nin yarattığı bir diğer yenilik, 1914 yılında düzenlediği uluslararası arp yarışmasıdır. Yarışma jürisi; Maurice Ravel, Gabriel Pierné, Louis Vierne (1870 Poitiers – 1937 Paris), Charles-Marie Widor (1844 Lyon – 1937 Paris) ve Philippe Gaubert (1879 Cahors – 1914 Paris) gibi büyük müzisyenlerden oluşmaktadır. Renié'nin bu girişimi sonrasında günümüzde hala dünyanın en iyi arp yarışmaları arasında ön sıralarda gösterilen İsrail Arp Yarışmasına da örnek olmuş ve 1959'da 1. İsrail Arp Yarışması düzenlenmiştir.

1.1.7. Marcel Tournier (1879 – 1951)

5 Haziran 1879 yılında Paris'de doğan Marcel-Lucien Tournier'in babası, çalgı yapımcısı Joseph Alexis Tournier'dir (1842 Paris – 1920 Paris). Kardeşleri de müzisyen olan Marcel Tournier, bu sayede müziğin hâkim olduğu bir ailede büyümüştür. Marcel Tournier müzik eğitimine piyano ile başlamış daha sonra Alphonse Hasselmans'la arp çalışmalarına yönelmiştir. 1897 yılında Paris Konservatürüne düzenli öğrenci olarak başlamış, sadece üç yıl sonra konservatuarın ünlü ödülü *Premier Prix* ödülünü kazanmıştır.

Paris Operası (*Paris Opéra*) ve Komik Opera (*Opéra Comique*) solo arp icracılığını sürdürürken, solo kariyerini ve yaratıcı gücü olan bestecilik yönünü de geliştirmeye devam etmiştir. Georges Caussade (1873 Port-Louis – 1936 Chanteloup-les-Vignes) ve Charles-Marie Widor (1844 Lyon – 1937 Paris) ile kontrpuan, Charles Lenepveu (1840 Rouen – 1910 Paris) ile armoni çalışmıştır (http – 12).

1909 yılında kariyerinde büyük bir sıçrama gerçekleştirmiş, *Grand Prix de Rome* ve *Prix Rossini* ödülleri kazanmasının yanı sıra, Fransız Enstitüsü (*L'Institut de France*)

tarafından orkestra eserleri tanınmış ve takdir edilmiştir. Kazandığı bu başarılar Tournier'e, Paris Konservatuvarında armoni ve kontrpuan hocalığı pozisyonunu getirmiştir.

Tournier, 1912 yılının sonunda gerçekleşecek olan *concour* için bir eser bestelemek üzere görevlendirilmiştir. Bu görevlendirme sonucunda günümüzde birçok yarışmada karşımıza çıkan *Féerie*¹⁰ eseri ortaya çıkmıştır. Aynı yıl, büyük arp ustası Alphonse Hasselmans 19 Mayıs'ta vefat etmiş ve dönem sonuna kadar yerine Hasselmans'ın öğrencilerinden Raphaël Martenot (1875 – 1916) eğitim vermiştir. Hasselmans'ın ardından boşalan ve dönemin dünya çapındaki en önemli pozisyonlarından biri olan Paris Konservatuvarı arp hocalığı pozisyonuna üç başvuru olmuştur; Raphaël Martenot, Henriette Renié ve Marcel Tournier. Martenot, arp sanatçılıkları yanı sıra tanınmış besteciler olarak anılan Renié ve Tournier'in yetkinlikleriyle yarışamamış ve bu üçlü arasında ilk elenen aday olmuştur. Renié ve Tournier mesleki olarak iki önemli arp virtüözüdür ve ikisinin arasında bir seçim yapmak, oldukça zorlayıcı olmuştur. Aralarında seçim yapılırken Marcel Tournier'in Berlioz, Bizet ve Debussy gibi birçok önemli bestecinin sahip olduğu *Grand Prix de Rome*'da ikincilik ödülüne layık görülmesi öne sürülse de, birçok kaynakta Hasselmans'ın bile desteğini alan Renié'nin mezhebinden dolayı bu pozisyona getirilmediği belirtilmektedir. Yine de asıl sebep, bu değerli pozisyon için yapılan seçimde büyük rol oynayan Gabriel Fauré'den başka kimse tarafından bilinmemektedir.

Tournier'in Paris Konservatuvarındaki görevine başladığı 1912 senesinde okulda kromatik arp sınıfı açılmış ve başına Renée Lénars (1889 – 1971) getirilmiştir. Lénars ve Tournier 9 Ağustos 1922 yılında evlenmişlerdir. Müzik ve sanatla iç içe olan Tournier'lerin evi, hem öğrencileri hem de dostları için o dönem bir sanat merkezi haline gelmiştir (Govea, 1995, s.282 – 284).

Marcel Tournier'in bestecilik yönü, arp virtüözlüğüne nazaran daha ağır basmaktadır. Öyle ki finansal getirisi yüksek olan konser turnelerine gitmek istememesinin sebebi, yeni eserler üretmesine engel oluşudur. Pedagojik kariyeri sınırlı kalsa da, ürettiği eserler dünya çapında arp repertuvarındaki yerini almıştır. Eserleri

¹⁰ 1912 Yılında solo arp için bestelenen *Féerie*, 1924'te Marcel Tournier tarafından yaylı dördlüsü için uyarlanmıştır.

arasında 24 solo arp eseri, 20 arp ve diğer enstrümanlar için oda müziği eseri, 6 solo piyano ve 4 orkestra için bestelediği eser mevcuttur.

1.1.8. Carlos Salzedo (1885 – 1961)

6 Nisan 1885 yılında Fransa'nın Arcachon şehrinde müzisyen bir ailede dünyaya gelen Carlos Salzedo'nun asıl ismi Charles Moïse Léon Salzedo'dur. Annesi Anna Silva Salzedo bir piyanist ve babası Isaac Gaston Salzedo profesyonel bir şarkıcıdır. Isaac Gaston'un boğaz ağrısı için uygulanan yanlış bir tedavi sonucu ses tellerinde hasar kalmış ve bu sebepten emekliye ayrılmış, şan eğitimi verip koro gruplarını eğiterek hayatını idame ettirmek zorunda kalmıştır. Salzedo ailesi, beş yıl annesi Anna Silva'nın memleketi Bayonne'de yaşamış, Anna Silva'nın ölümünün ardından babasının doğduğu şehir Bordeaux'a taşınmıştır.

Küçük yaşta müziğe olan ilgisi su yüzüne çıkan genç Salzedo, 3 yaşında piyano eğitimi almaya başlamıştır. Piyano eğitiminin yanı sıra müzik çalışmalarına solfej dersleri de eklenmiş, ardından Bordeaux Konservatuvarına girmiş ve böylece Salzedo'nun müzik kariyeri resmi olarak başlamıştır. 9 Yaşına geldiğinde ilk ödülünü kazanmış ve eğitimine Paris Konservatuvarında devam etmeye karar vermiştir. Paris Konservatuvarındaki ikinci senesinde solfej dalında ikinci ödülünü kazanmıştır. Salzedo'nun kısa zamanda kazandığı bu başarıları görmezden gelmeyen babası, onu ikinci bir enstrüman olarak arp çalgısına yönlendirmiş, böylece Salzedo'nun arp kariyeri başlamıştır.

İlk arp çalışmalarına Marguerite Achard (1874 – 1897) ile başlamış, daha sonra Achard'ın tavsiyesiyle konservatuvarda Alphonse Hasselmans'ın arp sınıfına katılmış ve konservatuvarın hem arp hem piyano bölümlerinde eğitim almaya başlamıştır. 1901'de aynı gün hem arp hem piyano dalında *concour*'lara katılan Salzedo, her iki enstrümanda da birincilik ödülüne layık görülen ilk ve tek öğrenci olmuştur.

Öğrencilik yıllarında *Olympia* Tiyatrosu, *Folies Bergère* Müzikholü ve *Lamoureux* orkestralarında arp ve piyano çalarak para kazanmıştır. 1903'te 18. yaşının başlarında Paris resitali ile büyük çıkış yakalamış, tam bu zamanlar Charles Moïse Léon ismini Carlos olarak değiştirmiş ve bu isimle ünlenmiştir. Sonraki seneler piyano ve arp ile gerçekleştirdiği oda müziği konserleri ve resitaller devam etmiştir.

1909'da Başkent Operası'nda (*Metropolitan Opera*) solo arp sanatçısı olarak göreve başlamış ve Başkent Operası'nın sanat direktörü Arturo Toscanini (1867 Parma –

1957 New York) yönetiminde çalışmaya başlamıştır. Operada çalıştığı dönem boyunca yeteneği herkes tarafından fark edilmiştir, öyle ki hiç çalışmadığı halde deşifresinin kuvvetli oluşu sebebiyle kısa zamanda orkestrada yükselmiştir. Toscanini ile çalıştığı 5 sene boyunca maestro'nun şeflik ve yorumlamaya dair tüm teknikleri üzerinde titizlikle çalışmış ve maestro'nun saygı ve sevgisini kazanmıştır.

Carlos Salzedo, genç yaşlarından itibaren bestecilikle ilgilenmiş ve özellikle arp için icracının performansını geliştirecek eserler üretmiştir. Öyle ki Amerikan Arp Dergisi (*The American Harp Journal*) 1985 yılının yaz sayısında Theodore W. Libbey, Jr.'un kaleme aldığı makalede Salzedo için şu cümleler kullanılmıştır; “Salzedo, seçilen enstrümanların teknik ve etkileyici potansiyellerini genişletmek için Bach'ın org, Paganini'nin keman, Chopin, Liszt ve Debussy'nin piyano için yaptıklarını arp için yapmıştır” (Libbey, 1985, s. 3-9)

1921 yılında yeni müziğin icrasını teşvik etmeyi amaçlayan Uluslararası Besteciler Derneğinde (*Internatinal Composers' Guild*) ve 1922'de Avrupa merkezli Uluslararası Çağdaş Müzik Derneği'nin (*International Society for Contemporary Music – ISCM*) Amerika şubesinin kurulmasında yer almıştır.

1924 yılında başladığı Philadelphia Curtis Müzik Enstitüsündeki (*Curtis Institute of Music Philadelphia*) arp hocalığı pozisyonunu, 1961'de vefatına kadar sürdürmüştür. Buradaki eğitim sistemini Paris Konservatuvarından aldığı ilkelere göre kurmuştur. 1949'da okuldaki aktif rolünün yanı sıra kazandığı tüm başarılarla ünü artmış, Curtis Enstitüsü ve Philadelphia Müzik Akademisi (*Philadelphia Academy of Music*) tarafından “fahri doktora” unvanına layık görülmüştür.

Müzikal yaklaşımının yanı sıra, Salzedo isminin bugün bu kadar önemli oluşunun en önemli sebebi, Paris Konservatuvarında aldığı eğitimi, yaratıcılığı ile birleştirip yeni bir metot çıkarmasına dayanmaktadır. Konservatuvarda edindiği Fransız metodu olarak anılan öğretinin aksine Salzedo, sağ kolun bilekle dirsek arasındaki bölümü rezonans kutusuna dayanmadan çalınmasını benimsemiştir. Vücudun bu değişime ayak uydurması için el pozisyonunu da değiştirmiş ve güzel tını ve ses kalitesini yakalamak için bir takım jestlerin öneminin üzerinde durmuştur. Tüm bunlar onun mükemmel icracılığı yakalama yolunda bulduğu tekniklerdir (Govea, 1995, s.253).

Salzedo'nun eğitim anlayışı, usta bir pedagog yaklaşımıdır. Sadece müziği ele alarak değil, sanatın her dalıyla ilgilenerak estetik anlayışın ve sorgulamanın gelişmesi gerektiğini savunmuştur. Ayrıca öğrencileri için tüm fırsatları kovalayan, onları orkestra pozisyonları ve konser fırsatları için destekleyen bir eğitmen olmuştur.

Arp eğitmenliğinin yanı sıra aktif olarak konserlerine devam eden Salzedo, Barrère-Salzedo-Britt triosu¹¹, Salzedo Arp Topluluğu, Salzedo Arp Triosu, Salzedo Arp Duosu (Marjorie Call ile) ve Salzedo Konser Topluluğu ile konserler vermiştir. Detroit, Cincinnati, Roshester, Syracuse senfonileri yanı sıra İngiliz şef Leopold Stokowski (1882 Londra – 1977 Nether Wallop) ile Philadelphia Orkestrası eşliğinde, Alman şef Frederick Stock (1872 Jülich – 1942 Chicago) ile Chicago Senfonisi eşliğinde, Pierre Monteux (1875 Pairs – 1964 Hancock) ile New York Senfoni eşliğinde, Polonyalı maestro Walter Damrosch (1862 Wroclaw – 1950 New York) ile New York Filarmoni Orkestrası eşliğinde sahneye çıkmıştır. Ayrıca Pittsfield, Chicago, Ojai, California ve Paris müzik festivallerine katılmıştır. Ünlü İsrail Arp Yarışmasının 1959'da düzenlenen ilk yarışmasında jüri olarak yer almıştır (Govea, 1995, s.255).

Salzedo'nun özel hayatı oldukça hareketlidir. İlk eşiyle iki kez olmak üzere tam dört kez evlenen Salzedo, 30 Nisan 1914'te evlendiği Amerikan piyanist ve şarkıcı Viola Gramm ile iki kez evlenmiştir. Çift New York'ta evlendikten sonra Salzedo'nun trio konserleri için İngiltere'ye daha sonra da Fransa'ya gitmişlerdir. Bu sırada savaş çıkmış, Salzedo askere alınmış ve bir aşçı olarak askerlik görevini yapmıştır. Ani gelen bu görevi zatürre sebebiyle kısa zamanda sona ermiş, çift tekrar New York'a dönmek istemiştir. Fakat o dönemdeki evrak karışıklığından Amerika Devleti tekrar evlenmelerini talep etmiş böylece çift ikinci kez evlenmiştir.

Bu evlilik çok uzun sürmemiş ve 1928'de Lucile Lawrence (1907 New Orleans – 2004 New Jersey) ile evlenmiştir. Lucile Lawrence, Salzedo *Trio de Lutece* grubu ile New Orleans'a turneye geldiğinde Salzedo'ya genç ve yetenekli arp sanatçısı olarak tanıtılmıştır. Henüz 14 yaşında iken Salzedo'dan özel dersler almaya başlamıştır. 1931 yılında Salzedo Yaz Arp Kolonisi'nin (*Salzedo Summer Harp Colony*) kurulumuna ön ayak olan Lawrence, aynı zamanda Salzedo ile arp eğitimine yardımcı olmak amacıyla metot yazmıştır. 1921'de *Modern Study of the Harp* metodu yayınlamıştır. Bu kitap, çoğu

¹¹ Trio; üçlü, üç enstrümanın bir araya gelerek oluşturduğu müzik grubu.

Salzedo'nun kendi icadı olan arp için modern etkileri listeleyen, arp çalgısının rezonans skalasını ve doğasını irdeleyen bir kitaptır. Böylece Carlos Salzedo, modern arp enstrümanının ilk savunucularından biri olmuştur (http – 13). Salzedo Yaz Arp Kolonisi 1990'ların sonuna dek aktif olarak düzenlenmiş ve öğrencilere, kapsamlı ve yoğun arp çalışma teknikleri, uzun süren konsantrasyon taktikleri, arp öğretimi, performans ve rahatlamak için eğlenceli aktiviteler ve öğretilerle dolu harika bir yaz kampı sunmuştur.

Son evliliği yine arp sanatçısı Marjorie Call (1913 – 1991) ile gerçekleşmiş ve bu evlilikten 1939 yılında oğlu Jacques Salzedo, Maine'de dünyaya gelmiştir. Carlos Salzedo 17 Ağustos 1961'de geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetmiştir.

Carlos Salzedo, arp literatürüne sayısız solo arp eseri, 6 metot ve egzersiz kitabı, 24 eserin solo arp için uyarlamasını, 10 eserin arp topluluğu için uyarlamasını, arp-flüt ve arp-keman için uyarlamalarıyla katkıda bulunmuştur.

1.1.9. Micheline Kahn (1889 – 1987)

3 Ağustos 1889'da Paris'de doğan Magdeleine Micheline Kahn kazandığı başarılar ve yaptığı işlerle adını duyursa da, Hasselmans'ın diğer öğrencilerine kıyasla ismi çok anılmamaktadır. Fakat bu durum, onun başarılarına elbette gölge getirmemektedir. Müzik eğitimine ilk olarak piyano ile başlayan Micheline Kahn'ın, tam olarak ne zaman arp çalmaya başladığına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Kahn, adını ilk olarak, Gabriel Fauré'nin Temmuz 1904'deki *concour* için bestelediği Impromptu Op.86 ile birincilik ödülünü kazanmasıyla duyurmuştur. Dönemin ünlü müzik dergisi *La Revue musicale*'in 1904 yılının Eylül sayısında Micheline Kahn'ın bir fotoğrafıyla *concour*'da kazandığı başarısı, tüm diğer dallardaki birincilik ödülleriyle birlikte duyurulmuştur. 7 Ocak 1905'te Gabriel Fauré'nin Impromptu Op.86 eserini, Fauré'nin hocası Camille Saint-Saëns'in kurucuları arasında olduğu Ulusal Müzik Derneği'nin (*La Société Nationale de Musique*) binasında ilk kez dinleyici ile buluşturmuştur. Kahn ayrıca 22 Şubat 1907'de Maurice Ravel'in ünlü oda müziği eseri *Introduction and Allegro*'nun dünya prömiyerini Paris'deki Fransız Fotoğraf Derneğinin (*Société française de photographie*) Circle Müzik Salonunda gerçekleştirmiştir. Buna ek olarak dünya prömiyerlerini gerçekleştirdiği diğer eserler arasında 4 Mart 1909'da Louis Vierne'nin (1870 Poitiers – 1937 Paris) solo arp için Rhapsodie'si ve 30 Kasım 1918'de adına ithaf edilen Fauré'nin *Une châtelaine en sa tour* op. 110 adlı eseri bulunmaktadır.

André Caplet (1878 La Havre – 1925 Neuilly-sur-Seine) ile çalışmalar gerçekleştiren Micheline Kahn, *Légende* ve *Étude symphonique pour harpe chromatique et corde* gibi eserleri pedallı konser arp enstrümanına uyarlamış ve eserin ilk seslendirilişini gerçekleştirmiştir (http – 14).

Kahn, performanslarında 1903 – 1915 yılları arası yapılmış Erard arplarını kullanmaktaydı. Genel olarak *Empire* veya Yunan tarzındaki *Gothic* arpları tercih eden Kahn, icracılık kariyeri yanı sıra ünlü müzik okulu *École Normale de Musique de Paris*’de arp hocalığı yapmıştır. 97 yaşında hayatını kaybeden Micheline Kahn, ünlü besteci Jean-Michel Damase’ın (1928 Bordeaux – 2013 Paris) annesidir (DeCray, 2000, s. 21 – 25).

1.1.10. Marcel Grandjany (1891 – 1975)

3 Eylül 1891 yılında Marcel George Lucien Grandjany Paris’de dünyaya gelmiştir. Annesi Marie Jeanne Hugo (1864 Barcelona – 1895) ve babası Eugène Grandjany’nin (1854 Busigny – ölüm yılı bilinmemektedir) evlilikleri uzun sürmemiş ve Marcel Grandjany 4 yaşında iken annesinin vefatı sonrasında halası tarafından büyütülmüş, babasının ailesinin müzikle iç içe oluşundan müzikle ilk bağını bu evde kurmuştur. Babası bir piyano teknisyeni, amcası Lucien Grandjany (1862 – 1891) Paris Konservatuvarında solfej ve org öğretmeni, kuzeni Juliette Grandjany Paris Konservatuvarında solfej ve piyano eşliği dallarında büyük ödüle sahip bir müzisyendir. İlk müzik eğitimini kuzeni Juliette’ten alan Grandjany, piyano, armoni ve solfej çalışmaya başlamıştır. Bu çalışmalar Marcel Grandjany’i öyle ileri götürmüştür ki, 9 yaşında daha konservatuvardaki eğitimine yeni başlamışken solfej dalındaki *concour*’larda üçüncülük ödülüne, bir sonraki yıl da birincilik ödülüne layık görülmüştür.

9 yaşında kuzeni Juliette Grandjany vasıtasıyla Heriette Renié ile tanışmış ve arp çalışmalarına başlamıştır. Çalışmalarının ikinci yılında Renié, Marcel Grandjany’i Alphonse Hasselmans’a önermiştir. Bu sayede, Grandjany, Hasselamans’la arp kariyerine devam etmişse de aynı zamanda Renié ile çalışmayı 18 yaşına dek sürdürmüştür. 1905’teki *concour*’da Renié’nin Do Minör Konçertosu ile birinci olmuştur. Böylece enstrümantal olarak öğrencilik hayatı henüz 14 yaşında bile değilken bitmiş, konser kariyeri ve öğretmenlik hayatı başlamıştır. Daha sonra konservatuvarın kompozisyon bölümüne başlamış ve 1909’da armoni dalında birincilik, kontrpuan

dalında ikincilik ödülünü kazanmıştır. Bu süreçte Jean Roger-Ducasse (1873 Bordeaux – 1954 Le Taillan-Médoc) ve kendisine Fransız Empresyonizminin kapılarını açan Gabriel Fauré'nin asistanlığını yapmıştır.

Bu dönemde kompozisyon hocası Fransız besteci Paul Vidal'in (1863 Toulouse – 1931 Paris) etkisinde kalmış ve 1913'te sınıf arkadaşları Marcel Tournier ve Lili Boulanger (1893 Paris – 1918 Mézy-sur-Seine) ile *Prix de Rome* yarışmasının finalisti olabilmek için mücadele etmiştir. Fakat Lili Boulanger müzik kategorisinde birincilik ödülü alan ilk kadın olarak bu yarışını kazanmıştır. Bu sırada Érard salonlarında ve Lamoureux Konserleri Derneğinde (*Association des Concerts Lamoureux*) konser ve öğretmenlik kariyeri devam etmiştir. 1. Dünya Savaşının başlamasıyla konser ve eğitimlik kariyerini bir süre kenara bırakıp, ünlü Sacré-Coeur kilisesinde org çalmış ve kilise korosunu yönetmiştir. Ancak savaşlar sona erene dek konser kariyerine geri dönmemiştir (Govea, 1995, s.107-108).

1919 yılında kuzeni Juliette'nin öğrencisi olan Georgette Boulanger (doğum ve ölüm tarihi bilinmiyor) ile evlenmiştir. Kendisi de piyanist ve ses sanatçısı olan Georgette Boulanger, bu evlilikle müzikle uğraşmayı bırakmış ve eşinin destekçisi olarak onun çalışmalarına yardımcı olmakla yetinmiştir. 1930 yılında çiftin Bernard adında bir oğlu olmuştur.

1921 yılında Fransa'nın Fontainebleau şehrinde Amerikan Konservatuvarına (*Conservatoire Américain de Fontainebleau*) arp bölümü açılması üzerine davet alan Grandjany, bu okulda ünlü Fransız besteci ve orkestra şefi Nadia Boulanger (1887 Paris – 1979 Paris), konservatuvardan kompozisyon hocası Paul Vidal ve Fransız org sanatçısı Charles-Marie Widor (1844 Lyon – 1937 Paris) ile beraber çalışmıştır.

Eğitmenliğin yanı sıra konserlere devam eden Grandjany, 7 Şubat 1924'te New York Aeolian Konser Salonunda bir resital vermiştir. *The New York Times*, *New York Telegram and Evening Mail* ve *New York Journal-American* gazeteleri Grandjany'nin performansı için “çeşitli renkler”, “âdeta arp enstrümanına şarkı söyledi” manşetlerini sunmuştur. Bu resitalin ardından Grandjany, Amerika ve Kanada turnesine çıkmıştır. Bu turne sırasında ünlü mucit Thomas Edison (1847 Ohio – 1931 New Jersey), dönemin Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanı Franklin D. Roosevelt (1882 New York – 1954

Georgia) ve ünlü mimar Frank Lloyd Wright (1867 Wisconsin – 1956 Arizona), Grandjany’i dinleyenler arasındadır (Govea, 1995, s.109).

1935’te Nazi rejiminin barışı tehdit eden yaklaşımından çekinerek o dönemde birçok müzisyenin yaptığı gibi Fransa’dan ayrılmış ve Juilliard Müzik Okulunun (*Juilliard School of Music*) teklifi üzerine New York’a yerleşmiş, ölümüne dek bu görevi sürdürmüştür. 1940’da Montreal’de Müzik ve Drama Sanatları Konservatuarının (*Conservatoire de Musique et d'Art Dramatique*) kurulumu sonrası, okulun müdürü orkestra şefi Wilfrid Pelletier (1896 Montreal – 1982 New York) Grandjany’e arp sınıfını kurmasını teklif etmiştir. 1943 yılının Mart ayında Müzik ve Drama Sanatları Konservatuarında arp eğitimi başlamış ve Grandjany 20 yıl boyunca düzenli olarak bu kurumda ders vermiştir. 1956 yılında bu kez Manhattan Müzik Okulunda (*Manhattan School of Music*) yeni bir arp bölümü açmıştır.

1959 yılında 1. İsrail Arp Yarışmasında Carlos Salzedo ile jüri üyeliği yapan Marcel Grandjany, bu seyahati sonrasında 1962’de Amerikan Arp Topluluğunun (*The American Harp Society*) kurulmasına yardım etmiştir.

1.1.11. Lily Laskine (1893 – 1988)

Lily-Aimée Laskine 31 Ağustos 1893’te Paris’de doktor bir babayla müzisyen bir annenin kızı olarak dünyaya gelmiştir. Ebeveynlerinin her ikisi de müzikle içi içe yaşamaktadır. Öğrencisi Marielle Nordmann’ın Les Cahiers du temps yayımeviden 1999’de çıkardığı “Lily Laskine” kitabına göre Laskin’in annesi Rusya’da Chopin’in son öğrencisinden piyano dersleri almış ve kızına da piyano sevgisi aşılamaya çalışmıştır. Fakat Lily Laskine bir resepsiyon sırasında gördüğü arp enstrümanını çalmak istemiş, bunun üzerine 8 yaşında, Paris Konservatuarının arp profesörü Alphonse Hasselmans’dan ders almaya başlamıştır. Hasselmans’la üç sene çalıştıktan sonra Paris Konservatuarına girmiş ve 11 yaşındayken Renié’nin konçertosuyla ikincilik ödülü almıştır. Ertesi yıl Alber Zabel’in (1834 Berlin – 1910 St. Petersburg) *Légende* eseriyle birincilik ödülüne layık görülmüştür. *Matin, Le Figaro, Temps* gibi dönemin önemli dergi ve gazeteleri Lily Laskin’in performanslarını “hayran eden performans”, “nezaket, kuvvet, güven, hayal gücü, parlaklık” olarak nitelendirmiştir.

1909 yılında genç yaşına rağmen Paris Operasına girmiştir ki bu durum, Operanın Orkestrasının kuruluşundan bu yana ilk kez bir kadının orkestraya dâhil olması sebebiyle

büyük ses getirmiştir. Opera’da verdiği konserler yanı sıra solist kariyerine de devam etmiş ve Lamoureux Orkestrası, Koussevitzky Orkestrası, Fransa Ulusal Orkestrası gibi birçok orkestrayla solist olarak konserler vermiştir. Tüm bu başarıları ona Amerika’nın büyük orkestralarından iş teklifi gelmesini sağladıysa da babası izin vermemiş ve genç arp sanatçısı, ailesi için hayallerinden vazgeçmiştir. Paris Operasından sonra 1934’te Fransa Ulusal Orkestrasının solo arp sanatçısı olmuş ve Arturo Toscanini (1867 – 1957), Willem Mengelberg (1871 – 1951), Wilhelm Furtwängler (1886 – 1954) gibi büyük şeflerle çalışmıştır.

Laskine’in ünü, kayıtlarındaki ve performanslarındaki modern teknikle bezenmiş, yüksek kaliteye ulaşmış müzisyenliğinden gelmektedir. Lily Laskine’in çalışmalarını incelediğimizde oda müziğine, özellikle de duo (flüt – arp) eserlerine ağırlık verdiği görülmüştür. Meslektaşı Fransız flütçü Jean-Pierre Rampal (1922 Marseille – 2000 Paris) ile kaydettikleri ünlü Mozart Flüt Arp Konçertosu’nun CD’si Fransız fonografik tarihinin en çok satan klasikleri arasına girmiştir.

Klasik müzik dışında Maurice Chevalier (1888 Paris – 1972 Paris), Edith Piaf (1915 Paris – 1963 Plascassier), Charles Trenet (1913 Narbonne – 2001 Créteil) ve Michel Sardou (1947 Paris) gibi şarkıcılara eşlik eden ve kayıtlarında çalan Laskine, Georges Delerue (1925 Roubaix – 1992 Los Angeles), Michel Legrand (1932 Bécon les Bruyères) ve Francis Lai (1932 Nice) gibi film müzikleri bestecilerinin kayıtlarına da katılmıştır.

1930’da Lamoureux Orkestrası ile çalışırken keman sanatçısı Roland Charmy (1908 Paris – 1987) ile tanışmış ve 1938’de evlenmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sırasında Lily Laskine ve Roland Charmy, Charmy’nin Ulusal Orkestra’nın (*Orchestra Nationale*) solo kemancısı olması sebebiyle Marsille’ye taşınmışlardır. Savaşın son bulmasıyla çift Paris’ye geri dönmüştür (Govea, 1995, s.153-158).

Lily Laskine Paris’ye döndüğü 1948 yılında, Marcel Tournier’in ardından Paris Konservatuvarı arp sınıfının başına geçmiş ve bu görevi on yıl boyunca sürdürmüştür. Öğrencilerinin arasında ünlü arp profesörü Marielle Nordmann (1941 Montpellier) gibi arp sanatçıları vardır.

1.1.12. Pierre Jamet (1893 – 1991)

Pierre Jamet, 5 Mayıs 1893 tarihinde yetenekli ressam Henri Jamet (1858 Gien – 1921) ile sanat ve müziğe yatkın Marie Mahout Jamet’nin (doğum ve ölüm tarihi bilinmiyor) oğlu olarak Fransa’nın Orléans şehrinde dünyaya gelmiştir. Pierre Jamet dünyaya geldiği yıl, Fransız besteci Charles Gounod (1818 Paris – 1893 Saint-Cloud) ve Rus besteci Pyotr Ilyich Tchaikovsky (1840 Votkinsk – 1893 St. Petersburg) ölmüş ve Hanry Ford (1863 Greenfield Township – 1947 Dearborn) ilk arabasını üretmiştir.

1898 yılında Jamet ailesi Paris’ye taşınmış ve Marie Mahout Jamet piyanist olarak *La maison Pléyel*’de çalışmıştır. Annesinin *Pléyel*’de çalışması sayesinde Pierre Jamet kromatik arp ile tanışmıştır. Bu dönemde *Pléyel* şirketi enstrümanlarının tanıtımı için yetenekli ve genç sanatçılar aramaktadır ve kromatik arp için seçilen iki isimden biri Pierre Jamet olmuştur. *Pléyel* şirketi, genç müzisyenlere ücretsiz dersler ve kitaplar sunmalarının yanı sıra enstrümanlarını da kullanmalarına izin vermektedir. Bir süre sonra Paris Konservatuvarında Marie Tassu-Spencer’in (doğum – ölüm tarihleri bilinmiyor) kromatik arp sınıfına kabul edilmiş ve eğitime burada devam etmiştir. 1905 yılındaki *concour*’larda kromatik arp çalarken pedal arp hocası Alphonse Hasselmans, Jamet’nin performansını dinlemiş ve okul yönetimine Jamet ailesinin “yakın zamanda kromatik arp çalgısının tarihe karışacağını ve oğullarının bu enstrümanda harcanmaması gerektiğine” dair bilgilendirilmesini talep etmiştir. Bunun üzerine Pierre Jamet, Hasselmans ile Érard arp çalgısıyla çalışmalarına devam etmiştir. 16 yaşına geldiğinde Konservatuvarda Hasselamans’ın arp sınıfının öğrencilerinden biri olmuş ve efsane kadroya katılmıştır. 3 yılın ardından 1912’de *concour*’da büyük ödülü kazanarak mezun olmuştur.

1916 yılında kariyerinin başında, soprano Rose Féart (1878 Saint-Riquier – 1954 Cenevre) ve müzik eleştirmeni Gérard Jean-Aubry (1882 Paris – 1950 Paris) Pierre Jamet’yi Claude Debussy ile tanıştırmış ve Jamet, Debussy’nin flüt, viyola ve arp için bestelediği *Sonata*’yı kromatik arp çalgısında Debussy’ye çalmıştır. Çok etkilenen Debussy, Jamet’yi Érard arp enstrümanında da dinlemek istemiş, bunun üzerine Jamet ile çalmak üzere bir trio kurulmuştur. Jamet, Debussy’nin evinde trio ile verdiği dinletiden sonra Debussy bu sefer Jamet’den yine kendi eseri olan *Danse sacrée et danse profane*’ı dinlemek istemiştir. Repertuvarında olmamasına rağmen gecesini gündüzüne katarak çalışmış, beş gün gibi kısa sürede eseri ezberlemiş olarak Debussy’ye gitmiştir. Debussy piyanoda ona eşlik ederken daha eserin başında defalarca yarıda kesmiş ve çok yüksek

sesle çaldığını söylemiş, Jamet ancak bu çalışma sonunda Debussy'nin tarzını kavradığını söylemiştir (Govea, 1995, s.136). Pierre Jamet, yetiştirdiği veya onunla çalıştaylarda özel olarak çalışma fırsatı bulmuş her öğrencisine Debussy'nin eserlerindeki estetik kaygısını aktarmıştır. Bu bazen kullanılan teknik bazen de Debussy ve izlenimcilik akımının getirdiği ses rengi arayışından oluşmaktadır.

Kariyeri boyunca Paul Paray (1886 Le Tréport – 1979 Monte Carlo) yönetiminde Lamoureux Orkestrasıyla, Pasdeloup konserleri derneği (*l'Association des Concerts Pasdeloup*) eşliğinde, Châtelet Tiyatrosu'nda (*Théâtre du Châtelet*) Colonne Orkestrasıyla birlikte ve Paris Operasında çeşitli konserler vermiştir.

Birçok oda müziği grubunda yer alan Pierre Jamet, ilerleyen yıllarda *Jamet Quintette*'i¹² kurmuş ve uzun yıllar turnelere çıkıp, konserler vermiştir. Ayrıca Debussy tiro'sunda Marcel Grandjany'nin Amerika'ya yerleşmesinin ardından açılan pozisyona Jamet gelmiş ve bu trio zamanla büyüyüp quintette olmuştur. Bu grupla da Amerika'dan Mısır'a, Yugoslavya'dan Cezayir'e kadar birçok ülkeye konser vermeye gitmişlerdir.

1931 yılında 38 yaşındayken, Paris Konservatuvarında armoni ve kompozisyon dersleri veren aynı zamanda çello sanatçısı Renée Hansen (1903 – 1987) ile evlenmiştir. Çiftin iki kızı olmuştur; arp sanatçısı Marie-Claire Jamet (1933 Reims) ve Radio France'de yönetmenlik yapmış olan Francine Jamet-Rabot (1938 Reims).

II. Dünya Savaşı sırasında birçok müzisyen işsiz ve aç kalmıştır. O dönemde büyük zorluklardan geçen Jamet ailesi de onlardan biridir. Pierre Jamet, o dönemde Paris Operasında çalışmıştır. Fakat savaş zorluklarından dolayı sebze veya yemek bulma sıkıntısı yaşamışlardır. Hatta bu dönemde Pierre Jamet'nin ellerinde ve parmaklarında mantar hastalığı belirmiş, fakat ailesi için işini kaybetmemek adına o acıya katlanmış ve işine devam etmiştir (Govea, 1995, s.137).

1943 yılında Montbrison'dan 18 yaşında genç bir müzisyen Jamet'lerin evinde bir odada kalmaya başlamıştır. O kişi ünlü maestro Pierre Boulez'dir (1925 Montbrison – 2016 Baden-Baden). Boulez daha sonra Renée Hansen'la çalışmış ve Hansen sayesinde konservatuvarın kompozisyon bölümüne başlamıştır.

¹² Quintette; beşli, beş çalgıdan oluşan oda müziği grubu.

1948 yılında Marcel Tournier Paris Konservatuvarındaki pozisyonundan emekliye ayrılınca sınıf ikiye bölünmüştür. Bir sınıfı Lily Laskine'e diğer sınıfı ise Pierre Jamet'ye verilmiştir. Göreve başladığında 55 yaşında olan Jamet, 70 yaşına dek Paris Konservatuvarındaki görevini sürdürmüştür. Öğrencilerinden Carl Swanson'ın, Amerikan Arp Dergisinin 1993 yılının yaz sayısındaki söyleşisinde Jamet'nin öğrencilerinin yanlışlarını göstermek için onların abartısız taklitlerini yaptığından bahsetmiştir. Genç müzisyenlere değer verip ve onların gelişimlerini desteklerken kendi öğretim tekniklerini kullandığı görülmektedir.

1991 yılında Gargillesse'de hayata veda eden sanatçı, Hasselmans'ın öğrencisi olan ve Fransız arp ekolünün mimarlarının sonuncusu olarak anılmaktadır.

1.2. Concour Geleneği

Paris Konservatuvarında öğrenciler, çalışmalarının düzenli olarak denetlenmesi amacıyla, eğitim yılı içerisinde iki kere resmi bir jüri ile sınava tabi tutulurlardı. Bahar sınavında seçilen öğrenciler sene sonunda her enstrüman için ayrı olarak yapılan yıllık yarışmalara (*concour*) çıkartılırdı. Bazı öğrenciler, *concour*'lara katılmaları durumunda bahar sınavından muaf sayılırdı. Jüri; özel olarak bu yarışma için bestelenen zorunlu eserin bestecisi, başka enstrümanlardan beş müzisyen ve yöneticilerden oluşmaktadır. Jüri üyeleri kendi öğrencilerinin değerlendirmelerine katılmamaktadır (Hepüyücel, 2009, s.4).

Concour'ların en büyük özelliği yarışmalara katılacak öğrencilerin, *Morceaux Imposé* adında zorunlu eserlerle sınanmasıdır. Öğrenciler yarışmada aynı müzik parçasını çalar ve müzikal yorumlama, teknik ve sonorite bakımından değerlendirilirdi. Bu eserler iki kategori altında öğrenciye verilirdi. İlk kategori standart repertuar eserlerinden oluşur ve yarışmadan iki ay önce ilan edilirdi. Diğer kategori özel olarak bu *concour*'lar için bestelenen eserlerden oluşur ve bu eserlerde *concour*'lardan bir ay öncesinde öğrencilere verilirdi. Yeni eserin yayımlanmasından önce eserin kimin bestelediği ve diğer birçok detay, komisyon ve yayımcı tarafından büyük bir gizlilikle korunurdu (Swanson, 1999, s.39). *Concour*'larda yüksek derecede performans sergileyen öğrenciler onur ödülü adı altında birincilik, ikincilik veya üçüncülükle ödüllendirilirler ve isimleri ödül kazananlar listesinde (*Palmare*) yayımlanırdı. Bu şekilde ödül alarak şanslı olanları, bundan böyle ödüllü (*Lauréats*) olarak bilinirdi (<http> – 15).

Premier Prix ödülünü kazanan öğrenciler okuldan mezun olarak profesyonel kariyerlerine başlamıştır. Öyle ki yakın zamana dek süren bu gelenek, 1800lü yıllarda 13 – 14 yaşındaki öğrencilerin mezun olup konser turnelerine katılmalarını veya eğitimlik yapmalarını sağlamıştır. Zamanla değişen yaşam standartları ile *concour*'ların da formatı değişmiş ve mezuniyet için gerekli eğitim süresi uzatılmıştır.

Yarışmanın ilk yıllarında para veya enstrüman ödülü verilirken bu uygulama kısa sürede iptal edilmiştir. Ayrıca *concour*'da büyük ödül olan *Premier Prix* ödülünü kazananlar bir yıllık zorunlu askerlik görevinden de muaf tutulmaktaydı. *Prix de concour* yarışmaları gün geçtikçe önemi artan bir yarışma olarak günümüzde de gerçekleştirilmektedir. Birincilik ödülü hâlâ büyük bir onur ve gurur kaynağı olsa da 1999 yılı itibariyle *Premier Prix* ödülü yerine mezuniyet diploması verilmektedir (Muffitt, 2016, s.2 – 3).

1825 yılında arp sınıfının açılması ile *concour* geleneğine dâhil olan arp enstrümanı için bölümün eğitimliğini yapan François-Joseph Naderman *morceaux imposé* adı verilen, *concour*'larda çalınması zorunlu eserler bestelemiştir (Ek-1). Ardından gelen Antonie Prumier geleneği bozmayıp kendi bestelerini *concour*'larda zorunlu eser olarak sunmuş, ek olarak çeşitli yıllarda Nicholas Charles Bochsa, Elias Parish-Alvars ve Felix Godefroid'nın eserlerine de yer vermiştir. Antonie Prumier'den arp sınıfını devralan Théodore Labarre ve Ange-Conrad-Antonie Prumier de eserlerini *concour*'larda zorunlu eser olarak sunmuştur fakat bu gelenek Alphonse Hasselamans ile bozulmuştur. Hasselmans kendi eserlerini *concour* repertuvarına koymak yerine Charles Oberthür, Carl Reinecke, Camille Saint-Saëns, Gabriel Pierné, Henriette Renié, Albert Zabel gibi arp enstrümanının virtüözite yanını ortaya koyan bestecilerin eserlerine yer vermiştir. Hasselmans'ın *concour*'ların repertuvarını oluştururken izlediği bir diğer yol ise konservatuvarın kompozisyon bölümü hocalarına spariş üzerine eser yazdırmasıdır. Hasselmans'ın sparişi üzere Gabriel Fauré 1904 yılında arp *concour*'ları için Impromptu Op.86'yı bestelemiş ve Alphonse Hasselmans'a adamıştır. Bu uygulama günümüzde hâlâ kullanılmakta ve daha önce bestelenmiş eserlerin yanı sıra özellikle *concour*'da katılımcıların becerilerini sınayacak özel eserler bestlenmektedir.

Günümüzde okula giriş sınavında da uygulanan *concour*'lar için adaylardan 20 dakikalık farklı tarzlardan repertuvarın yanı sıra yarışmalardan 40 gün önce ilan edilen *morceaux imposé* adı altında zorunlu eserlerin ve seçilen orkestra partilerinin icra

edilmesi beklenmektedir. Ayrıca, kısa deşifre parçaları ile müzisyenlerin hızlı nota okuma becerileri de sınanmaktadır. Son yıllarda Jean-Michel Ferran (1958), Bernard Cavanna (1951 Nogent-sur-Marne), Alain Louvier (1945 Paris), Yves Henry (1959 Évreux) ve Bernard De Crépy (1939) gibi bestecilerin bestelediği deşifre eserleri 2– 3 sayfalık kısa eserlerden oluşmaktadır.

Paris Konservatuvarı, sadece Avrupa kıtasında değil, aynı zamanda tüm dünyada yeniliklerin başlangıç noktası olmuştur. 1800’lü yılların başından itibaren gelenek haline gelmiş *concour* fikri de buna en uygun örneklerden biridir. Bu fikir, 1927’de ilk kez düzenlenen Uluslararası Chopin Piyano Yarışması, 1958 yılında başlayan Uluslararası Tchaikovsky Yarışması ve 1939’da düzenlenemeye başlayan Uluslararası Cenevre Müzik Yarışması (Bkz. Görsel 1.2.) ve dünya çapında önde gelen yarışmalara örnek olmuştur.

Görsel 1.2. 1.Uluslararası Cenevre Müzik Festivali afişi ([http – 16](http://www.concoursrenie.ch))

Arp camiasında bu anlamda ilk adım Henriette Renié’den gelmiş, 1914 yılında ilk arp yarışması “*Concour Renié*” yarışmasını düzenlemiştir (Govea, 1995, s.236). Yarışmanın jürisi Maurice Ravel (1875 Ciboure – 1937 Paris), Gabriel Pierné (1863 Metz – 1937 Ploujean) ve Charles-Marie Widor (1844 Lyon – 1937 Paris) gibi tanınmış bestecilerden oluşmaktadır. 1. Dünya Savaşı’nın ardından yarışma birkaç kez daha düzenlenmiş fakat masraflı oluşundan dolayı tekrarlanamamıştır. Maddi sıkıntılara uğrayıp sonlanmış dahi olsa bu önemli girişim, günümüzde hâlâ önemini koruyan iki büyük arp yarışmasına ön ayak olmuştur. Bunlardan ilki 1959’da İsrail’de düzenlenen Uluslararası Arp Yarışması, diğeri ise Renié’nin öğrencilerinden Sussan McDonald’ın (1935 Rock

Island) 1989’da Bloomington’daki Indiana Üniversitesi’nde düzenlemeye başladığı Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Arp Yarışması’dır.

İKİNCİ BÖLÜM

GABRIEL FAURÉ VE IMPROMPTU No.6 Op.86

2. GABRIEL FAURÉ (1845 – 1924)

Besteci, org sanatçısı ve piyanist olan Gabriel Fauré, döneminin önde gelen Fransız müzisyenlerinden biri olmuş ve müzik sanatına önemli yapı taşları döşeyen müzisyenlerin eğitmenliğini yapmıştır. Çağdaşlarının aksine Fransız müziğine sadık kalmış nasyonalist bir besteci olan Fauré, yenilik arayışı içerisinde farklı dokunuşlara sahip şiirsel müzikler bestelemiştir. Fauré'nin kilise modları anlayışı eserlerindeki çeşitli modal pasajlarda, özellikle melodilerinde görülmektedir. Tonalite ve armoniye yeni yaklaşımından, fonksiyonsuz, ilave notalı akorlarından ve serbest formundan Fauré'nin müziği âdeta imzası gibidir (Tulga, 2009, s.23 – 24).

Fauré'nin çalışmaları bir geçiş ürünüdür, o Romantizmin dilini benimsemiş ve önemli armonik yenilikler yapmıştır. Gabriel Fauré'nin tarzını anlamadan, Ravel ve Debussy çalışmaları anlaşılmaz. Bu nedenle Fauré için 19. yüzyıl müzisyeni, fakat aynı zamanda klasik bir 20. yüzyıl bestecisidir diyebiliriz. Müzik sanatının bütün alanlarında eserler yazmış olan besteci, piyano müziğine özel bir ilgi göstermiştir. Fauré'nin piyano için yazdığı eserler arasında impromptular, prelüdlar, piyano ve orkestra için fantezi ve çeşitlemeler bulunmaktadır.

Gabriel Urbain Fauré, 12 Mayıs 1845'te Pamiers'de İlköğretim Müfettiş Yardımcısı olan Toussaint-Honoré (1810 Foix – 1885 Toulouse) ve Marie-Antoinette-Hélène de Lalène-Laprade (1809 Gaillac-Toulza – 1887)'un altıncı çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.

Doğduğunda Mendelssohn, Chopin ve Schumann hayattaydı; bu yüzden erken romantizmi, Wagnerci müzikli dramayı, Brahms ve Mahler'in post-romantizmini, Stravinsky'nin yeni-klasisizmini, Schoenberg'in atonalizmini ve dodekafonisini, hatta genç Amerikalılar (Fauré'nin öğrencisi) Nadia Boulanger'den ders alırken duymuş olabileceği Aaron Copland'ın ortaya çıkışını görece kadar uzun bir ömrü olmuştur (Schonberg, 2013, s. 382).

Babası Toussaint-Honoré daha sonra Foix'da Montgauzy Öğretmen Okuluna Müdür olarak atanmıştır. Fauré burada herhangi bir özel eğitim görememesine rağmen yeteneği, Ariège'nin konsey üyesi M. De Saubiac'ın dikkatini çekmiş ve Paris'de Louis

Niedermeyer'in (1802 Nyon – 1861 Paris) kurduğu geleceğin orgcularını ve koro şeflerini yetiştiren bir okula gönderilmesine  n ayak olmuştur.

Faur , 1854' n Ekim ayında Ecole Niedermeyer'e başlamış ve 1865'e dek orada kalmıştır. İlk müzik eğitimi burada alan besteci, Niedermeyer'in sınıfına girerek ondan şan, piyano ve kompozisyon eğitimi almıştır. 14 Mart 1861'de Louis Niedermeyer'in ölümünün ardından sınıfını devralan Camille Saint-Sa ns'ın (1835 Paris – 1921 Cezayir)  ğrencisi olmuştur. İlk beste çalışmalarını burada yapan Faur , Victor Hugo'nun (1802 Besançon – 1885 Paris) *l'Aurore*, *Tristesse d'Olympio*, *Puisque j'ai mis ma l vre   ta coupe encor plein* şiirlerinin üzerine şarkılar bestelemiştir. Bu şarkılar *la Papillon et la fleur*, *Mai op.1* ve *Dans les ruines d'une abbaye op.2 no.1*'dir.

Louis Niedermeyer müziği anlamak için önce eski müziği bilmek gerektiğine inanmış ve öğrencilerini bu yönde yetiştirmiştir. Fakat Niedermeyer'in aksine Saint-Sa ns ilerici bir öğretmendir ve Faur 'yi, Johann Sebastian Bach (1685 Eisenach – 1750 Leipzig) ve Wolfgang Amadeus Mozart'ın (1756 Salzburg – 1791 Viyana) yanı sıra dönemin büyük bestecileri Richard Wagner (1813 Leipzig – 1883 Cannaregio) ve Franz Liszt'le (1811 Raiding – 1886 Bayreuth) de tanıştırmıştır.

1865'te Niedermeyer okulundan mezun olan Faur , 1866'da armoni hocası Gustave Lef vre'nin (1831 Provins – 1910 Boulogne-Billancourt) referansıyla Rennes'deki Saint-Sauveur kilisesine orgcu olarak atanmıştır. 1968'de Marie Caroline Miolan-Carvalho'nun (1827 Marseille – 1895 Seine-Maritime) eşlikçisi olarak Britanya'da bir turneye katılmış ve Miolan-Carvalho'da teşekkür için *la Papillon et la fleur* eserini yorumlamıştır.

1870'in Mart ayında, Paris'ye Notre-Dame-de-Clignancourt'un org sanatçısı olarak dönmüş fakat kısa süre sonra Prusya savaşında orduya katılmak üzere görevinden ayrılmıştır. 1871 Paris kapit lasyonunu takiben Faur 'nin asker hayatı son bulmuş ve Faur , kısa süre içinde Saint-Honor -d'Eylau'ya 9 Mart 1871'de orgcu olarak atanmıştır. 1871 yazında dört ayını, Paris'de güvenlik sağlanana dek İsviçre'nin Lozan kentine taşanan Ecole Niedermeyer'de ders vererek geçirmiştir. İlk  ğrencisi Andr  Messager'dir (1853 Montlu on – 1929 Paris) ve kurdukları  ğrenci- ğretmen ilişkileri, tıpkı Faur 'nin Saint-Sa ns'la olduğu gibi sonradan uzun yıllar sürecek bir dostluğa dönüşecektir.

Paris'ye geri döndüğünde Charles-Marie Widor'un (1844 Lyon – 1937 Paris) yanında Saint-Sulpice kilisesinin koro orgcusu olarak çalışmaya başlamıştır. 17 Kasım 1871'de Camille Saint-Saëns ve Romain Bussine'nin (1830 Paris – 1899 Paris) teşvikleriyle Ulusal Müzik Cemiyetinin¹³ (*Société Nationale de Musique*) kuruluşunda, César Franck (1822 Liège – 1890 Paris), Vincent d'Indy (1851 Paris – 1931 Paris), Eduard Lalo (1823 Lille – 1892 Paris), Jules Massenet (1842 Montaud – 1912 Paris), Georges Bizet (1838 Paris – 1875 Bougival), Henri Duparc (1848 Paris – 1933 Mont-de-Marsan) ile birlikte yer almıştır. Üçüncü Cumhuriyetin¹⁴ ilanı ile Fransız İhtilali'nin doğurduğu nasyonalist yaklaşım tekrar baş göstermiş ve Ulusal Müzik Cemiyeti, *Ars Gallica* adını verdikleri, Fransız müziğini Alman geleneğinden uzak şekilde geliştirilmesini benimseyen hareketi desteklemiştir. Pazar günleri Romain Bussine'nin evinde toplanan grubun ilk sekreteri Alexis de Castillon'dur (1838 Chartres – 1873 Paris) fakat Castillon'un ani ölümünün ardından 1874'ten itibaren bu görevi Fauré yürütmüştür. Ulusal Müzik Cemiyetinin ve Paris'li burjuva kesiminden Camille Clerc'in desteği ile 1877'de keman sonatı, 1880'de de ilk piyano dörtlüsü Breitkopf & Härtel tarafından basılmıştır.

1874'te Saint-Saëns'ın org sanatçısı olduğu La Madeleine kilisesine, Saint-Saëns'ın konser turneleri sebebiyle görevini sürdüremediğinden yerine Fauré atanmıştır. 1877'de Saint-Saëns'ın görevinden istifa etmesinin ardından yerine Théodore Dubois (1837 Rosnay – 1924 Paris) getirilmiş, Fauré de koro şefi olarak çalışmaya devam etmiştir.

1877 yılında Fauré, Saint-Saëns ile Almanya turuna katılmış ve bu seyahat sırasında Liszt'le tanışma fırsatı bulmuştur. 1882 yılında ikili, Saint-Saëns sayesinde tekrar bir araya gelme şansı yakalamıştır ve bu sefer Fauré 1879 yılında yazdığı *Ballade Op.19*'unu Liszt'e göstermiştir. Liszt, eseri çok uzun bulmuş, 13 sayfalık eserin 6. sayfasından sonra parmaklarını hissetmediğini söylemiştir (Orledge, 1979, s.13). Aynı eser 1881'de orkestraya uyarlanmıştır. Ayrıca öğrencisi ve dostu André Messager ile İngiltere'ye gitmiş, Londra'da Wagner'in Nibelung Yüzüğü (*Der Ring des Nibelungen*)

¹³1880'lerin sonlarına doğru Ulusal Müzik Cemiyeti'ne (*Société Nationale de Musique*) Debussy, Ravel gibi çağdaş önemli besteciler de katılmıştır. Aynı dönemde cemiyet içersinde yabancı müziklerin teşvik edilmesi konusunda çatışmalar çıkmış, Saint-Saëns ve diğerleri görüş ayrılığına düşmüş ve tartışmalar Franck'ın başkan seçilmesi üzerine Saint-Saëns'ın istifa etmesiyle son bulmuştur.

¹⁴ 1870'te kurulup 1940 yılında Fransa, Almanya'nın işgali altına girene dek sürmüş olan cumhuriyet yönetimidir.

eserini Majesteleri Tiyatrosunda (*Her Majesty's Theatre*) izlemişlerdir. 1884'te gittikleri Almanya Bayreuth'ta Wagner'in Parsifal eserini Bayreuth Festivali kapsamında izlemişlerdir. Bu gezilerin sonucu olarak yazılmış olmalı ki Fauré, Wagner'in Nibelung Yüzüğü (*Der Ring des Nibelungen*) eserinin favori motifine dört el piyano eseri olan Bayreuth'un Hatıralarını (*Souvenirs de Bayreuth*) bestelemiştir. Fakat bu eser dışında ne Fauré ne de Messenger, çoğunluğun aksine Wagner'in etkisinde kalmamışlardır.

Özel hayatı oldukça hareketli geçen Fauré, 32 yaşında büyük aşk yaşadığı, yazdığı mektuplardan tutkuyla bağlı olduğu anlaşılan ressam Marianne Viardot¹⁵ (1854 – 1919) ile nişanlanmıştır. Daha sonra bu ilişki, Viardot tarafından ayrılıkla sonlandırılmıştır. 1883'te 38 yaşına geldiğinde ünlü heykeltıraş Emmanuel Frémiet'in (1824 Paris – 1910 Paris) kızı Marie Frémiet (1856 – 1926) ile evlenmiştir (Bkz. Görsel 2.1). Evliliklerinin ilk yılında ilk oğulları Emmanuel Fauré-Frémiet (1883 Paris – 1971 Paris) ondan yedi yıl sonra da Philippe Fauré-Frémiet (1889 – 1954) dünyaya gelmiştir. Emmanuel, Fransız Kolejinde (*Collège de France*) biyoloji öğretmeni, Philippe ise müzikolog, yazar ve edebiyat eleştirmenidir. Evlilikleri kısa sürede Fauré'nin beste yapmak üzere tek başına gittiği seyahatler ve bencillikleriyle yıpratıcı bir hal almıştır. Marie sonradan Saint-Saëns'a yazdığı mektupta kendisini ne kadar değersiz hissettiğinden bahsetmiştir (Nectoux, 1972, s.228). Fauré'nin hayatına girmiş birçok kadından biri de ünlü arp pedagogu Alphonse Hasselmans'ın kızı Marguerite Hasselmans'tır. 1900'lü yılların başında başlayan bu ilişki Fauré'nin ölümüne dek sürmüştür. Fauré'nin evli olmasına rağmen bu ilişki öyle açık bir şekilde yaşanmıştır ki Fauré'nin ölümünün ardından Marguerite Hasselmans'ın yoksulluk çekmemesi adına Fauré'nin oğullarının ona mali yardım yaptığı bile bilinmektedir.

¹⁵ Marianne Viardot, Fauré'nin hayranı olduğu kontralto Pauline Viardot'un (1821 Paris – 1910 Paris) kızı ve Fauré'nin keman sonatı no.1'i ve diğer birkaç eserini adadığı dostu ünlü keman sanatçısı Paul Viardot'un (1845 Pamiers – 1924 Paris) kız kardeşidir. R. Orledge, (1979). *Gabriel Fauré*. London: Eulenburg s.10-11

Görsel 2.1. Marie Frémiet ve Gabriel Fauré 1883 yazı.

Kaynak: Orledge, 1979, s.196

1887 yılında annesini kaybeden Fauré, başyapıtlarından biri olan *Requiem*'i yazmaya başlamış, ilk versiyonu 1888 yılının başlarında tamamlamış fakat yayımlanmamıştır. Eserin ilk hali 5 bölümden oluşmaktadır; 1. *Introit et Kyrie*, 2. *Sanctus*, 3. *Pie Jesu*, 4. *Agnus Dei*, 5. *In paradisum*. *Introit et Kyrie* ve *Pie Jesu* bölümleri 1887 yılında bestelenmiş, 5. bölüm *In paradisum* 1887'nin sonu veya 1888 yılının başlarında tamamlanmış, 4. bölüm *Agnus Dei* 6 Ocak 1888, 2. bölüm *Sanctus* ise 8 Ocak 1888'de tamamlanmıştır. *Requiem* eserinin ilk hali 16 Ocak 1888'de Fauré'nin koro şefi olduğu La Madeleine kilisesinde dinleyici ile buluşmuş ve eseri kendisi yönetmiştir. Eserin ilk versiyonunda hiç kadın sese yer verilmemiş, solo olarak tiz erkek çocuk sesi kullanmıştır. Enstrüman olarak arp, timpani, org, solo keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas kullanılmıştır.

Requiem için çalışmalarına devam eden Fauré, eserin ilk prömiyerinden 3 yıl sonra ikinci versiyonu yazmıştır. Bu sefer bölüm sayısı 5'ten 7'ye çıkmış, 2. bölüm olan *Offertoire* ile 6. bölüm *Libera ma* eklenmiş, sonuç olarak 1. *Introit et Kyrie*, 2. *Offertoire*, 3. *Sanctus*, 4. *Pie Jesu*, 5. *Agnus Dei*, 6. *Libera ma*, 7. *In paradisum* sırasını almıştır. Artık solist, soprano ve baritondur. Ayrıca koro ve orkestra genişlemiş ve orkestraya fagotlar, kornolar, trompetler ve trombonlar eklenmiştir. Eserin bu versiyonunun prömiyeri de La Madeleine kilisesinde 21 Ocak 1893'te, Fauré'nin yönetiminde gerçekleşmiştir (Orledge, 1979, s.291). *Requiem* üçüncü ve son halini 1900 yılında almıştır. Eser artık tüm orkestra

enstrümanlarını içermektedir. Hamelle yayınevi tarafından 1901’de yayımlanmış olan eser, önce 170 kişilik kadrosuyla 6 Mayıs 1900’da Lille’de, ardından 12 Temmuz 1900’de Paul Taffanel yönetiminde Lamoureux Orkestrası ile 250 sanatçıyla Paris Trocadéro’da icra edilmiştir. Son olarak 6 Nisan 1901’de Paris Konservatuvarında gerçekleşen konserin ardından eser ve Fauré çok ilgi görmüş, Fauré arkadaşına yazdığı mektupta bu durumu şöyle anlatmıştır “*Requiem*’im Brüksel, Nancy, Marsilya ve Paris Konservatuvarında çalınıyor. Bekle, yakında ünlü bir besteci olacağım” (Nectoux, 1991). Fauré’nin çalışmalarını ve hayatını inceleyen birçok müzikolog *Requiem*’in, Marianne Viardot ile ilişkisinin son bulmasına ağıt niteliğinde bestelendiğini düşünmektedir ki bu ilişki ve *Requiem*’in bestelenmeye başlanmasının arasında yaklaşık olarak on yıl bulunmaktadır.

1887 yılında babasının ardından annesini de kaybedince Fauré, derin depresyon dönemi yaşamıştır. Bu dönemi 1888’de *père* olarak bilinen Fransız yazar Alexandre Dumas’ın (1802 Aisne – 1870 Seine-Maritime) *Caligula* adlı tiyatro eseri için, 1889’da William Shakespeare’in (1564 Stratford-upon-Avon – 1616 Stratford-upon-Avon) ünlü tiyatro oyunu Venedik Tacirinin (*The Merchant of Venice*) Edmond Haraucourt (1856 Bourmont – 1941 Paris) tarafından uyarlanan *Shylock* adlı oyunu için ve 1893’te *Molière* adıyla tanınan Jean-Baptiste Poquelin’in Kibarlık Budalası (*Le Bourgeois Gentilhomme*) oyunu için yazdığı müziklerle atlatmıştır.

Fauré’nin bu buhranlı günleri atlatmasında bir başka etken, Fransız şarkıcı Emma Bardac ya da kızlık soyadı ile Emma Moyse’dir (1862–1934). Fauré’nin evliliği asla gerçek bir evlilik gibi yürümemiş, sürekli tek başına çıktığı seyahatler ve başka kadınlarla kurduğu samimi ilişkilerle, bu evlilikte eşi Marie Frémiet’i yalnız bırakmıştır. Fauré, 1892 – 1894 yılları arasında Paul Verlaine (1844 Metz – 1896 Paris)’in şiiri üzerine, şan ve piyano için bestelediği *La Bonne Chanson* Op.61 eserini Emma Bardac için yazmıştır. Fauré’nin oda müziği alanında bestelediği diğer eserler 1865’te *Après un rêve*, 1884 yılında *Les Roses d’Ispahan*, 1922 yılında bestelediği *L’Horizon chimérique*’dir (http – 17).

Fauré’nin şanı ve başarısı, 1892 yılında Ernest Guiraud’un (1837 New Orleans – 1892 Paris) yerine şehir konservatuarlarına müzik müfettişi olarak atanmasıyla artmaya başlamıştır. 1905’e dek bu görevi sürdüren Fauré’nin asıl amacı, konservatuvarda kompozisyon hocası olmaktır (Orledge, 1979, s.15). O dönem okulun müdürü olan Ambroise Thomas, Fauré’yi dönemin çok ilerisinde çalışmalar üretmesini tehlikeli

bulmuş ve desteklememiştir. 1896'da Thomas'ın ölümünün ardından Théodore Dubois konservatuvar müdürlüğüne atanmış, böylece La Madeleine kilisesinin baş orgcu pozisyonu boşalmıştır. 2 Haziran 1896'da La Madeleine'de baş orgcu olan Fauré aynı yıl Ekim ayında, konservatuvar müdürlüğüne atanmayı beklerken Dubois'in bu pozisyona getirilmesine tepki olarak istifa eden Jules Massenet'nin (1842 Montaud – 1912 Paris) sınıfını devralmış, konservatuvarda kontrpuan ve kompozisyon dersleri vermeye başlamıştır (Nectoux, 2001, Grove Music Online). Böylece konservatuvardaki hızlı yükselişi başlamıştır. Maurice Ravel, Charles Koechlin (1867 Paris – 1950 Rayol-Canadel-sur-Mer), Jean Roger-Ducasse (1873 Bordeaux – 1954 Le Taillan-Médoc) gibi birçok önemli bestecinin eğitimliliğini yapmıştır.

Konservatuvarda kompozisyon eğitmeni olarak başlayan kariyeri, 1905 yılında Théodore Dubois ardından getirildiği müdürlük pozisyonuyla hızlı bir yükselişe geçmiştir. Fauré, kendisi benimsemese de, adeta havayı soluyor ve değişimin yaklaştığını, yeni bir müzik anlayışının geldiğini ve bunun için gerekli alt yapımının oluşturulması gerektiğinin farkındaydı. Bu sebeple müdürlük yaptığı dönemde konservatuvarda birçok reform gerçekleştirmiştir. Bu yenilikler ve değişikliklerden hoşlanmayan, eski sistemin devamını savunan birkaç eğitmen, Fauré'ye müdürlük görevinden azlini istesede sonuç olarak kendileri işlerinden istifa etmişlerdir.

Bu dönemde Fauré için “okulun Robespierre'i”¹⁶ olduğu ve tıpkı onun gibi her gün bir düzine kurbana ihtiyaç duyduğu” söylenmektedir. Fauré'nin konservatuvar müdürü olarak yerini aldığı Théodore Dubois da istifa edenler arasındadır. Müdürlük görevinin ardından fahri profesör olarak yönetim kurulundaki görevini sürdüren Dubois, Fauré'nin konservatuvarı geleceğin müziği için bir tapınağa dönüştürdüğünü düşünen ve buna karşı çıkanlardandır. Fauré Dubois'in yerine, tüm bu yeniliklere açık hatta yeni bir akımın öncülerinden iki müzisyeni getirmiştir, d'Indy ve Debussy (Schonberg, 2013, s.384). Amerikan Arp Dergisi'nin 2000 yılının yaz döneminde çıkan sayısında Jean-Michel Damase (1928 Bordeaux – 2013 Paris) ile yapılan bir röportajda Damase, Fauré'nin müdürlük görevine geldikten sonra daha önceleri sadece konser icracısı eğitimi verilen

¹⁶ Maximilien Robespierre (1758 Arras – 1794 Paris); Fransız Devrimi'nin liderlerinden, Fransız hukukçu ve politikacı. Jakobenler adlı Fransız siyasi partisinin önde gelen üyelerindendir. Jakobenler karşı devrimci kompolar üzerine harekete geçmişler, ancak muhalif hareketleri bastırmak amacıyla kısa sürede yapılan mahkemelerle birçok insanın idamına karar vermişlerdir. Daha sonra yol açtıkları bu kanlı dönem Robespierre'in giyotin ile idam edilmesi ile son bulmuş ve tüm Jakoben kulüpleri kapatılmıştır (<http> – 18).

konservatuvarda gerçekleştirilen büyük reformlarla müfredatın geliştiğini, analiz ve teori sınıflarının açıldığını ve vokal, opera, tahta üflemeli, bakır üflemeli ve arp sınıflarının güçlendirildiğinden bahsetmiştir (DeCray, 2000, s.21 – 25). Burada arp sınıfı için bahsedilen güçlendirme, 1912 yılında Hasselmans'ın ölümünün ardından Marcel Tournier'in arp sınıfının başına getirilmesi ve aynı yıl açılan kromatik arp sınıfına Tournier'in eşi Renée Lénars geçmesidir.

Fauré yaşamı boyunca birçok ödüle layık görülmüştür, bunlar arasında 1885 ve 1893'te oda müziği eserleriyle aldığı *Prix Chartier* ödülleri yanı sıra Fauré'nin en çok önem verdiği 13 Mart 1909 tarihinde Fransa'nın üstün nişanlarından biri olan Fransa Enstitüsü (*Institut de France*)¹⁷ üyeliğine seçilmesidir. Çünkü Fransa Enstitüsü 1795 yılından itibaren Fransız kültürünü irdelemek, anlamak, geliştirmek ve estetik algısını iletirmek adına girişimlerde bulunmuş ve bu anlamda sanatı ve sanatçıları da desteklemiş çok önemli bir kurumdur.

2 Mart 1903'ten 1921 yılına dek ünlü müzik dergisi *Le Figaro*'da müzik eleştirmenliği yapmıştır. Fauré'nin genel uyumlu yapısı için bu iş pek uygun görünmemektedir. Bu sebeple eleştirileri genelde olumlu yaklaşımlardan oluşmakta ve beğenmediği eserler hakkında sessiz kalmaktadır. Bu alanda parlak bir çıkış yakaladığı söylenemez fakat eleştirilerine baktığımızda Fauré'nin detaycılığını ve inceliğini fark etmemek imkânsızdır (http – 20). 1910 yılında Ulusal Müzik Cemiyetinden (*Société Nationale de Musique*) ayrılan Maurice Ravel ve Charles Koechlin ile Bağımsız Müzik Cemiyeti'nin (*Société Musicale Indépendante*) kuruluşunda yer almış ve bu topluluğun başkanlık görevini üstlenmiştir.

Müdürlük yaptığı dönemde, sene içerisinde idari görevi sebebiyle bestelerine çalışamaz, her Temmuz ayında okulun kapanmasının ardından her daim huzur bulduğu İsviçre'ye gider, Lozan ve Lugano bölgelerinde iki ayını burada beste yaparak geçirirdi. Bu sebeple 1907'de başladığı lirik operası *Pénélope*'nin tamamlanması tam beş yaz sürmüş, 1913 yılının Mart ayında ancak dinleyici ile buluşabilmiştir.

¹⁷ Fransa Enstitüsü (*Institut de France*) 25 Ekim 1795 yılında kurulmuş ve beş ayrı akademiden oluşan bir kurumdur. Bunlar 1635'te kurulan Fransız Akademisi (*Académie française*), 1663'te kurulan Yazıtlar ve Edebi Eserler Akademisi (*Académie des inscriptions et belles-lettres*), 1666'ta kurulan Bilimler Akademisi (*Académie des sciences*), 1795'te kurulan Ahlaki ve Siyasal Bilimler Akademisi (*Académie des sciences morales et politiques*) ve 1648'de kurulan Resim ve Heykel Akademisi, 1669 yılında kurulan Müzik Akademisi ve 1671 yılında kurulan Mimarlık Akademisi'nin bir araya gelmesinden oluşan ve 1816'da kurulan Güzel Sanatlar Akademisi'nden (*Académie des beaux-arts*) oluşmaktadır (http – 19).

Fauré, Fransız bestecileri arasında en çok Debussy'nin sanatına değer vermiş ve ilgilenmiştir. İkisi de aynı şiiirlere (Varlaine'in metinlerine) *lied*'ler yazmış, aynı dönemde ünlü Avusturyalı yazar Maurice Maeterlinck'in (1862 Gent – 1949 Nice) “*Pelléas ve Mélisande*” dramı üzerine eserler bestelemişlerdir. Debussy opera, Fauré ise sahne müziği olarak yazmıştır (Mehtiyeva, 2003, s.120).

Fauré'nin hayatı ve besteleri üzerine uzun yıllar detaylı çalışmalarda bulunan Jean-Michel Nectoux, Fauré'nin müzikal stilini dört döneme ayırmaktadır. İlki, Haydn and Mendelssohn gibi klasik dönem bestecilerinin tarzını denedikten sonra, 1860 – 1870 yılları arasında romantizmi özümsemiş ve Théophile Gautier (1811 Tarbes – 1872 Neuilly-sur-Seine), Victor Hugo (1802 Besançon – 1885 Paris) gibi şairlerin şiiirleri üzerine eserler üretmiştir. İkinci dönem 1880'li yıllarda gerçekleşir ve melankolik bir tarza sahiptir. Bu dönem de Parnasizm¹⁸ ile paralel olarak başta Parnas türünde şiiirler üreten daha sonra sembolist¹⁹ akımın öncülerinden olan Paul Verlaine (1844 Metz – 1896 Paris) ile tanışmış ve etkilenmiştir. Bu dönemin tarzını melodik, dolambaçlı ve dingin olarak nitelendirmiştir. 1890'larda başlayan üçüncü dönem, çok daha cesur ve güçlü bir tarz benimsese de müziğinden incelik ve derinlik hiçbir zaman eksik olmamıştır. Son döneminde ise tamamen içine dönmüş ve ifade derinliği, uyum ve zenginleştirilmiş polifoni üzerine yoğunlaşmıştır (http – 20).

1902 yılında başlayan sağırılık problemi giderek artmış, 1920'de müdürlük görevinden istifaya zorlanmıştır. Fakat beste yapmaya devam eden Fauré, piyano triosunu, piyano ve vokal için yazdığı dört melodiden oluşan L'Horizon Chimérique eserini ve yaylı çalgılar dörtlüsü gibi ünlü eserlerini bu dönemde bestelemiş, 4 Kasım 1924'te zatürre sebebiyle hayatını kaybetmiştir.

2.1. Impromptu ve Tarihsel Gelişimi

Latince “in promptu” içe doğan, o anda akla geldiği gibi icra edilen, kendiliğinden anlamına gelir ve doğaçlama çalma ile benzeşmektedir. Genellikle solo enstrümanlar için bestelenen, serbest formda tek bölümlü eserlerdir. Impromptu

¹⁸ Parnasizm: 19. yüzyılda romantik dönemin duygusal yaklaşımına bir tepki olarak çıkmıştır. Şiiirde şekilciliğin (ölçü, hece sayısı uyumu) ve gerçekçiliğin ön planda olduğu bir akımdır (http – 21).

¹⁹ Sembolist yaklaşım; 19. yüzyılda Parnas şiiirine tepki olarak doğmuştur. Şiiiri kalıplardan kurtarıp, duygu ve hayal gücünü ön plana çıkarmıştır (http – 22).

kelimesini, piyano gibi solo enstrümanlarda icracının o anda ürettiği melodiler gibi, bestecinin doğaçlama şekilde bestelemesi anlamında kullanabiliriz.

Belli bir formu olmamakla birlikte, çoğu zaman katlı şarkı (*lied*) formunda yazılmış ve en çok 19. yüzyıl piyano müziğinde karşımıza çıkmaktadır. Chopin ve Schubert'in Impromptuları, *Nocturne* kuruluşunun tersine çabuk-ağır-çabuk şeklinde düzenlenmiştir (Cangal, Müzik Formları, s. 93-94).

İlk olarak 1817'de Jan Václav Voříšek'in (1791 Vamberk – 1825 Viyana) Genel Müzik Gazetesinde (*Allgemeine musikalische Zeitung*) yayımlanan bir piyano eserinde kullanılmıştır. Heinrich Marschner'ın (1795 Zittau – 1861 Hannover) 1820'lerde bestelediği aynı türdeki eserler Impromptu kültürünün yayılmasında etkili olmuştur. Franz Schubert'in (1797 Viyana – 1828 Viyana) 1827'de yazdığı ilk dört Impromptu ve ardından gelen ikinci dörtlü ile Impromptu geleneğini başlatmıştır.

17. yüzyılda Fransa'da Moliere zamanında, örneğin *L'Impromptu de Versailles* (1663) gibi sahne eserlerinde o anda yazılan şiir ya da sahne arası parçaları için kullanılan deyim olan sözcüğü, Mettheson 1739'da, anında bestelenivermiş *kanon* için kullanmış, Liszt, 1824'te *Impromptus sur des theme de Rossini et Spontini* (Rossi ve Spontini'nin temaları üzerine impromptular) ile türe yakın bir örnek vermiştir. 1800'lerde orkestra fantezisi anlamında kullanılan, 1822'de Bohemya'da J.Vaclac Vorisek tarafından piyano parçası olarak tanıtılan (*Op.7 6 Impromptu*) tür, sonunda Schubert (8 *Impromptu*, D899,1827; D935,1835) ve Chopin'in (Op.29, 36, 51, 66) piyano Impromptu'ları ile doruğa ulaşmıştır. Schumann'dan (*Op. 124 Albumblätter No.9, 1833; Op.5 C. Wieck'in teması üzerine Impromptu'lar*) sonra, Balakirev Chopin'in 2 prelüd'ü üzerine varyasyonlu bir Impromptu, Rimski-Korsakov *Prelude-Impromptu*, Dvorak *Op. 52 No.1 Rhapsodi-Impromptu* bestelemiştir; Skryabin ve Fauré'den sonra L. Berkeley (Op.7) ve R. Gerhard (1959) da bu tür eser vermiştir (Aktüze, 2003, s.272).

Romantik dönemin parlayan yıldızlarından olan Impromptuları 20. yüzyılda dahi görmek mümkündür. Donald Martino'nun (1931 New Jersey – 2005 Antigua) 1977'de piyano için bestelediği "Roger için Impromptu" (*Impromptu for Roger*) ve 1980'de yine piyano için bestelediği *Fantasies and Impromptus* buna örnek verilebilir (<http> – 23).

2.2. Gabriel Fauré'nin Impromptu No.6 Op. 86 Eseri

Aktarımcı – yaratımcı rol oynayan bir müzisyenin metne yani notaya saygı duyması ve sadık kalması önemli hususlardan biridir. Müzisyenler, mümkün olduğu kadar bestecilerin isteklerini anlamak, analiz yapmak ve geçmişini öğrenmek gibi sorumluluklara sahiptir. Fauré'yi anlamak, *concour* için bestelediği Impromptu'sunun

formunu, müzikal tarzını incelemek, müzisyenin performansını değerli ve incelikli kılacak en basit adımlardan bir kaçıdır.

Impromptu Op.86 için Aktüze'nin yorumu şöyledir; hem virtüözite, hem müzikal yorum gerektirmesi nedeniyle arp yarışmalarında zorunlu parça olarak yer alır. Böylece yarışmacıların tüm kişisel niteliklerini, volüm, tını özelliklerini, her iki elin eşit ustalıklı çalmasını ve stillerini göstermelerine olanak sağlar (Aktüze, 2002, s.837).

Gabriel Fauré, bestelerinde piyano üzerinde yoğunlaşmış ve eserlerini genellikle bu enstrümanda vermiştir. Bestelediği 6 Impromptusu Op.25, 31, 34, 91, 102, 86 arasında sadece Op.86, 1904 yılında solo arp için bestelenmiş ve 1913'de Op.86 bis opus numarasıyla piyanoya uyarlanmıştır. 1881 yılında bestelediği Op.25 numaralı birinci Impromptusunun ardından 1883'te Op.31 ve 34 numaralı ikinci ve üçüncü Impromptu bestelenmiştir. 1904 yılında arp sınıfının sene sonu *concour*'ları için bestelediği Op.86'nın ardından 1905'te bestelediği Op.91 ve 1909'da bestelediği Op.102 numaralı Impromptular sıralamada Op.86'dan önce anılmaktadır. Buna göre dördüncü Impromptu Op.91, beşinci Impromptu Op.102 ve altıncı Impromptu solo arp için Op.86 / solo piyano için Op.86 bis olarak sıralanmaktadır (Vuillermoz, 1960, s.133-135).

Impromptu Op.86'yı ilk olarak Hasselmans'ın öğrencilerinden Charlotte Landrin (evlendikten sonra Jacques Lerolle) çalmıştır. Fakat halka açık olarak ilk seslendiren 1904'deki *concour*'un da birincisi Micheline Kahn'dır. Fauré, 7 Ocak 1905'te Ulusal Müzik Cemiyeti (*Société Nationale de Musique*) binasında halka açık konserde ilk seslendirilişini gerçekleştiren Micheline Kahn'a solo arp için bestelediği bir diğer eser olan *Une Châtelaine en sa tour*'i ithaf etmiştir. Gabriel Fauré'nin Impromptu Op.86'sı, bestelendiği 1904 yılından, müdürlük görevinden emekli olduğu 1920 yılına dek tam dört kez sene sonu *concour*'larında zorunlu eser (*Morceaux imposés*) olarak yer almıştır (EK-1). Ayrıca 1959'da yarışmalarda karşımıza çıkmaya başlamış ve 1. Uluslararası İsrail Arp Festivali ve Yarışmasının (*First Israel International Harp Festival and Contest*) ilk etabında zorunlu eser olarak çalınması istenmiştir. 1983'te Hollanda'nın Maastricht kentinde, 1. Dünya Arp Kongresinde (*The First World Harp Congress*) Maria Graf (1956 Münih) ve Imogen Barford'un (doğum tarihi bilinmemektedir) verdiği resitalde dinleyiciyle buluşmuştur (Rensch, 1989, s.260, s.264).

Fauré'nin 25 Temmuz 1904'teki arp *concour*'u için yazdığı Impromptu Op.86 için çeşitli rivayetler vardır. Bunlardan ilki, eserin ilk beş sayfasının Fauré tarafından bestelendiği, geri kalan sekiz sayfayı, eserin ithaf edildiği Alhonse Hasselmans'ın tamamladığı yönündedir. Bunun sebeplerinden biri, altıncı sayfada gelen 95. ölçüsüyle (*Allegro con motto* bölümü) birlikte eserin 1. teması olan (*Allegro molto moderato*) geniş akorlu, arp enstrümanında temiz bir şekilde çalınması zorlu melodi ve armonik yürüyüşün arpejli varyasyonlar halinde tekrar gelmesidir. Bir diğeri ise, Fauré'nin eseri basılması için zamanında teslim edemediği için öğrencilerin eseri el yazmasından (*manuscript*) kopyalayarak öğrenmesidir.

Fakat bu söylenti küçümsenecek alalede bir dedikodudan ibaret değildir çünkü Carl Swanson (1947 doğum yeri bilinmemektedir) 1999 yazında Amerikan Arp Dergisinde çıkan makalesinde bizzat Alphonse Hasselamans'ın öğrencisi olan Pierre Jamet'yle olan diyaloglarından aktardığını söylemiştir. Swanson yazısında, ünlü arp sanatçısı Catherine Michel (1948 Amiens) ve Pierre Jamet ile yemek yedikleri sırada geçen diyalogda Catherine Michel'in Jamet'ye "Hasselmans'ın, Fauré'nin Impromptu kompozisyonunu tamamladığı hikâyesi doğru mu?" diye sorduğunu ve Jamet'nin de doğru olduğunu onayladığını belirtmiştir. Ayrıca şunları eklemiştir; "Fauré 1904'te *concour* için beste yapmayı kabul etmiş fakat yetiştiremeyeceğini anlayınca Hasselmans'a eseri teslim etmiş ve eseri Hasselmans tamamlamıştır. Fauré arp için iki parçasından, *Châtelaine en sa Tour*'u tercih ederim... Daha garip, ama saf Fauré" demiştir.²⁰ Swanson bu tezini, eserin ikinci kısmının ele çok rahat oturduğunu, büyük akorlar yerine kullanılan arpejlerin çalınmasının daha elverişli olduğunu ve bunun Hasselmans stili olduğunu söyleyerek desteklemiştir.

Bu savunmanın güvenilirliğini belirleyen detaylara dikkat edersek, Jamet'nin bu diyalog geçtiğinde 97 yaşında olduğu ve her ne kadar Swanson, Jamet'nin hafızasının çok kuvvetli olduğunu yazsa da makalenin başında Jamet'nin başta kendisini tanımadığını belirtmesi başka bir soru işareti yaratmaktadır. Ayrıca 1893 doğumlu olan Pierre

²⁰ Catherine posed a question to him "What truth," she asked "was there to the story that Hasselmans had had a very considerable hand in the composition of the Fauré Impromptu?" "The story is true," he said. "But don't tell anyone." Astonished, I asked for more explanation. "Well," he said, "Fauré had accepted the commission for the competition piece that year(1904), and at some point realized that he would never finish it on time. So he turned over what he had done to Hasselmans who then completed it. Of the two Fauré pieces for solo harp," he continued, "I prefer the *Châtelaine en sa Tour*... It's more awkward, but it's pure Fauré." (Swanson, 1999, s.39)

Jamet'nin arp kariyerine kromatik arp enstrümanında başladığını ve 16 yaşında yani 1909 yılında pedal arp çalgısı çalarak Hasselmans'ın sınıfına girdiğini düşünürsek, Fauré'nin Impromptu Op.86'yı bestelediği 1904 yılında o sınıfta olmadığını anlamış oluruz.

Swanson yazısının sonunda Impromptu Op.86 ile 1904 yılında birincilik ödülü kazanmış olan Micheline Kahn'ın oğlu besteci Jean-Michel Damase'a bu hikâyenin doğruluğunu sorduğunu ve sert bir şekilde bunu kabul etmediğini, eseri Fauré'nin bestelediğini söylemiştir.

Fauré'nin Impromptu Op.86'yı kendisinin tamamlamadığına dair bir diğer yaklaşım ise Jane Weidensaul tarafından gelmiştir. Amerikan Arp Dergisi'nin 2000 yılının yaz döneminde çıkan “gerçekten Impromptu Op.86'yı kim besteledi? Fauré'nin savunması” adlı yazısında Swanson'ın öne sunduğu tezin güvenilirliğinin yetersiz olduğunu belirtmiş ve kendi tezini ortaya koymuş (Weidensaul, 2000, s.29 – 32). Weidensaul'a göre Fauré'nin kendi itibarını zedeleyecek böyle bir yanlış içerisine girmiş olması düşük bir ihtimaldir. Fakat eserin 95. ölçüsündeki *Allegro con motto* bölümü ile farklı bir tarza büründüğünü kabul ediyor olsa gerek Jean-Michel Nectoux'nun (1946 La Raincy) 1990'da çıkardığı Gabriel Fauré: Müzikal Bir Hayat (*Gabriel Fauré: A Musical Life*) kitabındaki Impromptu Op.86 için verilen bilgilere gönderme yapmıştır. Nectoux'a göre eserin *Allegro molto moderato* bölümü Fauré'nin piyano için yazdığı Tema ve Varyasyonlar'ı (*Thème et variations*) andırdığını, fakat ikinci bölümde gelen *Allegro con motto* ile eserin virtüözik bir yapıya büründüğünü ve ancak bir arp icracısının yazabileceği kadar enstrümana uygun bir kadans oluşturduğunu söylemiştir. Bu fikri desteklemek için, Hasselmans'ın Fauré'nin *Shylock*, *Requiem* ve *Prométhée* orkestra eserlerine arp kadansı yazmış olduğunu eklemiştir. Ayrıca ulaşılan az sayıdaki el yazmalarının (*manuscript*) bir bölümünde Fauré'den başka birine ait yazı stiline rastladığını ve bunun Alphonse Hasselmans'a ait olabileceğini belirtmiştir (Nectoux, 1991, s.301-302).

Weidensaul, bu noktada Nectoux'a katılmasa da Fauré'nin 1904 yılında sınavlar için bestelediği deşifre ya da okuma parçası (*morceau de lecture*) olarak adlandırılan basımı gerçekleşmemiş olan eserden sonra Impromptu Op.86'yı tamamlayacak vakit bulamama ihtimalini göz önünde bulundurmıştır. Fakat Weidensaul'a göre eğer eseri Fauré tamamlamamışsa bunu yapabilecek tek isim Marguerite Hasselmans'tır. Alphonse Hasselmans'ın kızı olan Marguerite Hasselmans, yetenekli bir piyanist ve modern bir

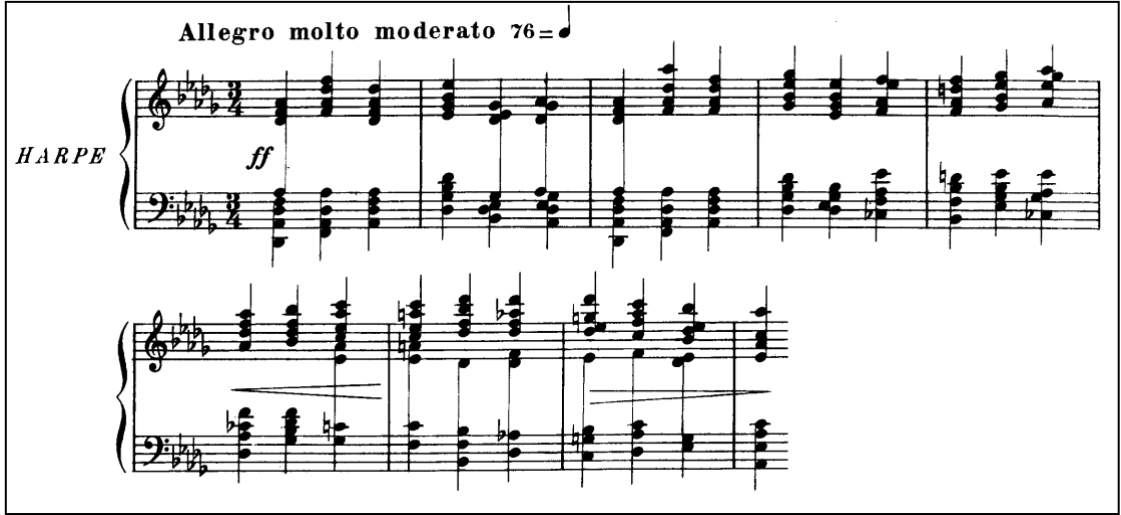
kadıdır. Fauré'nin evli olmasına rağmen onunla uzun yıllar ciddi bir birlikteliği sürdürmüştür. Babası sayesinde arp çalgısına olan tanışıklığı ve Fauré'nin müziğine olan hâkimiyeti ile eseri tamamlayan kişinin Marguerite Hasselmans olabileceğinin üzerinde durmuştur.

Fauré'nin 1900'de bestelediği yaklaşık 800 kişinin (12 arp sanatçısı ile) yer aldığı bir proje olan *Prométhée* eserini Jean Roger-Ducasse'nin (1873 Bordeaux – 1954 Le Taillan-Médoc) küçük orkestra için revize ettiği ve *Pelléas et Mélisande* eserinin orkestrasyonunun Charles Koechlin'in (1867 Paris – 1950 Royal-Canadel-sur-Mel) yaptığı bilinmektedir. Fauré'nin 1800'lü yılların sonlarında geçirdiği şiddetli migren ağrıları, meslektaşları ve öğrencilerinden böyle bir ricada bulunmuş olabileceğinin sebebi olabilir. Tüm bunlar göz önüne alındığında Impromptu Op.86'ın 95. ölçüsünde başlayan ana temanın varyasyonu olarak gelen *Allegro con moto* bölümü, Hasselmans'ın tarzından esintiler taşıdığı sebebiyle eseri Fauré'nin tamamlamadığı kanısı oluşmuştur.

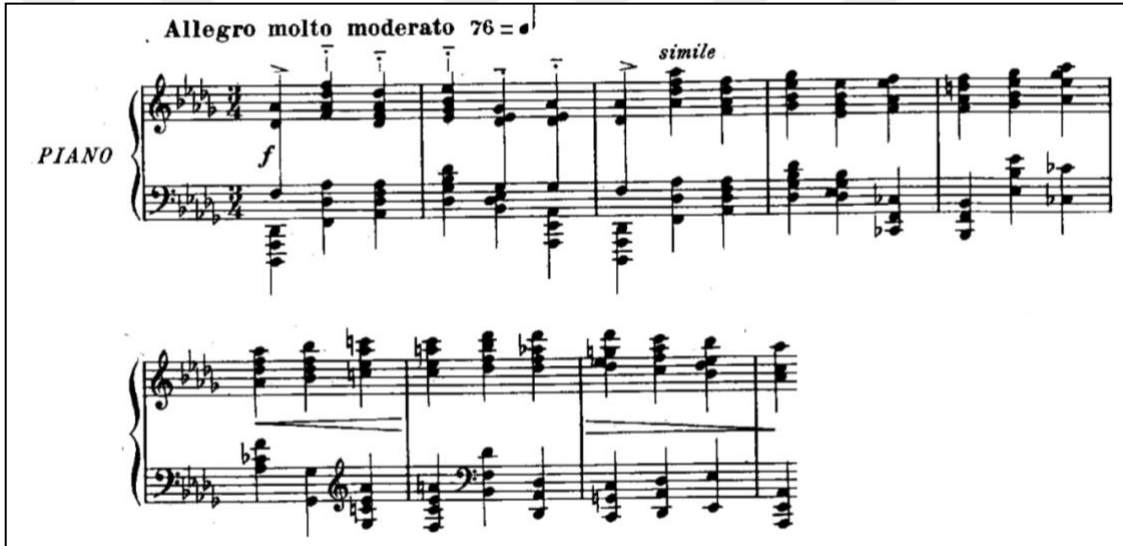
2.2.1. Op.86 ve Op.86 bis Impromptu'nun farkları

Jean-Michel Nectoux, 1904'te Paris Konservatuvarı sene sonu arp yarışması için bestelenen Impromptu Op.86'nın piyanoya transkripsiyonunu Alfred Cortot'un (1877 Nyon – 1962 Lozan) yaptığını söylese de 1913 yılında Durand basım evinin çıkarttığı piyano versiyonunda Alfred Cortot adı geçmemektedir (Nectoux, 1990, s.551). Buna göre eserin piyanoya transkripsiyonunu Gabriel Fauré'nin yaptığını kabul ederek iki edisyon arasında enstrümanların tekniksel farklılık sonucu çıkan değişikliklerin yanı sıra bazı ufak eklemeler ve armonik değişiklikler mevcuttur.

Eserde ilk dikkat çeken detay arp için yazılmış ilk notasyonda özellikle sol el için daha geniş akorlar mevcutken piyano edisyonunda bu akorlar daha kompakt şekilde sıralanmıştır (Bkz. Şekil 2.1. ve 2.2.).

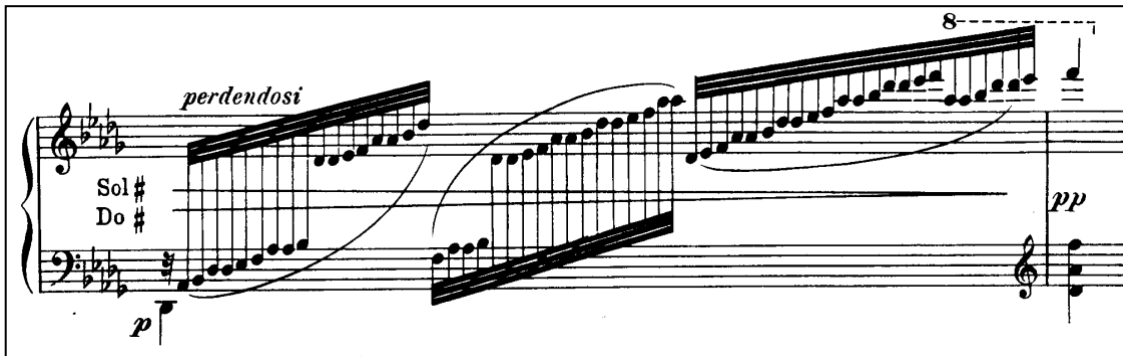

Şekil 2.1. Impromptu Op.86 öl.1 – 9 (Durand, 1904, s.1).

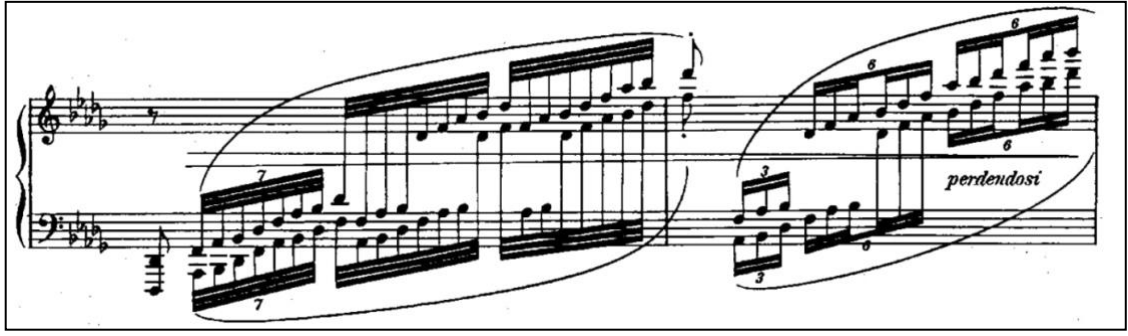

Şekil 2.2. Impromptu Op.86 bis öl. 1 – 9 (Durand, 1913, s.1).

İki enstrüman arasındaki farkları ergonomik açıdan incelediğimizde arp enstrümanında ünison seslerle yaratılan ve rahatlıkla çalınan glissando'lar, piyanoda iki ölçüye bölünmüş arpej şeklinde yazılmıştır (Bkz. Şekil 2.3. ve 2.4.).

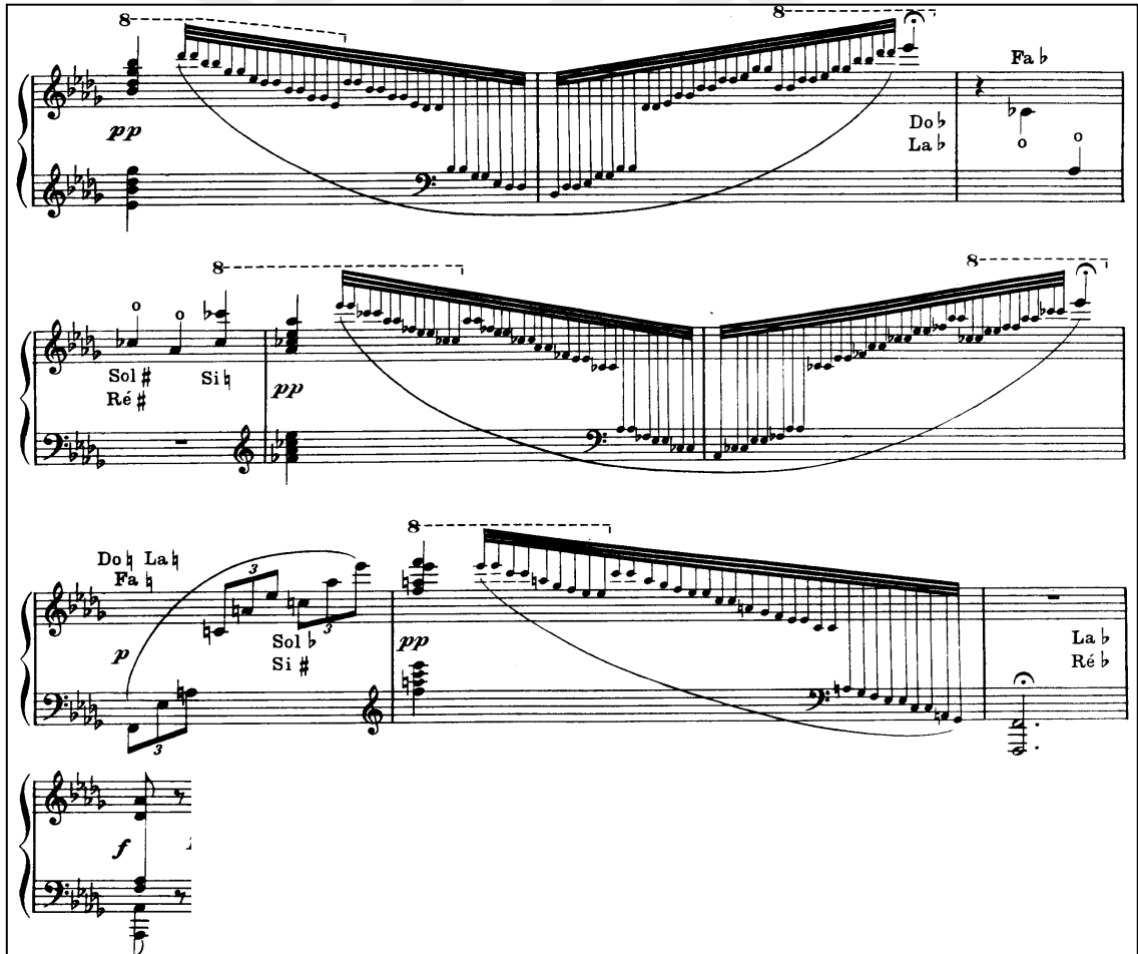

Şekil 2.3. Impromptu Op.86 öl. 32 – 33 (Durand, 1904, s.3).

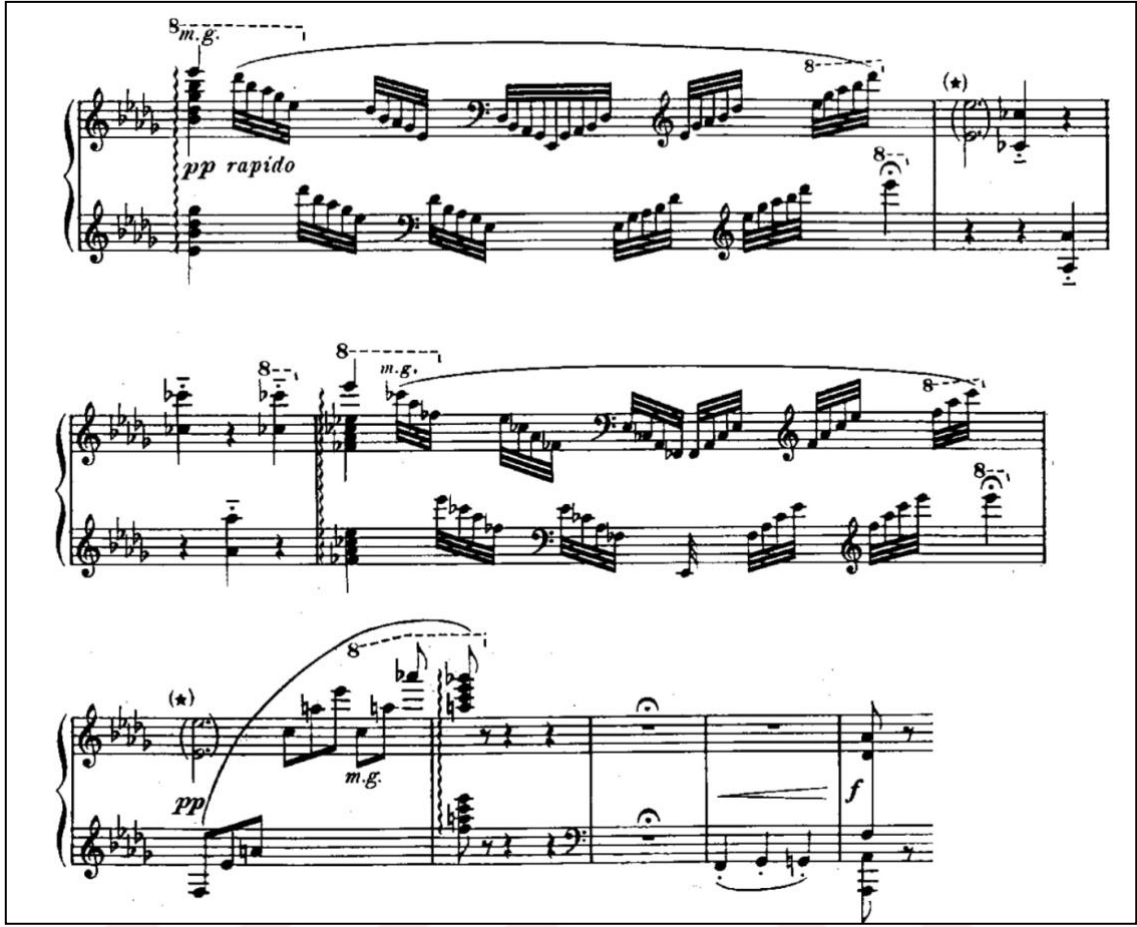

Şekil 2.4. Impromptu Op.86 bis öl. 32 – 33 (Durand, 1913, s.4).

Ayrıca Impromptu Op.86'nın 86 ile 94. ölçüleri arasında yer alan glissandolu geçiş Op.86 bis'te yine arpejli olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserdeki en büyük farklardan biri yine bu ölçüler arasında oluşmaktadır. Op.86 bis'te ikinci bölüm olan *Allegro con moto*'ya bağlantı (93 – 94. ölçüler), arp versiyonu Op.86'daki glissandonun ardından gelen uzun dominant sesi yerine, dominant sesinden tonik akoruna kromatik bir yürüyüşle bağlanmaktadır (Bkz. Şekil 2.5 ve 2.6).

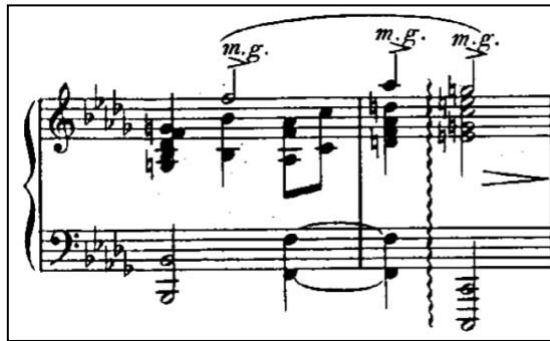

Şekil 2.5. Impromptu Op.86 öl. 86 – 94 (Durand, 1904, s.5).

Şekil 2.6. Impromptu Op.86 bis öl. 87 – 95 (Durand, 1913, s.7).

İki versiyon arasında enstrümanların teknik yapısı ve ses aralıkları temel alınarak ufak değişiklikler yapılmıştır. Bunlara örnek olarak Op.86 bis'in 53. ölçüsünde yer alan soprano partisindeki FA – LA – SOL melodisi, arp edisyonunda yer almamaktadır (Bkz. Şekil 2.7.).

Şekil 2.7. Impromptu Op.86 bis öl. 53 – 54 (Durand, 1913, s.5).

Impromptu Op.86 bis'in 182. ölçüsüyle ilk kez armonik olarak farklılıklar kendini göstermektedir. Arp partisinde 182. ölçüde gelen Fa üzerine minör akor, piyano partisinde Mi bemol sesi alterasyona uğramış ve Mi bekâr olmuştur. Aynı şekilde 183. ölçüdeki

eksilmiş akordaki Fa sesi Fa diyez olarak değiştirilmiştir. 184. ölçüde arp partisinde gelen La bemol majör akoru ve ilgili minörü Fa minöre geçisi, piyano partisinde La bemol majör akoru Re bemol majörün dominant akoruna bağlanmıştır. 185. ölçüde ise arp partisinde Re bemol majörün ilgili minörü Si bemol minör akoru Re bemol majör dominant akoruna bağlanarak 186. ölçüde Re bemol majör tonunun kök akoruyla sonlanmaktadır. Piyanoda, arp partisindeki Si bemol minör akoru, yarı eksilmiş akor olarak karşımıza çıkmakta ve yine dominant akoruna bağlanıp Re bemol majör tonunda sonlanmaktadır (Bkz. Şekil 2.8 ve 2.9).

Şekil 2.8. Impromptu Op.86 öl. 182 – 185 (Durand, 1904, s.11).

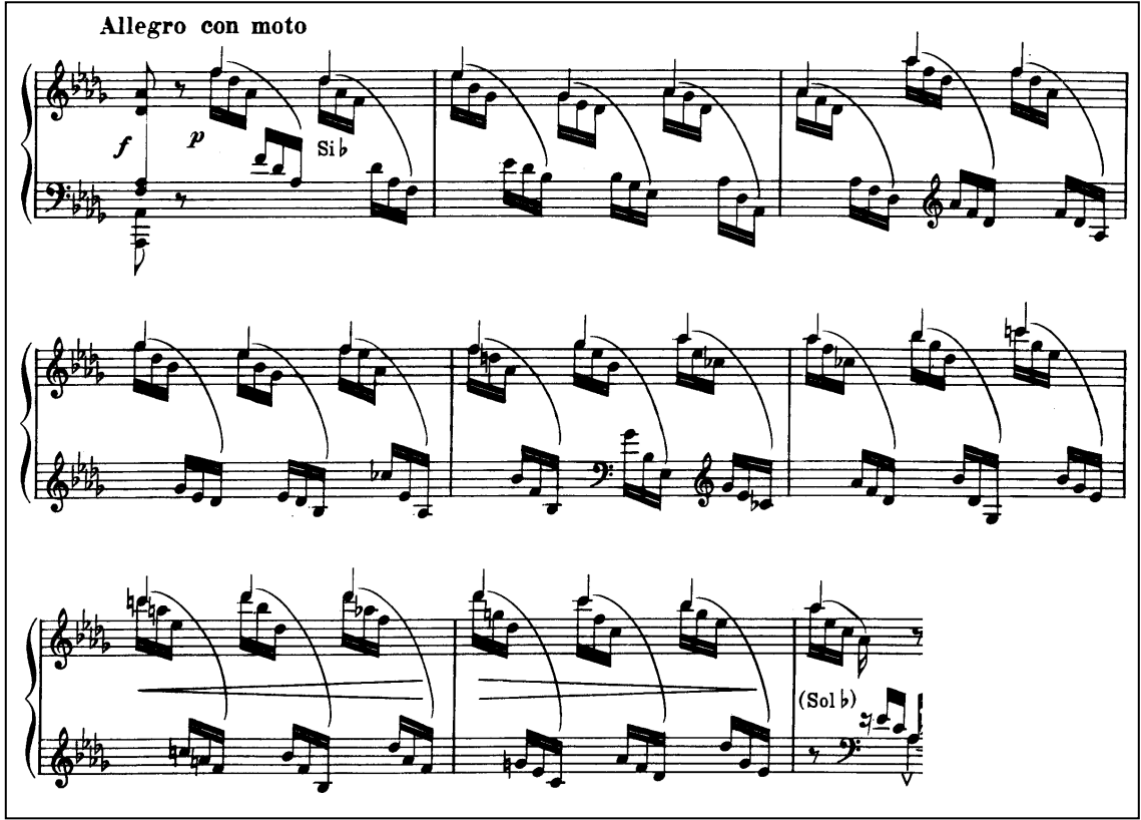
Şekil 2.9. Impromptu Op.86 bis öl. 182 – 185 (Durand, 1913, s.13).

2.2.2. Impromptu Op.86'nin analizi

Gabriel Fauré'nin Impromptu Op.86'sı beş bölümün rondo (A B A B A) tekrarından ve codadan oluşur. Ana bölüm olan A bölümü 1 – 33 ölçüleri arasında Re bemol majör tonunda başlar ve yine aynı tonda biter, sonrasında B bölümüne Si bemol minör tonunda bağlanmıştır. 33. ölçünün son vuruşunda başlayan B bölümü 94. ölçüyle son bulmuştur. Ronda formundaki eserde A ve B temaları karakteristik olarak oldukça zıttır. A bölümü, Re bemol majör tonundaki görkemli akorların sıralanışı ile eserin ilk 9 ölçüsünde karmaşık bir politonaliteye sahip A1 temasıyla sunulur. 2. ölçünün son vuruşunda kullanılan dominant sus⁴²¹ akoru Gabriel Fauré'nin eserlerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. 5. ölçü itibariyle sırasıyla Mi bemol minör, Sol bemol majör ve

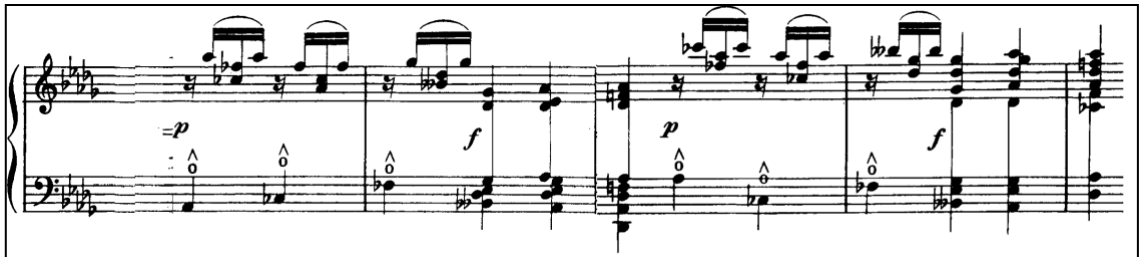
²¹ Sus4 (suspended) akoru: Herhangi bir üçlü ya da yedili akorunun üçlüsü atılarak yerine akor dizisinin dördüncü sesi eklenerek oluşan akordur.

Si bemol minöre modilasyona uğrayıp, dominant ton olan La bemol majörde kök halinde tema sonlanır (Bkz. Şekil 2.1.). 9 ve 17. ölçüleri arasında aynı tema dramatik ton geçişleriyle tekrar işlenir. Girişte yer alan A bölümü, ikinci kez, 95. ölçüyle beraber geniş akorlar yerine arpej olarak tekrar karşımıza gelir (Bkz. Şekil 2.10.). İkinci gelen A bölümü ilk bölümdeki tüm temaların arpej halinde gelişinden oluşmaktadır.

Şekil 2.10. Impromptu Op.86 öl. 95 – 103 (Durand, 1904, s.6).

159. ölçüde sağ elde piyano pedal efekti yaratılmaya çalışılarak sol elde gelen melodik ve armonik yürüyüşle 9 – 13 ölçüleri arasında bulunan A1 temasına gönderme yapılır (Bkz. Şekil 2.11 ve 2.12).

Şekil 2.11. Impromptu Op.86 öl. 9 – 13 (Durand, 1904, s.1).

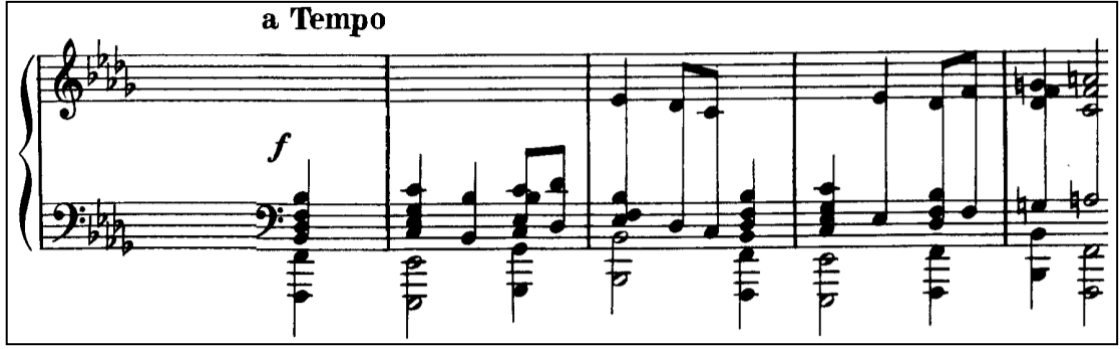
Şekil 2.12. *Impromptu Op.86* öl. 159 – 167 (Durand, 1904, s.10).

Eserin 13. ölçüsünde başlayıp 21. ölçünün ilk vuruşunda biten a2 teması hemen 21. ölçünün ikinci vuruşunda tekrarlanmaya başlar. Fakat bu kez melodi sol eldeki bas partisinde gelmektedir (Bkz. Şekil 2.13).

Şekil 2.13. *Impromptu Op.86* öl. 13 – 25 (Durand, 1904, s.1-2).

33. ölçü ile başlayan B bölümünün, b1 temasında bas seslerdeki IV. sesin tonik sese çözülmesiyle oluşan plagal kadansı, Fauré'nin eserlerinde sıkça kullanılan bir kadanstır. Buna ek olarak besteci ve müzikolog Charles Koechlin ve Robert Orledge tarafından Fauré'nin özel kadansı (*Fauréan cadence*) olarak anılmaktadır (Bkz. Şekil 2.14.). B bölümü A bölümündeki coşkulu akorlar yerine daha koyu ve karanlık bir havaya sahiptir. Böylece, tekrarlanan rondo formuna sahip olan Impromptu, aynı zamanda geniş bir duygu skalasını da barındırmaktadır. Minör tonunda başlayan ve bas seslere yakın melodisiyle karamsar etki yaratırken, b2 temasında gelen melodi yaratılan dramatik etkiyi arttırmıştır.

Şekil 2.14. Impromptu Op.86 öl. 33 – 37 (Durand, 1904, s.3).

Aynı tema 49. ve 63. ölçülerde de tekrar kendini göstermektedir (Bkz. Şekil 2.15 ve 2.16.).

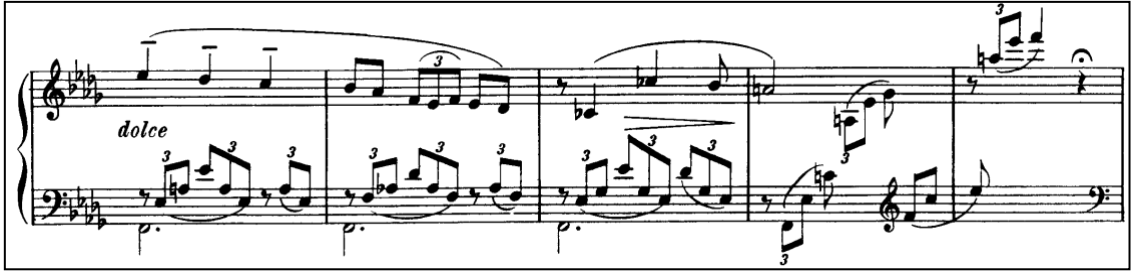

Şekil 2.15. Impromptu Op.86 öl. 49 – 53 (Durand, 1904, s.3-4).

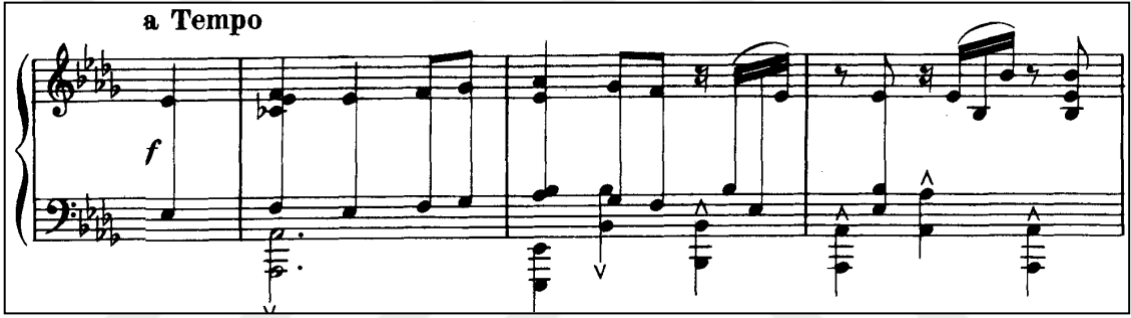
Şekil 2.16. Impromptu Op.86 öl. 63 – 70 (Durand, 1904, s.4).

38. ölçüdeki *Meno mosso* ile başlayan ve iki ölçülük ön ek ile 40. ölçüye bağlanan b2 teması, Si bemol minör tonunda eserin en dokunaklı melodisini karmaşık ritimlerle oluşturmaktadır (Bkz. Şekil 2.17). Aynı tema 54. ölçüde tekrar kendini gösterir.

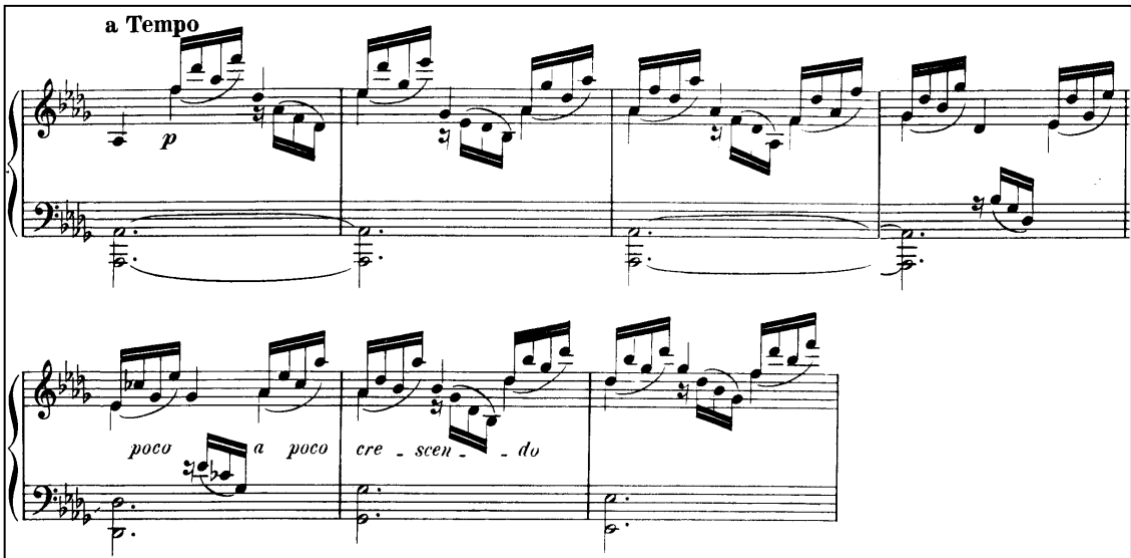
Şekil 2.17. Impromptu Op.86 öl. 40 – 44 (Durand, 1904, s.3).

İkinci A temasının ardından B teması, 125.ölçüde tekrar anımsatır kendini (Bkz. Şekil 2.18.). Tekrarlanan tema 142. ölçüye gelindiğinde armonik bir yürüyüş başlar ve 174. ölçüde son kez A bölümü tekrarlanana dek, virtüöziteyi zorlayan pasajlarla B1 teması tamamlanır.

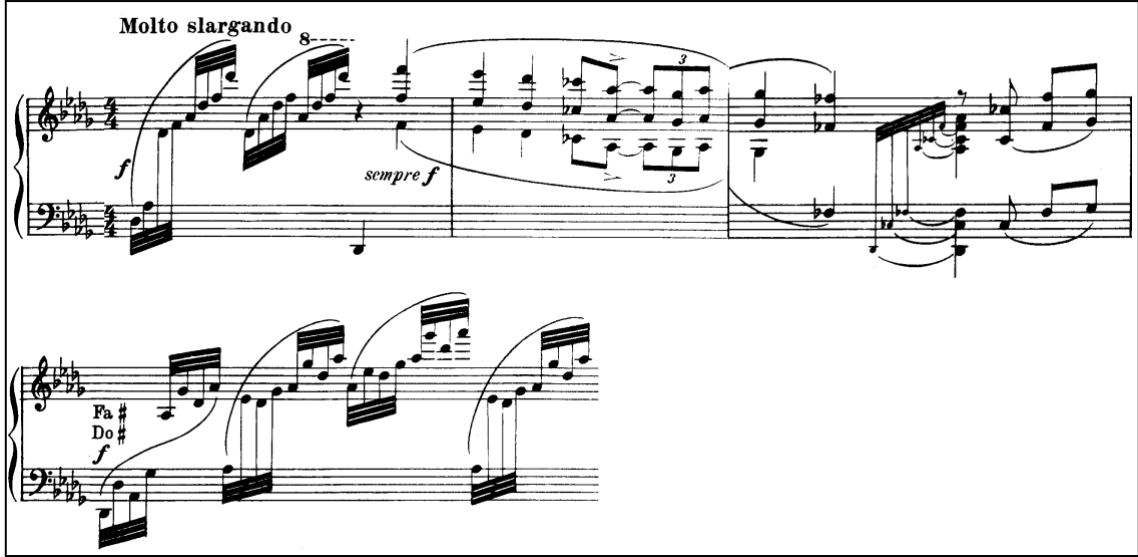
Şekil 2.18. Impromptu Op.86 öl. 125 – 128 (Durand, 1904, s.8).

174. ölçüde, üçüncü ve son kez gelen A teması, *Molto slargando* bölümü ile başlayan codaya bağlanarak eser son bulmaktadır (Bkz. Şekil 2.19 ve 2.20).

Şekil 2.19. Impromptu Op.86 öl. 174 – 180 (Durand, 1904, s.11).

Son olarak 186. ölçü ile coda gelir ve ölçü birimi 4/4'lük olarak değişir. Coda'da Fauré'nin sıkça kullandığı ton geçişleri burada da Re bemol majör ile Re bemol minör arasındaki süslü geçişlerinde gözlenmektedir (Bkz. Şekil 2.20.). Modal esintilerin yer aldığı coda dramatik bir şekilde kapanır (Bkz. Şekil 2.21.).

Şekil 2.20. Impromptu Op.86 öl. 186 – 189.

Şekil 2.21. Impromptu Op.86 öl. 202 – 207 (Durand, 1904, s.13).

Tablo 2.1. Impromptu Op.86 form ve tonalite taslak özeti.

ÖLÇÜLER	AÇIKLAMA	TASARIM SEMBOLÜ
1 – 33		A
1 – 9	Re bemol majör tonunda ana temanın kuruluşu	a1
9 – 13	a1 temasının politonalite geçişleri ile tekrar edişi	a1
13 – 17	Köprü	
17 – 25	Tekrarlı gelen a2 teması	a2
25 – 33	Codetta	

ÖLÇÜLER	AÇIKLAMA	TASARIM SEMBOLÜ
33 – 94		B
33 – 37	Si bemol minör tonunda b1 temasının kuruluşu	b1
38 – 49	İki ölçülük ön ek'in ardından 40. ölçüde başlayan b2 teması	b2
49 – 53	Fa minör tonundaki tekrarlanan b1 teması	b1
54 – 63	Karmaşık ritimlerle tekrarlanan b2 teması	b2
63 – 71	Üçüncü kez tekrarlanan b1 teması	b1
71 – 77	b2 teması tekrar hatırlatılır	b2
78 – 82	Köprü	
83 – 94	Codetta	

ÖLÇÜLER	AÇIKLAMA	TASARIM SEMBOLÜ
95 – 125		A
95 – 103	Ana temanın aynı ton ve melodiyle arpej olarak tekrarlanması	a1
103 – 107	a1 temasının politonalite geçişleri ile tekrarlanması	a1
107 – 111	Köprü	

Tablo 2.1. (Devam) Impromptu Op.86 form ve tonalite taslak özeti.

111 – 119	a2 temasına gönderme	a2
119 – 125	Codetta	

ÖLÇÜLER	AÇIKLAMA	TASARIM SEMBOLÜ
125 – 155		B
125 – 133	Mi bemol minör tonunda tekrarlı olarak b1 temasının gelişi	b1
133 – 137	Köprü	
137 – 142	Si bemol minör tonunda b1 temasının tekrarlanması	b1
142 – 155	Suspended akorlarla kurulmuş codetta	

ÖLÇÜLER	AÇIKLAMA	TASARIM SEMBOLÜ
156 – 185		A
156 – 168	Üç ölçülük ön ekin ile Fa bemol tonunda sol elde gelen a1 teması	a1
168 – 173	Köprü	
174 – 185	Re bemol tonunda tekrarlanan a1 teması	a1
186 - 207	Coda	

SONUÇ

19. yüzyılda temelleri atılan Fransız Arp Ekolünün 21. yüzyılda hâlâ en gözde okullardan biri oluşunun nedeni, geçmişten günümüze uzanan güçlü eğitmen kadrosu ve yaratılan metotlardır. Paris Konservatuvarı arp bölümünün kurucusu Jean-François-Joseph Naderman'dan Pierre Jamet'ye uzanan eşsiz arp sanatçılarının her biri, bugünkü Fransız arp stiline öncüleridir. 1825'te Naderman ile başlayan bu oluşum ve ondan sonra gelen eğitimcilerin ileri teknik ve müzikal görüşleri sayesinde değerli hale gelmiştir. Hiç şüphesiz, Alphonse Hasselmans ile Fransız arp ekolü basamak atmış ve dünya çapında tanınıp benimsenmiştir.

Birçok enstrümanda olduğu gibi arp için öğretilen eserlerin kalitesi, *concour* geleneği sayesinde artmıştır. Paris Konservatuvarının meşhur sınavları olan *concour*'larda öğrencileri müzikal yaklaşım, ritmik beceri ve virtüözüte bakımından sınamak üzere bestelenen eserler, bugünkü arp repertuvarının seviyesini belirleyici unsur olmuşlardır.

Bu anlamda bu çalışma ile Paris Konservatuvarı ve arp bölümüne büyük katkılar sağlamış Gabriel Fauré'nin 1904 yılında sene sonu *concour*'larında çalınmak üzere bestelediği arp için Impromptu Op.86'yı incelemiş ve yorumlanmıştır. Bu sayede birçok yarışma ve sınavlarda arp sanatçılarının karşısına çıkan eser, detaylı olarak tanıtılmıştır.

Ne yazık ki, Gabriel Fauré'nin Impromptu Op.86 el yazmaları (*manuscript*), sağlam bir şekilde günümüze dek korunamadığından, eser için yapılan ithamlar kesin sonuçla gerçeğe ulaştırılamamaktadır. Fakat eserin incelemesi sırasında görülmüştür ki, ikinci bölümü olan *Allegro con moto*, arp çalgısında sık sık ve rahatlıkla kullanılan arpejlerle bezenmiş olsa da arp için ergonomik bir sıralama oluşturmamaktadır. Bu veriler doğrultusunda eserin piyano baz alınarak bestelendiği, fakat gerek müzikal gerek virtüözik zorluklarıyla, yarışma ve sınavlar için ideal bir sınama parçası olduğu değişmez bir gerçektir. Buna ek olarak, eserin sahip olduğu form ve armonik yapı adeta Fauré'nin imzasını taşımaktadır.

Bu çalışma sayesinde Paris Konservatuvarı, Fransız arp ekolü, Gabriel Fauré ve Impromptu Op. 86 adına çalışma yapacak araştırmacılara kaynak oluşumu sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aktüze, İ. (2003). *Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. (3. Baskı 2010). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Aktüze, İ. (2002). *Müziği Okumak Cilt 2*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Caballero, C. (2001). *Fauré and French Musical Aesthetics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cangal, N. (2010). *Müzik Formları*. (3. Baskı) Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Fétis, F. J. (1866). *Müzisyenlerin Evrensel Biyografisi*. Cilt 3. Paris: Firmin-Didot.
- Govea, W. M. (1995). *Nineteenth- and Twentieth-Century Harpists: A Bio-Critical Sourcebook*. Westport: Greenwood Press.
- Govea, W. M. (1995). *Nineteenth- and Twentieth-Century Harpists: A Bio-Critical Sourcebook (Bio-Critical Sourcebooks on Musical Performance)*, London: Greenwood Press.
- Koechlin, C. (1954). *Gabriel Fauré*. London: Dobson
- Mehtiyeva, N. (2003). *Konser Kılavuzu*. Ankara: Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi.
- Minahan, J. (2000). *One Europe, Many Nations. A Historical Dictionary of European National Groups*. Londra: Greenwood Press.
- Montesquiou, O. (1998). *Henriette Renie et la harpe*. Paris: Josette Lyon.
- Nordmann, M. (1999). *Lily Laskine*. Paris: Les Cahiers du temps.
- Nectoux, J. M. (1972). *Fauré*. (Baskı yılı: 1995). Paris: Seuil.
- Nectoux, J. M. (1991). *Gabriel Fauré: A Musical Life*. (Baskı yılı: 2004). Cambridge University Press
- Orledge, R. (1979). *Gabriel Fauré*. London: Eulenburg
- Rensch, R. (1989). *Harps and Harpists*. London: Duckworth.

Rensch, R. (1989). *Harps and Harpists*. (Baskı yılı: 2007). Bloomington: Indiana University Press.

Schonberg, H. C. (1997). *The Lives of the Great Composers (Büyük Besteciler)*. (Baskı yılı: 2013). Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık.

Vandevijvere, P. (2013). *Dictionnaire des compositeurs francs-maçons*. Zwolle: Probook Media.

Vuillermoz, E. (1960). *Gabriel Fauré*. Flammarion.

Zingel, H. J. (1976). *Harp Music in Nineteenth Century*. (Baskı yılı: 1992). Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press.

Makale ve Akademik Çalışmalar

DeCray, M. (Yaz 2000). *An Interview with Jean-Michel Damase Including a History of Harp Manufacturing in France*. The American Harp Journal, 17 (3), 21-25.

Grimes, J. S. (Yaz 1986). *Marcel Tournier: Musicien complet*. The American Harp Journal, 10(3), 12-14.

Hepiyücel, C. (2009). *19. Yüzyıldan Günümüze Fransız Ekolü ve Marcel Moyse 'un Dünya Flüt Sanatına Etkileri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi.

Muffitt, N. C. (2016). *From Contest to Classic; A Review of Trombone Literature from the Paris Conservatoire*. Kent State University Honors College/OhioLINK. 2-3.

Nectoux, J. M. (1972). *Correspondance Saint-Saëns – Fauré*. Revue de musicologie. 58(2), 228.

Swanson, C. (Yaz 1984). *Hasselmans Remembered by His Students*. The American Harp Journal, 9(3), 10-15.

Swanson, C. (Kış 1999). *Who Actually Wrote the Impromptu of Fauré?*. The American Harp Journal, 17(2), 39-41.

Tulga, F. E. (2009). *Müzikte Empresyonist Akım*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Kompozisyon Teori Sanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi.

Varennnes, F. D. (Kış 1984). *Henriette Renié: Harpe Vivante*.(Çev: Sally Maxwell). The American Harp Journal, 9(4), 5.

Weidensaul, J. B. (Yaz 2000). *Who Really Composed The Impromptu, Op.86? In Defense of Fauré*. The American Harp Journal, 17(3), 29-32.

Web Siteleri

http – 1: <https://www.allmusic.com/artist/paris-conservatory-orchestra-mn0001616417/biography>

(Erişim tarihi: 05.04.2018)

http – 2: <http://www.conservatoiredeparis.fr/lecole/histoire/>

(Erişim tarihi: 05.04.2017)

http – 3: <http://www.musicsalesclassical.com/composer/long-bio/G%C3%A9rard-Devos>

(Erişim tarihi: 10.07.2017)

http – 4: <http://history-switzerland.geschichte-schweiz.ch/old-swiss-confederacy-1291.html>

(Erişim tarihi 21.12.2017)

http – 5: <https://www.britannica.com/art/pedal-harp#ref81502>

(Erişim tarihi: 14.07.2017)

http – 6: <http://www.piano-tuners.org/history/erard.html>

(Erişim tarihi: 21.12.2017)

http – 7: <http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000019527?result=1&rskey=Hl93rF#omo-9781561592630-e-0000019527-div1-0000019527.2>

http – 8: <https://www.mgg-online.com/article?id=mgg07675&v=1.0&q=Th%C3>

%A9odore %20Labarre&rs=id-8c04d5b2-1e34-02ca-ee52-7566cba190ec

http – 9: <http://mvmm.org/m/docs/prumierf.html>

(Erişim tarihi: 29.12.2017)

http – 10: <http://www.adlaimusicpublishers.co.uk/pages/harpists/parishalvars.htm>

(Erişim tarihi: 30.12.2017)

http – 11: [http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000012523?rskey=](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000012523?rskey=CKQtR9&result=1)

[CKQtR9&result=1](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000012523?rskey=CKQtR9&result=1)

(Erişim tarihi: 08.04.2018)

http – 12: [http://www.radioswissclassic.ch/fr/base-de-donnees-musicale/musicien/68](http://www.radioswissclassic.ch/fr/base-de-donnees-musicale/musicien/68216688288c6a175eda0d4f921576fe38265/biography)

[216688288c6a175eda0d4f921576fe38265/biography](http://www.radioswissclassic.ch/fr/base-de-donnees-musicale/musicien/68216688288c6a175eda0d4f921576fe38265/biography)

(Erişim tarihi: 30.12.2017)

http – 13: <http://sites.siba.fi/web/harpnotation/carlos-salzedo>

(Erişim tarihi: 08.04.2018)

http – 14: <http://www.andre-caplet.fr/dictionnaire.htm>

(Erişim tarihi: 05.02.2017)

http – 15: [https://www.idrs.org/publications/controlled/Journal/JNL14/JNL14.](https://www.idrs.org/publications/controlled/Journal/JNL14/JNL14.Conr.html)

[Conr.html](https://www.idrs.org/publications/controlled/Journal/JNL14/JNL14.Conr.html)

(Erişim tarihi: 30.12.2017)

http – 16: https://www.concourgeneve.ch/section/about/the_competition

(Erişim tarihi: 12.04.2018)

http – 17: <https://www.britannica.com/biography/Gabriel-Faure>

(Erişim tarihi: 07.03.2018)

http – 18: https://www.mtholyoke.edu/courses/rschwart/hist255/kat_anna/jacobins.html

(Erişim tarihi: 07.03.2018)

http – 19: <http://www.institut-de-france.fr/fr/une-institution>

(Erişim tarihi: 21.03.2018)

http – 20: <http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366?rskey=>

[61592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366?rskey=](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366?rskey=)

[NKd1GG&result=1](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000009366?rskey=)

(Erişim tarihi: 26.03.2018)

http – 21: <https://www.britannica.com/topic/Parnassian>

(Erişim tarihi: 27.03.2018)

http – 22: <https://www.britannica.com/art/Symbolism-literary-and-artistic-movement>

(Erişim tarihi: 27.03.2018)

http – 23: [http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000013736?rskey=NXfkyk&](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000013736?rskey=NXfkyk&result=1)

[561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000013736?rskey=NXfkyk&](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000013736?rskey=NXfkyk&result=1)

[result=1](http://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000013736?rskey=NXfkyk&result=1)

(Erişim tarihi: 27.03.2018)

EK-1**Arp****1825 – 1930 Yılları Arasında Düzenlenen *Concour*'ların****Zorunlu Eser Ve *Premier Prix* Ödülünü Kazananların Listesi**

YIL	ESERİN ADI	BESTECİSİ	<i>PREMIERS PRIX</i>
1825	<i>Sonata</i> Op. 26	François Joseph Naderman	–
1827	<i>Morceau de concour</i> Op. 89	François Joseph Naderman	Larivierre
1828	<i>Sonata</i> Op. 47	François Joseph Naderman	–
1829	<i>Morceau de concour</i> Op. 26	François Joseph Naderman	Tariot
1830	<i>Sonata</i> Op. 26	François Joseph Naderman	–
1831	<i>Caprice</i> Op. 90 bis	François Joseph Naderman	Croisez ve Dritzen
1832	<i>Solo dramatique</i> Op. 90	François Joseph Naderman	Rebourg
1833	<i>Sonata</i> Op. 26	François Joseph labarre	–
1834	<i>Morceau de concour</i> Op. 89	François Joseph Naderman	–
1836	<i>Grande Fantaisie sur Michel et Christine</i> Op. 49	Antonie Prumier	–
1837	<i>Grande Variation sur Otello</i> Op. 323	Nicholas Charles Bochsa	Beltz
1838	<i>Fantaisie sur la marche de Capuletti</i> Op. 327	Nicholas Charles Bochsa	A.C.Prumier ve Jourdan
1839	<i>Solo de concour</i>	Ange-Conrad-Antonie Prumier	–
1840	<i>Grande Fantaisie sur la Pirate</i> Op. 66	Antonie Prumier	–
1841	<i>Variation brillantes sur la valse de Weber</i> Op. 302	Nicholas Charles Bochsa	–
1842	<i>Grande Fantaisie sur la Lucia de Lammermoor</i> Op. 67	Antonie Prumier	Cloutier
1843	<i>3ème Fantaisie</i> Op.	Ange-Conrad-Antonie Prumier	Raymond
1844	<i>Fantaisie sur Nabuchodonosor de Verdi</i> Op. 64	Antonie Prumier	Vernay
1845	<i>Grande Fantaisie sur la Pirate</i> Op. 66	Antonie Prumier	Rançon
1846	<i>Grande Fantaisie sur Moise</i> Op. 58	Elias Parish-Alvars	Nollet
1847	<i>Variation brillantes sur un thème original H. Herz</i> Op. 38	Antonie Prumier	–

1848	<i>Fantaisie sur la Somnambule</i> Op. 73	Antonie Prumier	–
1849	<i>Grande Fantaisie debravoure sur des motifs italiens</i> Op. 57	Elias Parish-Alvars	Durmontet
1850	<i>Grande Fantaisie sur Lucie de Lammermoor</i> Op. 67	Antonie Prumier	–
1851	<i>Fantaisie orginale</i> Op. 68	Antonie Prumier	Carillon
1852	<i>Fantaisie sur Poupée de Nuremberg</i> Op. 70	Antonie Prumier	–
1853	<i>Bagetelle sur les Diamants de la Couronne</i> Op. 61	Antonie Prumier	–
	<i>Grande Fantaisie sur Moise</i> Op. 58	Elias Parish-Alvars	–
1854	<i>Grande Variation sur Otello</i> Op. 323	Nicholas Charles Bochsa	C.P. Coppée
1855	<i>Fantaisie sur la Somnambule</i> Op. 73	Antonie Prumier	–
1856	<i>Fantaisie</i>	Ange-Conrad-Antonie Prumier	Virnard
1857	<i>Fantaisie sur la Niobé de Pacini</i> Op. 75	Antonie Prumier	Mæsmer ve Sinet
1860	<i>Fantaisie sur Poupée de Nuremberg</i> Op. 70	Antonie Prumier	–
1861	<i>Grande Fantaisie sur Lucie de Lammermoor</i> Op. 67	Antonie Prumier	–
1862	<i>Fantaisie sur Zelmire de Rossini</i> Op. 80	Antonie Prumier	–
1863	<i>Fantaisie sur le Trouvère</i> Op.81	Antonie Prumier	–
1864	<i>Fantaisie sur Sémiramide</i> Op. 74	Antonie Prumier	Laudoux ve Waldteufel
1865	<i>Fantaisie orginale</i>	Ange-Conrad-Antonie Prumier	–
1866	<i>Fantaisie sur la Niobé de Pacini</i> Op. 75	Antonie Prumier	–
1867	<i>La danse des Sylphes</i>	Felix Godefroid	Besse des Larzes
1868	<i>Souvenirs du Wolffberg</i> Op.33	Théodore Labarre	–
1869	<i>Grande Fantaisie sur Moise</i> Op. 58	Elias Parish-Alvars	Grillon
1870	<i>Concertiono pour harpe et orchestra</i> Op. 34	Elias Parish-Alvars	Forestier
1872	<i>Thème et variations</i> Op.31	Théodore Labarre	–
1873	<i>Tyrolienne originale</i>	Ange-Conrad-Antonie Prumier	–

1874	<i>Allegro du concerto en mi bemol majeur Op.98</i>	Elias Parish-Alvars	–
1875	<i>3ème Fantaisie Op.</i>	Ange-Conrad-Antonie Prumier	–
1876	<i>Concertino pour harpe et orchestra Op. 34</i>	Elias Parish-Alvars	Boussagol
1877	<i>Nocturne espagnol Op. 91</i>	Théodore Labarre	–
1878	<i>Souvenir Pischek Op. 89</i>	Elias Parish-Alvars	Franck
1879	<i>1ere Morceau de concours Op. 89</i>	Elias Parish-Alvars	Gutzwiller
1880	<i>Primo pezzo di concertino en sol</i>	Ange-Conrad-Antonie Prumier	H.A.C. Coppée
1881	<i>Fantaisie sur la flute enchantée</i>	Nicholas Charles Bochsa	Cossas
1882	<i>Concertino pour harpe et orchestra Op. 34</i>	Elias Parish-Alvars	Riwinach
1883	<i>Andante du concerto en mi bemol majeur Op. 98</i>	Elias Parish-Alvars	Lefebvre
1884	<i>Rèveries</i>	Elias Parish-Alvars	Celmer ve Guiot de Repaire
1885	<i>Concerto</i>	Nicholas Charles Bochsa	Delacour
1886	<i>Concerto en mi bemol majeur Op. 98</i>	Elias Parish-Alvars	Spencer-Owen
1887	<i>Concertino Op. 175</i>	Charles Oberthür	Renié
1888	<i>Concertino en mi mineur</i>	Elias Parish-Alvars	–
1889	<i>3ème Concerto Op. 293</i>	Nicholas Charles Bochsa	Taxy
1890	<i>Concerto Op. 81</i>	Elias Parish-Alvars	–
1891	<i>Concertino Op. 175</i>	Charles Oberthür	Hardy ve Bressler
1892	<i>1ere Concerto</i>	Elias Parish-Alvars	Durand ve Achard
1893	<i>Fantaisie en la mineur Op. 95</i>	Camille Saint-Saëns	Maignien
1894	<i>Légende en si mineur</i>	Francis Thomé	Duros ve Mertenot
1895	<i>1ere Concerto</i>	Elias Parish-Alvars	Cauderer
1896	<i>Concerto en ut mineur</i>	Albert Zabel	P. Linder
1897	<i>Concertino Op. 175</i>	Charles Oberthür	Stroobante ve Haussin
1898	<i>1er morceau du Concerto en mi mineur</i>	Carl Reinecke	–

1899	<i>Fantaisie en la mineur</i>	Camille Saint-Saëns	Tournier
1900	<i>Impromptu-Caprice</i>	Gabriel Pierné	Ellie ve Cœur
1901	<i>Chorale et variations</i>	Charles-Marie Widor	Salzedo
1902	<i>Concerto en ut mineur</i>	Albert Zabel	
1903	<i>Concertstück en sol bémol</i>	Gabriel Pierné	
1904	<i>Impromptu en ré bémol op. 86</i>	Gabriel Fauré	Kahn
1905	<i>Concerto en ut mineur</i>	Henriette Renié.	Grandjany
1906	<i>Ballade en mi bémol</i>	Albert Zabel	Laskine
1907	<i>Impromptu en ré bémol op. 86</i>	Gabriel Fauré	
1908	<i>Fantaisie</i>	Cesare Galeotti.	
1909	<i>Fantaisie en la mineur</i>	Camille Saint-Saëns	
1910	<i>Légende en mi bémol mineur</i>	Cesare Galeotti.	
1911	<i>Impromptu-Caprice</i>	Gabriel Pierné	Chamberet
1912	<i>Féerie</i>	Marcel Tournier	Jamet
1913	<i>Impromptu en ré bémol op. 86</i>	Gabriel Fauré	
1914	<i>Premier mouvement du Concerto en ut mineur</i>	Albert Zabel	
1915	<i>Rhapsodie</i>	Louis Vierne	
1916	<i>Fantaisie</i>	Cesare Galeotti.	
1917	<i>Variations pastorales sur un vieux Noël</i>	Marcel Samuel Rousseau	
1918	<i>Ballade en la bémol</i>	Henri Büsser.	
1919	<i>Impromptu en ré bémol op. 86</i>	Gabriel Fauré	
1920	<i>Féerie</i>	Marcel Tournier	
1921	<i>Fantaisie</i>	Noël Gallon	
1922	<i>Fantaisie</i>	Dominique Charles Planchet	
1923	<i>Rhapsodie</i>	Marcel Grandjany	
1924	<i>Variations pastorales sur un vieux Noël</i>	Marcel-Samuel Rousseau	
1925	<i>Impromptu en ré bémol op. 86</i>	Gabriel Fauré	
1926	<i>Final de la Sonatine pour harpe</i>	Marcel Tournier	
1927	<i>Fantaisie</i>	Noël Gallon	
1928	<i>Pièce de concert</i>	Henri Büsser	
1929	<i>Le Jardin Mouillé</i>	Jacques de La Presle	
1930	<i>Variations pastorales sur un vieux Noël</i>	Marcel-Samuel Rousseau	

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Gözde Ece Yavaş
Yabancı Dil : İngilizce, Fransızca
Doğum Yeri ve Yılı : Eskişehir / 1991
E-Posta : ecearp@hotmail.com

Eğitim Geçmişi:

- 2013, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Piyano Anasanat Dalı, Arp Sanat Dalı.
- 2009, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik ve Sahne Sanatları Lisesi, Piyano Anasanat Dalı, Arp Sanat Dalı.

Mesleki Geçmişi:

- 2016, Misafir Sanatçı, Bilkent Senfoni Orkestrası.
- 2016, Misafir Sanatçı, Antalya Devlet Senfoni Orkestrası.
- 2014-2016, Misafir Sanatçı, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası.
- 2013-2015, Öğretim Elemanı, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzik Bölümü, Piyano Anasanat Dalı, Arp Sanat Dalı.
- 2009-2010, Misafir Sanatçı, Bursa Bölge Senfoni Orkestrası.

Sanatsal Faaliyetleri:

- 2015, Anadolu Üniversitesi Senfoni Orkestrası Solist Konseri, Anadolu Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, Eskişehir.
- 2013, Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası Solist Konseri, Genç Kuşak Solistleri Konseri, Büyükşehir Belediyesi Konser Salonu, Adana.
- 2010, Ceren Necipoğlu “Bir Kitap gibi” albümü tanıtım konseri, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, İstanbul.
- 2010, Ceren Necipoğlu “Bir Kitap gibi” albümü kaydı, Kalan Müzik, İstanbul Teknik Üniversitesi, Müzik İleri Araştırmalar Merkezi (MIAM) Stüdyoları, İstanbul.
- 2009, Anadolu Üniversitesi Senfoni Orkestrası Solist Konseri, Arp Gecesi, Anadolu Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi, Eskişehir.

Burs ve Ödülleri:

- 2017, Eğitim Bursu, Hans Wilsdorf Vakfı, Genève, İsviçre
- 2011-2012, Erasmus Değişim Programı Conservatoire de Lyon, Lyon, Fransa.
- 2007, Birincilik ve Salvi Özel Ödülü, 1. Slovenya Arpistler Derneği Yarışması, Ljubljana, Slovenya.
- 2006, Finalistlik, Wales Uluslararası Arp Yarışması, Wales, İngiltere.